

Kevser Suresi

Rahman Rahim Allah'ın Adıyla

Şüphesiz biz, sana Kevser'i verdik.

Şu hâlde Rabbin için namaz kıl ve tekbir

alırken, namazda ellerini boğazına kadar kaldır.

Doğrusu asıl soyu kesik olan, sana kin duyandır.

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Ayetullah Uzma Nasır Mekarim Şirazî

İNANÇLARIMIZ

Çeviri:

İsmail BENDİDERYA

KEVSER

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

Kevser Yayınları: 21

Kitabın Orijinal Adı: İtikad-ı Ma

Yazar: Ayetullah Uzma Nasır Mekarim Şirazî

Eserin Telifinde Emeği Geçenler:

- 1) Hücçetu'l-İslâm Muhammed Rıza Aştıyanî
- 2) Hücçetu'l-İslâm Muhammed Cafer İmamî
- 3) Hücçetu'l-İslâm Abdurrasul Hasanî
- 4) Hücçetu'l-İslâm Seyyid Şemseddin Ruhanî
- 5) Hücçetu'l-İslâm Muhammed Esedî
- 6) Hücçetu'l-İslâm Muhamed Muhammedî
- 7) Hücçetu'l-İslâm Hüseyin Tusî

Tercüme: İsmail Bendiderya

Son Okur: Uğur Aktaş

Mizanpaj: Kevser

Kapak: Kevser

Baskı: Step Ajans

Basım Tarihi: 1. Basım: Ağustos 1997 & 2. Basım: Temmuz 2011

ISBN: 978-9944-709-65-1

KEVSER YAYINLARI

Sofular Mah. Simitçi Şakir Sok. No: 14 / 1

Fatih – İSTANBUL

Tel: +90 (212) 534 35 28 & Faks: +90 (212) 631 36 01

www.kevseryayincilik.com

info@kevseryayincilik.com

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

İÇİNDEKİLER

Takdim 9

1. Bölüm / 13

ALLAH'I TANIMA VE TEVHİD

1- Kâadir-i Müteâl'in Varlığı 15
2- O'nun Celal ve Cemal Sıfatları 16
3- Mukaddes Zâtı Sınırsızdır 16
4- O Cisim Değildir ve Asla Görülmez 18
5- Tevhid, Bütün İslâm Emirlerinin Ruhudur 19
6- Tevhidin Dalları 20
7- Biz İnanıyoruz ki: 23
8- Allah'ın Melekleri 24
9- İbadet Sadece Allah'a Mahsustur 25
10- O'nun Pâk Zâtının Kühüne Kimse Varamaz 26
11- Ne Tatil, Ne Teşbih 28

2. Bölüm / 29

ALLAH'IN PEYGAMBERLER GÖNDERMESİ

12- Peygamberlerin Gönderiliş Felsefesi 31
13- Semavi Dinlerin Mensuplarının Birlikte Yaşamaları 32

6 □ İnançlarımız

14- Peygamberlerin Hayatları Boyunca Masum Olması	33
15- Peygamberler Allah'ın İtaatkâr Kullarıdır.....	34
16- Mucizeler ve Gayb İlmi.....	35
17- Peygamberlerin Şefaât Edebilmesi.....	36
18- Tevessül	37
19- Bütün Peygamberlerin Davet Usulü Birdir.....	39
20- Geçmiş Peygamberlerin Getirdikleri Haberler.....	39
21- Peygamberler ve Yaşamın Bütün Boyutlarında Olumlu Değişim	40
22- Irkçılık, Kavim ve Kabile Ayrıcalığının Reddi.....	41
23- İslâm ve İnsan Fıtratı.....	42

3. Bölüm / 43

KUR'ÂN VE SEMÂVÎ KİTAPLAR

24- Semâvî Kitapların İniş Felsefesi.....	45
25- Kur'ân, İslâm Peygamberi'nin (s.a.a) En Üstün Mucizesi.....	46
26- Kur'ân'ın Tahrif Olmayışı	47
27- Kur'ân ve İnsanların Maddi ve Manevi İhtiyaçları.....	49
28- Tilâvet, Tefekkür, Amel.....	50
29- Saptırıcı Bahisler	52
30- Kur'ân Tefsirinin Usul ve Kuralları.....	52
31- Kendi Görüşüne Göre Tefsir Etmenin Tehlikeleri.....	54
32- Sünnetin Kaynağı "Kur'ân"dır	56
33- Ehlibeyt İmamları'nın Sünneti.....	57

4. Bölüm / 59

KİYAMET VE ÖLÜM SONRASI HAYAT

34- Ahiretsiz Hayat Anlamsızdır	61
---------------------------------------	----

35- Ahiretin Delilleri Besbellidir	62
36- Cismanî Mead (Maddî Diriliş).....	64
37- Ölümden Sonraki Şaşırtıcı Hayat.....	65
38- Ahiret ve Amel Dosyası	65
39- Kıyamette Şahit Olacaklar	66
40- Sırat ve Amellerin Mizanı.....	67
41- Kıyamette Şefaath.....	68
42- Berzah Âlemi	70
43- Manevi ve Maddi Ödüller	71

5. Bölüm / 73

İMAMET

44- Her Zaman, Bir İmam Vardır	75
45- İmametin Hakikati.....	76
46- İmam, Günah ve Hata İşlemez	78
47- İmam Şeriatin Bekçisidir.....	78
48- İmam, İslâm'ı En İyi Bilendir	79
49- İmam Nasla Belirlenir	79
50- İmamlar, Allah'ın Emri Üzere Hz. Resulullah Tarafından Tayin Edildiler.....	80
51- Hz. Ali'nin (a.s) Hz. Resulullah (s.a.a) Tarafından Tayini.....	81
52- Her İmamın Kendisinden Sonraki İmamı Belirtip Tanıtması ...	84
53- Hz. Ali (a.s) Sahabenin En Üstünü.....	85
54- Tarih ve Akıl Hakemliğinde Sahabe	85
55- Ehlibeyt İmamları İlimlerini Hz. Resulullah'tan (s.a.a) Almışlardır	88

6. Bölüm / 91

ÇEŞİTLİ KONULAR

56- Akli İyi ve Kötü	93
57- Adl-i İlâhî (İlâhî Adalet).....	94
58- İnsanın Hürriyeti	94
59- Fıkıh Kaynaklarından Biri de Akî Delildir	95
60- Yine Adl-i İlâhî	97
61- Acı Felaketlerin Felsefesi	97
62- Kâinat, En Mükemmel Sistemdir	98
63- Fıkıhın Dört Temel Kaynağı.....	99
64- İctihad Kapısı Daima Açıktır.....	101
65- Hüküm ve Kural Boşluğu Yoktur.....	101
66- Takiyye ve Felsefesi	103
67- Takiyyenin Haram Olduğu Durumlar.....	105
68- İslâmî İbadetler	105
69- Namazda Cem Etme Olayı.....	106
70- Toprağa Secde	107
71- Peygamberler ve Masum İmamların Türbelerini Ziyaret	108
72- Ağıt, Yas Tutmak ve Felsefesi.....	109
73- Geçici Nikâh	113
74- Şiiliğin Tarihi	116
75- Şia Mezhebinin Coğrafyası.....	118
76- Ehlibeyt'in Mirası.....	120
77- İki Büyük Kitap.....	121
78- İslâmî Bilimlerde Şia'nın Rolü	123
79- Dürüstlük ve Sadakat.....	124
80- Son Söz	125

TAKDİM

Bu Kitap Niçin Yazıldı?

Bismillahirrahmanirrahim

1) Yaşadığımız çağda büyük bir tahavvül ve değişimle yüz yüzeyiz, semavi dinlerin en büyüğü olan "İslâm" dan kaynaklanan köklü bir değişim ve dönüşümdür bu.

Çağımızda İslâm yeniden doğmuş, dünya Müslümanları uyanarak öz benliklerine dönmeye başlamışlardır. Nitekim sorunlarına başkaca hiçbir yerde bulamadıkları çözüm yollarını İslâm emirlerinde ve bu dinin usul ve fûruunda aramaya koyulmuş durumdadırlar artık.

Bu değişimin nedeni başlı başına incelenmesi gereken apayrı bir konudur, burada üzerinde durulması gereken konu bu köklü değişimin İslâm ülkelerinde, hatta İslâm dünyası dışında yarattığı muazzam etkilerin apaçık ortaya çıkmış olmasıdır. Bu nedenledir ki bugün dünya insanların büyük bir çoğunluğu, İslâm'ın ne dediğini merak etmekte ve İslâm'ın insanlığa ne gibi bir mesaj ve öneri sunduğunu öğrenmek istemektedir.

Bu durumda bizlere düşen, elbette ki İslâm'ı olduğu gibi, ne ekleme, ne azaltmada bulunmadan insanlığa sunup anlatmak ve bu dini ve ilgili mezheplerini öğrenmek isteyenlerin doğru bilgi edinmesini sağlayarak başkalarının müdahalesini önle-

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

mektir, zira ancak bu durumda başkalarının bizim adımıza karar vermeye kalkışması önlenilecektir.

2) Diğer dinler gibi İslâm'da da çeşitli mezheplerin ortaya çıktığı ve her birinin kendine has akidevî ve amelî inançlar taşıdığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Ne var ki bu farklılıkların, söz konusu İslâm mezhepleri arasında yakın işbirliklerini imkansız kılacak bir hadde olmadığı da hatırlanmalıdır. Binaenaleyh bu İslâmî mezhepler birbirleriyle uyum sağlayıp el ele vermek ve yekdiğerini kardeşçe kucaklayıp elbirliğinde bulunmak suretiyle doğudan ve batıdan esen fırtınalar karşısında varlıklarını koruyabilir ve hepsinin müşterek düşmanı olan İslâm muhaliflerinin bütün planlarını suya düşürebilirler.

Bu birliktelik ve dayanışmanın en önemli şartlarından biri, hiç şüphesiz İslâm mezhepleri ve çeşitli görüşlere mensup Müslümanların yekdiğerini gereğince ve yeterince tanınması ve birbirlerinin özelliklerini bilmesidir. Zira ancak birbirini yeterince tanıma yoluyla ki yanlış anlamalara yer kalmayacak ve çekinmeden el ele, omuz omuza verebilerek kardeşçe aynı safta durabileceklerdir.

Yekdiğerini tanıyabilmenin en iyi yoluysa her mezhebin İslâm usul ve fıruuyla ilgili itikat ve görüşlerinin, o mezhebin en tanınmış ve en ileri âlimlerine müracaatla öğrenilmesidir. Zira bilgisizlere müracaat edilmesi ya da bir mezhep hakkındaki bilgilerin o mezhebe düşman veya karşı olanlardan alınması hâlinde sevgi ve nefretler için içine girecek ve hakikate perde çekerek dostlukları engelleyip araya soğukluk düşürecektir.

3) Yukarıdaki gerçeklere istinaden Şia mezhebinin temel görüşlerini bu kitapçıkta toplayarak "Ehlibeyt İnançının Temelleri" başlığı altında sevgili araştırmacı kardeşlerimize sunmayı faydalı bulduk. Elinizdeki eserin şu özellikleri taşımasına özen gösterdik:

a) İlgili hususta gerekli bütün soruları giderecek öz bir bilgiyi aktarması ve merak sahibi araştırmacı bir okurun başka mü-talaalara da gerek duymasına yer bırakılmaması.

b) Meselelerin hiçbir anlaşılma-zağı yer vermeyecek şekilde net ve sarıh anlatılması ve bu nedenle de, gereğinde ilmî derinliğe de girilmesi, fakat yüksek dinî ilmiye medreselerindeki ortamlara mahsus karmaşık ve anlaşılması güç özel kelime ve deyimlerden kaçınılması.

c) Bu kitapçıkta amaç, Şia inancının sarıh bir dille anlatılmasıdır, bu inancın ispat ve delillerinin sunulması gibi bir gaye elinizdeki kitapçıkta her ne kadar ana hedef olarak belirlenmemişse de bu tür öz ve hülasa ilmî çalışmaların kaçınılmaz neticesi olarak gerekli durumlarda bazı hassas mevzuların daha net açığa kavuşması için kısa da olsa kitap (ayet), sünnet ve aklî delillerin belirtilmesine özen gösterilmiştir.

d) Gerçeklerin ört-bas edilmeksizin açıklanması ve gereksiz tartışmalardan kaçınılarak hakikatlerin olduğu gibi ortaya çıkmasının sağlanması.

e) Bu tür bahislerde bütün İslâm mezheplerine karşı saygılı bir dil kullanılmaya özen gösterilmesi.

Elinizdeki eser, yukarıdaki noktalara riayet edilerek bir Bey-tullahi'l-Haram seferinde hazırlandı; insan ruh ve canının baş-tanbaşa maneviyat ve ilahi aşkla yoğrulduğu bir yolculukta... Mevzular, daha sonra çeşitli toplantılarda bir grup ulemanın da katılımıyla görüşülüp müzakere edildikten sonra tamamlandı. Bütün bu çabaların yukarıda belirttiğimiz gayelerin tahakkukuna yardımcı olmasını ve Müslümanların hakkı, hakikati ve bu vesileyle de kendilerini daha iyi anlamasında olumlu rol oynamasını Rabb'ul Âlemin hazretlerinden niyaz etmekteyiz. Umarız bu naçiz eser, yeniden diriliş günü bizlere

azık olur. Bu yüce gayeyle elimizi Rahman ve Rahim Allah'a açıyor ve şöyle diyoruz:

Rabbimiz! Biz "Rabbimize iman edin" diye imana çağırın bir çağrıcıyı işittik, hemen iman ettik. Rabbimiz, bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve bizi de, iyilik yapanlarla birlikte öldür.¹

Muharrem 1417 HK. (1996)

Nasır Mekarim Şîrâzî

1- Âl-i İmrân, 193

1. Bölüm

ALLAH'I TANIMA
VE TEVHİD

1- Kâadir-i Müteâl'in Varlığı

Biz inanıyoruz ki: Yüce Allah bütün varlık âleminin yegane yaratıcısıdır ve O'nun azamet, ilim ve kudretinin izleri kainattaki bütün mevcudatın alınun tam ortasındadır denilebilecek kadar apaçık ortadadır; bizim varlığımızın derununda, canlılar dünyasının tamamında, hayvanlarla bitkilerden, göklerdeki saman yolları, gezegenler, yıldızlar ve yüksek alemlere varıncaya kadar bütün kainatta aşikar ve besbellidir.

Biz inanıyoruz ki: Bu dünyanın varlıklarının sırları üzerinde düşündükçe O'nun pak zâtının azametini, ilminin ve kudretinin sınırsızlığını daha iyi anlamaktayız. İnsanoğlunun ilim ve teknikteki ilerlemeleri neticesinde her gün O'nun ilim ve hikmetinden yepyeni kapılar açılmaktadır insanlığın ufkuna. Bu da düşünce ufuklarımızı genişletmekte ve bu tefekkür ve idrak O'na olan ilgi ve aşkımızı günbegün artırmakta ve O'nun zât-ı mukaddesine adım adım yaklaşmamızı sağlayarak celal ve cemalinin nurunda gark olmamızı mümkün kılmaktadır.

Kur'ân-ı Kerim şöyle buyuruyor:

Yakîn arayanlar için yeryüzünde ayetler, işaretler vardır ve bizzat sizin kendi varlığınızda da (böyle ayetler vardır.) Yine de görmez misiniz?¹

Şüphesiz göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün ard arda gelişinde temiz akıl sahipleri için gerçekten

---

1- Zâriyat / 20, 21.

(apaçık ve besbelli) ayetler, işaretler vardır. Onlar ayakta-
ken, otururken, yan yatarken Allah'ı zikrederler ve gökle-
rin ve yerin yaratılışı konusunda düşünürler (ve derler ki):
Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın...¹

2- O'nun Celal ve Cemal Sıfatları

Biz inanıyoruz ki: Yüce Allah'ın pâk zâtı her nevi kusur ve noksandan beri ve münezzehtir olup bütün kemallerle süslüdür, dahası, O, "mutlak kemal" ve "kemalin tümü"dür, başka bir deyişle varlık âlemindeki bütün kemaller ve güzellikler O'nun temiz ve yüce zâtından kaynaklanmaktadır:

Öyle bir ilâhtır ki Allah; O'ndan başka ilah yoktur, asıl malik, egemen ve asıl sahip O'dur, her nevi eksiklik ve kusurdan kesinlikle münezzehtir, kimseye zulmetmez, huzur ve güven vericidir, her şeyi kollamakta ve gözetlemektedir, öylesine yenilmez bir güçlüdür ki karşı konulması imkansız iradesiyle her şeyi ıslah edip düzene koyar, büyüklük ve azamete lâyıktır O, kendisine eş koşulan şeylerden münezzehtir O; yaratan Allah'tır O, eşsiz bir yaratıcıdır O, emsalsiz bir şekil ve suret verendir O, O'nun içindir güzel isimler (ve her nevi kemal sıfatlar), göklerde ve yerde olan her şey O'nu tespih eder, O Aziz (mutlak galip) ve Hakim (hüküm ve hikmet sahibi)dir.²

Yukarıdaki ayetlerde geçen bu sıfatlar Hak Teâla hazretlerinin celal ve cemal sıfatlarının sadece bir kısmıdır.

3- Mukaddes Zâtı Sınırsızdır

Biz inanıyoruz ki: Allah Teâla hazretleri her açıdan sonsuz ve sınırsızdır. İlim ve kudret, ebedi hayat ve ezeli hayat açısın-

---

1- Âl-i İmrân / 190, 191.

2- Haşr / 23 - 24.

dan sonu ve nihayeti olmayan bir varlıktır O. Bu nedenle de zaman ve mekâna sığmaz; (çünkü zaman ve mekân neticede sınırlı şeylerdir) buna rağmen her yerde ve her zaman vardır ve hazırdır O, zira zamanın ve mekânın ötesinde (aşkın) bir varlıktır O'nun varlığı:

Göklerde ilah olan O'dur, yerde ilah olan O'dur, O hüküm ve hikmet sahibi olandır, bilendir.¹

...Siz her nerede iseniz O sizinle beraberdir, Allah, yapmakta olduklarınızı görendir.²

Evet, O, bize bizden yakındır, canımızın ta içindedir O, her yerdedir O, hiçbir mekânı olmaksızın:

Biz, ona kalbinin damarından (şahdamarından) daha yakınız.³

Evvel O'dur, Ahir O'dur, Gizli O'dur, Görünen O'dur, O her şeyi bilendir.⁴

Binaenaleyh Kur'ân'da "**Arşın sahibidir, Mecid (pek yüce ve pek büyük)dir**"⁵ buyrulurken (ki burada geçen "Arş", bazılarının zannettiği gibi, şahların kullandığı görkemli tahtlar gibi bir oturma mekanı değildir) veya "**Rahman Allah, Arş'ta oturmuştur**"⁶ şeklinde tarif edilirken O'nun belli bir mekanı olduğu söylenmemektedir, bilakis, O'nun egemenlik ve ha-

---

1- Zuhruf /84.

2- Hadid / 4.

3- Kâf / 16.

4- Hadid / 3.

5- Buruc / 15.

6- Bazı ayetlerden Allah Teâla'nın kürsüsünün bütün gökleri ve yeri kapsadığı anlaşılmaktadır. "*O'nun kürsüsü bütün gökleri ve yeri kuşatmıştır.*" (Bakara/255) Buna göre O'nun "Arş"ı bütün kâinatı kuşatmıştır. (Çünkü Arş, Kürsüden daha kapsamlı bir olgudur).

kimiyetinin madde ve madde ötesi bütün varlık alemlerini kapsadığı vurgulanmaktadır. Aksi takdirde bu, O'nun sınırlandırılması demektir ki bu da yaratıcının değil, mahlûkatın sıfatlarının O'na atfedilmesi ve O'nun da herhangi bir varlık mesabesinde telakki edilmesi demektir, hâlbuki: "**O'nun benzeri gibi olan hiçbir şey yoktur.**"¹ ve: "**...Hiçbir şey O'nun dengi değildir.**"² diye buyrulmuştur Kur'ân-ı Kerim'de.

4- O Cisim Değildir ve Asla Görülmez

Biz inanıyoruz ki: Allah Teâla hiçbir zaman gözle görülemez, zira bir şeyin gözle görülebilmesi demek onun cisim, mekan, yer, renk, şekil ve yönü olması demektir ki bütün bunlar yaratıklara mahsus olgulardır. Allah Teâla ise, yaratıklara mahsus sıfatlara sahip olmaktan uzak ve münezzehtir.

Binaenaleyh Allah Teâla'nın gözle görülebileceğine inanmak bir nevi şirktir, ayette de buyrulduğu üzere: "Gözler O'nu görmez, ama O, bütün gözleri görür; O Lâtif (lütuf sahibi) ve her şeyden haberdardır."³

Yine bu nedenedir ki İsrailoğulları'nın bahanecileri Hz. Musa'dan (a.s) Allah'ı kendilerine göstermesini isteyip de "**...Allah'ı apaçık görmedikçe sana inanmayız.**"⁴ dediklerinde Hz. Musa (a.s) onları Tur dağına götürmekte ve kavminin isteğini Rabbi'ne bildirdiğinde şu cevabı almaktadır:

...Beni asla göremezsin, ama şu dağa bak; eğer o yerinde durabilirse sen de beni görebilirsin. Rabbi dağa tecelli edince onu paramparça etti, Musa bayılarak yere düştü.

1- Şûarâ / 11.

2- Tevhid (İhlas) / 4.

3- En'âm / 103.

4- Bakara 55.

Kendine geldiğinde: "Sen ne yücesin (Rabbim!) Sana tövbe ettim ve ben iman edenlerin ilkiyim." dedi.¹

Böylece Allah Teâla'nın asla görülemeyeceği gerçeği de anlaşılmış oldu!

Biz inanıyoruz ki: Bazı ayet ve İslâmî rivayetlerde Allah Teâla'nın görülmesinden (likauallah) söz edilmesinin nedeni, gözle değil can gözü ve bâtınla görebilmektir, zira Kur'ân ayetleri daima yekdiğerinin müfessiridirler:

Kur'ân'ın bir kısmı, bir kısmını tefsir eder.²

Hz. Ali (a.s) kendisine "Ey müminlerin emiri, sen Rabbini gördün mü?" diye soran bir adama "Görmediğim bir tanrıya tapar mıyım ben?" diye cevap verir ve ardından şöyle ekler: "Gözler asla O'nu göremez, ama gönüller iman gücüyle görür O'nu."³

Biz inanıyoruz ki: Allah Teâla için mekân, zaman, yön cismiye, görülme vb. gibi yaratığa mahsus sıfatları kâil olmak, insanı Allah'ı tanımaktan uzaklaştırıp, şirke bulaşmasına neden olur. Hak Teâla hazretleri mümkünatın tamamından yüce ve onlara ait bütün sıfatlardan münezzehtir, zira "O'nun eşi ve benzeri yoktur."

5- Tevhid, Bütün İslâm Emirlerinin Ruhudur

Biz inanıyoruz ki: Allah'ı tanıma hususunda en önemli mesele tevhid meselesini anlamak ve O'nun pâk zâtının bir ve tek

1- A'râf / 143.

2- Bu rivayet pek meşhurdur ve İbn Abbas'tan ulaşmıştır, ancak, Nehcü'l-Belâğâ'da da aynı anlam da ibare vardır: "Şüphesiz Kur'ân'ın bir kısmı, bir kısmını doğrular..." (Nehcü'l-Belâğâ, 18. hutbe) Yine 103. hutbede de Kur'ân'ı şöyle tanıtmıştır: "Kur'ân'ın bir kısmı, bir kısmıyla konuşur; bir kısmı diğer bir kısmına tanıklık eder."

3- Nehcü'l-Belâğâ, 179. hutbe.

olduğunu bilebilmektir. Gerçekte tevhid sadece dinin esaslarından biri değildir, aynı zamanda İslâm akait ve inançlarının tamamının ruhu ve temel mayasıdır. Sarahatle diyebiliriz ki: **İslâm'ın usulü ve fûruu hep "tevhid" de şekillenmektedir.** Her alanda tevhid ve "bir"lik geçerli ve söz konusudur. Örneğin: Allah Teâla'nın pâk zatının vahdeti, O'nun sıfat ve fiillerinde tevhid ve başka bir açıdan enbiyanın çağrılarının bir oluşu, ilahi din ve çağrının vahdeti, bizim kible ve semavi kitap vahdetimiz, bütün insanlar için Allah'ın hüküm ve emirlerinin vahdet ve birliği ve sonuç olarak Müslümanların saflarında vahdet ve yine mead gününün birliği!

Bu nedenledir ki Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın bir olduğu (tevhid-i ilâhi) inancından her nevi sapma ve şirke yönelmeyi affedilemez bir günah saymakta ve şöyle buyurmaktadır:

Gerçekten Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bundan daha aşağısını, dilediği (ve layık bulduğu) herkes için affeder. Allah'a eş ve ortak (şirk) koşan, doğrusu büyük bir günah işlemiş ve iftirada bulunmuş olur.¹

Andolsun ki sana ve senden önceki peygamberlere vahyolundu ki: "Eğer şirk koşacak olursan şüphesiz bütün amelilerin boşa çıkacak ve bu durumda hüsrana uğrayanlardan olacaksın."²

6- Tevhidin Dalları

Biz inanıyoruz ki: Tevhidin türlü dalları ve çeşitleri vardır, bunların en önemlisi aşağıda belirtilen dört daldır:

a) **Zâtta Tevhid:** Yani O'nun pâk zâtı ve benliği tektir; hiçbir eşi, benzeri ve emsali yoktur.

1- Nisâ / 48.

2- Zümer / 65.

b) **Sıfatta Tevhid:** İlim, kudret, ezeliyet, ebediyet vb. sıfatların tamamı onun zatında bir aradadır ve bunlar O'nun eşsiz zâtıyla tamamen aynı ve birdir. Yani mahlûkat ve yaratılmışlarda olduğu gibi her sıfatı diğer sıfatından ayrı ve varlığının zâtı ve öz benliği de yine bu sıfatlardan apayrı değildir. Bu arada Allah Teâla'nın sıfatlarıyla O'nun mukaddes zâtının ayniyeti (tıpatıp aynılığı) meselesini anlayıp, idrak edebilmek için çok dikkatli ve hassas bir düşünce ve tefekkürün gerekli olduğunu da hemen hatırlatalım.

c) **Fiil ve Eylemlerde Tevhid:** Yani kâinatta vuku bulan her şey, bütün hal, hareket, davranış ve oluşumlar hep Hak Teâla'nın irade ve takdirinden kaynaklanmaktadır:

Allah her şeyin yaratıcısıdır, O her şey üzerinde vekildir ve her şeyi gözetleyip denetleyendir.¹

Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur (O'nun kudret ellerindedir).²

Evet, varlık dünyasında Allah Teâla'nın münezzeh zâtından başkaca hiçbir etken yoktur.

Ancak bu, amel ve davranışlarımızın kaçınılmaz olduğu ve bizim "mecbur" olduğumuz anlamına gelmez, bilakis, biz irade ve karar verme hususunda hür ve serbestiz:

Biz onu (insanı) hidayet ettik (ve ona doğru yolu gösterdik) isterse kabullenip şükredenlerden olur, isterse reddeder ve nankör olur.³

Doğrusu insan için kendi gayret ve çabasından başka birşey yoktur.⁴

1- Zümer / 62.

2- Şûrâ / 12.

3- İnsan / 3.

4- Necm / 39.

Bu Kur'ân ayetleri, insanın hür bir iradeye sahip bulunduğunu gözler önüne sermektedir. Ancak, hem hür irade ve hem iş yapma gücünü Allah Teâla'dan almış olduğumuzdan bizim bütün irade ve davranışlarımız neticede Allah Teâla'ya dönmekte ve O'nun varlığına dayanmaktadır. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta, bu gerçeğin, yaptığımız işler ve davranışlar karşısında mesuliyet ve sorumluluğumuzu zerrece azaltmayacağıdır.

Evet, O bizim bütün davranışlarımızı serbestçe ve hür bir iradeyle yapmamızı ve böylece bizi sınav ve denemelere tabi tutarak tekâmül yolunda ilerlememizi sağlamak istemiştir. Zira insanoğlunun tekamülü (kemal ve olgunluğa ermesi) ancak hür bir iradeyle Allah'a itaat etmesi ve kendi tercihiyle O'na yönelebilmesiyle mümkündür.

Zira bir insanın cebren ve zorla yaptığı şeyler ne onun iyi olduğunu gösterir ne de kötü olduğunu!

Esasen biz insanlar eylem ve davranışlarımızda böyle bir cebre muhatap ve mecbur bırakılmış olsaydık bu durumda semavi kitaplarla peygamberlerin hiçbir gereği kalmayacak, dinî emir ve vazifelerin yapılıp yapılmaması hiçbir şey ifade etmeyecek ve Allah'ın ödül veya ceza vermesinin de mantığı ve anlamı kalmayacaktı.

Hız. Resulullah'ın (s.a.a) mübarek Ehlibeyt'inden (a.s) öğrendiğimiz gerçektir bu, onlar *"Ne mutlak cebir doğrudur, ne de sorgusuz sualsiz tam bir serbestlik (tefoiz), bu ikisinin ortası bir durum geçerlidir."* buyurmuşlardır.¹

d) İbadette Tevhid: Yani ibadet sadece Allah Teâla'ya mahsustur, O'nun mukaddes zatından başka mabut (ibadete

---

1- Usul-ü Kâfi, c: 1, s: 160 "el-Cebru ve'l-kaderu ve'l-emru beyne'l-em-reyn" babı.

layık) yoktur. Tevhidin en önemli dallarından biridir bu. Peygamberler de en ziyade bu noktayı vurgulamışlardır:

Onlar (peygamberler) dini yalnızca Allah'a halis kılan hanifler (Allah'ı birleyenler) olarak sadece Allah'a kulluk etmek, namazı dosdoğru kılmak ve zekât vermekten başkasıyla emrolunmadılar. En doğru ve ebedi kalıcı din budur işte.¹

Ahlak ve irfanda kemale erişebilmek için tevhid, bundan da derin bir hâl alır ve insanın sadece Allah'ı düşünmesi, O'ndan başka şeye gönül vermemesi, O'ndan başka hiçbir şeye kendisini kaptırmamasını gerekli kılar; tevhidde varılan kemalin bu noktasında kulun Allah'tan başka hiçbir arzusu kalmaz, O'ndan başka hiçbir şeyi düşünmez ve hiçbir şey onu Allah'tan alıkoymaz:

Seni kendisine meşgul edip Allah'tan uzaklaştıran her şey senin putundur!

Biz inanıyoruz ki: Tevhidin dalları bu dördünden ibaret değildir, "mülkiyette tevhid" bunun bir diğer dalıdır, yani her şey Allah'ındır: "**Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır...**";² keza "hâkimiyet ve egemenlikte tevhid" de dallarından birisidir, egemenlik tevhidi, yegâne egemen olarak Allah'ı tanımak ve O'ndan başka kanun koyucu tanımamaktır: "**Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar, kâfir olanlardır.**"³

7- Biz İnanıyoruz ki:

Fiil ve eylemlerde tevhidin aslı, gerçekte şunu da vurgulamaktadır: Büyük peygamberlerin gösterdiği mucizeler ve evliyaullahın kerametleri sadece "Allah Teâla'nın izniyle" ger-

---

1- Beyyine / 5.

2- Bakara / 284.

3- Mâide / 44.

çekleşmektedirler. Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de Hz. İsa Mesih (a.s) için şöyle buyrulmaktadır:

Doğuştan kör olanı ve iyileşmesi artık imkansız olan alacalıyı benim iznimle iyileştiriyordun ve yine benim iznimle ölüleri diriltiveriyordun!...¹

Yine Kur'ân-ı Mecid, Hz. Süleyman'ın (a.s) vezirlerinden biri hakkında şöyle buyurmaktadır:

Yanında Kitap'tan bir ilim bulunan kimse dedi ki: "Ben, gözünü açıp kapamadan onu sana getirebilirim." Derken, Süleyman o tahtı kendi yanında durur vaziyette görünce dedi ki: "Bu, Rabbimin fazlındandır, O'na şükürde mi bulunacağım, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni denemekte..."²

Binaenaleyh Kur'ân'da da açıkça belirtildiği gibi Hz. İsa Mesih'in (a.s) Allah Teâla'nın izniyle, çaresiz hastaları iyileştirdiğine ve ölüleri dirilttiğine inanmak tevhidin ta kendisidir.

8- Allah'ın Melekleri

Biz inanıyoruz ki: Allah Teâla'nın özel görevlerle görevlendirmiş olduğu melekleri vardır ki bunlardan bazıları peygamberlere vahyi iletmekle vazifelendirilmişlerdir.³ Bir kısmı da insanların amellerini korumak (zapt etmek) için görevlidirler.⁴ Bir kısım meleklerse ruhları kabzetmekle görevlidirler.⁵ Bir kısım meleklerse dirençli ve yılmaz müminlere yardım etmekle görevlidirler.⁶ Bir kısmı savaşlarda müminlere yar-

---

1- Mâide / 110.

2- Neml / 40.

3- Bakara / 97.

4- İnfitar / 10.

5- A'râf / 37.

6- Fussilet / 30.

dım ederler. ¹ Bir kısım melekse Allah'a isyan eden tuğyankâr kavimleri cezalandırırlar² ve varlık dünyasında daha başka birçok vazifeye görevlidirler.

Bu görev ve vazifeler Allah Teâla'nın izni ve O'nun kudreti sayesinde gerçekleştiğinden "fillerde tevhid" ve Rububiyet tevhidi" aslıyla asla çelişmemekte, bilakis, bu aslı önemle vurgulamaktadır.

Aynı şekilde bundan da anlaşılacağı üzere peygamberler, masumlar ve meleklerin şefaatleri de yine Allah Teâla'nın izni ve O'nun kudretiyle olacağından tevhidle çelişmemekte, tevhidin bir parçası sayılmaktadır: "**O'nun izni olmadıkça kimse şefaatçi olamaz.**"³

Bu mesele ve "tevessül" meselesi hakkında detaylı bilgiyi "peygamberler" bahsinde aktarmaya çalışacağız inşallah.

9- İbadet Sadece Allah'a Mahsustur

Biz inanıyoruz ki: "İbadette tevhid" bahsinde de belirttiğimiz üzere ibadet sadece Allah Teâla'ya mahsustur, bu nedenle de kim O'ndan başkasına taparsa "müşrik"tir. Bütün peygamberlerin davetlerinin müşterek ana eksenlerinden biridir bu. "**Allah'a ibadet ediniz, O'ndan başka mabudunuz ve ilahınız yoktur!**" buyruğu Kur'ân-ı Kerim'de peygamberlerin dilinden defalarca aktarılmaktadır.⁴

Nitekim biz Müslümanlar her namazda Hamd Suresi'ni okurken İslâm'ın bu önemli prensibini tekrarlamakta ve "**Biz sadece sana ibadet eder, sadece senden yardım dileriz**" demekteyiz.

1- Ahzab / 9.

2- Hud / 77.

3- Yunus / 3

4-A'râf / 59, 65, 73, 85...

Kur'ân'da belirtildiği üzere peygamberlerle meleklerin Allah'ın izniyle şefaathane olabileceğine inanmanın "ibadet" anlamında olamayacağını da hemen belirtelim.

Aynı şekilde kulun peygamberlere herhangi bir sorununun çözümlenmesini Hak Teâla'dan talepte bulunmaları için tevessül etmesi ve onları aracı kılması "ibadet ve tapınma" olmadığı gibi ibadet ve "fiiliyat tevhidi"yle de asla çelişmemekte, bilakis, kulun Allah'a yönelebilmesi için açık bırakılan nice kapılardan birisi olarak kabul görmektedir. Daha ileriki bahislerimizde "peygamberlik" mevzuunu işlerken bu konuyu da etraflıca ele alacağız inşallah.

10- O'nun Pâk Zâtının Kühüne Kimse Varamaz

Biz inanıyoruz ki: Hak Teâla hazretlerinin varlığının izleri ve işaretleri bütün varlık âlemini baştanbaşa kuşatmışsa da O'nun yüce varlığının hakikati hiç kimseye aşikâr değildir ve kimse O'nun mukaddes zâtının kühüne varamaz. Çünkü O'nun münezze varlığı her açıdan sınırsız ve sonsuzdur, bizse her açıdan sınırlı ve mahdut. Bu durumda "kısıtlı" bir varlığın "kısatsız, sınırsız ve sonsuz bir varlığı" büsbütün kuşatamayacağı ve esasen O'nun varlığının sınırlarına ulaşabilmesinin mümkün dahi olmayacağı apaçık ortadadır:

Gerçekten O, her şeyi sarıp kuşatandır.¹

Allah onların hepsini kuşatmıştır.²

Düşünceyle varamazsın O'nun kühüne

Ne akıllar alır, ne bilge bilir

Saman çöpü dalabilse derine

Sen de O'nu kavrayabilirsin demektir!

1- Fussilet / 54.

2- Buruc / 20.

Nebevî hadiste de buyrulduğu üzere *"Biz, sana, layık olduğun veçhiyle ibadet edebilmiş değiliz, seni hakkıyla tanıyabilmiş de değiliz biz."*¹ Ancak bu arada O'nun zatını tamamıyla kavramanın imkansız olması nedeniyle O'nu nispeten ve ana hatlarıyla tanımaktan da vazgeçilmesi ve bizim için hiçbir şey ifade etmeyecek olan bazı kelimelerin zikriyle yetinilmesi gerektiği şeklinde bir yanlış anlamaya da meydan verilmemelidir, zira bu, "marifetulah"ın büsbütün tatil edilmesi demektir ki biz buna karşıyız, zira başta Kur'ân gelmek üzere bütün semavi kitaplar marifetulah için inmiş, Allah'ı tanımamız ve O'na yönelmemiz için nazil olmuşlardır.

Bu hususta çeşitli örnekler verilebilir, mesela biz ruhun aslının ve hakikatinin ne olduğunu bilmiyoruz, ama bu hususta elbette ki kısa ve öz bir bilgiye sahibizdir, nitekim ruhun var olduğunu bilmekte ve onun izlerini açıkça müşahede etmekteyiz.

İmam Muhammed Bâkır hazretlerinden (a.s) ulaşan şu hadis pek ilginçtir:

Aklınıza ve tasavvurunuzda sığdırabileceğiniz her şey ve her düşünce sizin zihninizin yaratığıdır ve (yaratık olma açısından) o da tıpkı sizin gibidir ve size döner. Allah Teâla sizin o azami düşünce mahlûkunuzdan elbette ki münezzehe ve O'ndan çok daha üstün ve yücedir.²

Hz. Ali'den (a.s) ulaşan bir başka hadiste de Allah Teâla'yı tanıma bilimi (marifetullah) pek güzel ve sarih bir tabirle şöyle ifade edilir:

Münezzeh Allah Teâla hazretleri, sıfatının künhü ve sınırlarını akıllara bildirmemiş (ama) bu hususta onları gerekli bilgiden mahrum da bırakmamıştır.³

1- Biharu'l-Envar, c: 68, s: 23.

2- Biharu'l-Envar, c: 6, s: 293.

3- Gurer'ul Hikem.

11- Ne Tatil, Ne Teşbih

Biz inanıyoruz ki: Allah Teâla'yı tanıma, O'nun sıfatlarını bilme ve marifetullah'ın mümkün olmadığını söylemek ve tatile inanmak ne kadar yanlışsa "teşbih" yoluna gitmek de bir o kadar yanlıştır ve insanı "şirke" götürür. Yani o mukaddes zât'ın hiçbir şekilde bilinip tanınamayacağını ve bizim O'nu (kendi haddimiz ve kapasitemizin elverdiği ölçüde) tanıyabilmemizin kesinlikle mümkün olamayacağını düşünmek yanlış olabileceği gibi O'nu herhangi bir şeye benzetebilmek ve "şöyle olabilir" diyebilmek de doğru değildir. Birinci yolun "ifrat" ikinci yolun da "tefrit" olacağını önemle belirtmekte fayda vardır.

2. Bölüm

ALLAH'IN
PEYGAMBERLER
GÖNDERMESİ

12- Peygamberlerin Gönderiliş Felsefesi

Biz inanıyoruz ki: Allah Teâla insanoğlunu hidayet ve kemale ulaştırıp, sonsuz saadete kavuşmasını sağlamak amacıyla peygamberler ve elçiler göndermiştir. Bu elçi ve peygamberler gönderilmemiş olsaydı, insanın yaratılış gayesi gerçekleşmeyecek ve insanoğlu sapıklık, eksiklik, hata ve günah batağında kalacaktı. Bu ise Allah'ın öngördüğü amaçla çelişen bir olgudur:

Peygamberler müjdeciler ve korkutucular olarak gönderildiler ki onlardan sonra insanların Allah'a karşı öne sürebilecekleri özür ve bahaneleri kalmayın (ve peygamberler saadetin yolunu herkese göstererek son görevlerini de tamamlamış ve gerekeni yapmış olsunlar). Allah üstün ve güçlü olandır, hikmet ve hüküm sahibidir.¹

Biz inanıyoruz ki: Bu peygamberlerin beşi "Ululazm" peygamberdir; yani yeni bir şeriat ve kitapla gelmişlerdi, gönderilişleri sırayla şöyleydi: Hz. Nuh, İbrahim, Musa, İsa (Allah'ın selamını onlara olsun) ve risaletin son halkası olan Hz. Muhammed Mustafa (sallallahu aleyhi ve âlihi ve sellem).

Hatırla; biz peygamberlerden kesin söz almıştık (bu cümleden olmak üzere) senden de, Nuh'tan, İbrahim'den, Musa'dan ve Meryem oğlu İsa'dan da (peygamberlik ve elçilik görevini gereğince yerine getirip, Allah'ın hükmünü insanlara tebliğ edeceklerine dair) kesin söz almıştık.²

1- Nisâ / 165.

2- Ahzab / 7.

Artık sen sabret, azim sahibi (ululazm) peygamberlerin sabrettiği gibi.¹

Biz inanıyoruz ki: Hz. Muhammed (s.a.a) peygamberlerin sonuncusu olup, onun getirdiği şeriat kıyamete kadar bütün insanları bağlayıcıdır; yani İslâm dininin getirdiği hüküm, emir, eğitim ve prensipler, maddi ve manevi sahalarda insanoğlunun kıyamete kadar bütün ihtiyaçlarını giderebilecek ve bütün sorunlarını halledebilecek kapasite ve niteliktedir, ondan sonra peygamberlik ve elçilik iddiasına girişecek olan herkesin iddiası batıl ve kesinlikle geçersizdir:

Muhammed, aranızdan hiçbirinin babası (babalığı) değildir, ancak o, Allah'ın Resulü ve peygamberlerin sonuncusudur, Allah her şeyi bilendir (bu nedenle de gerekli her şeyi son peygamberinin emrine vermiştir).²

13- Semavi Dinlerin Mensuplarının Birlikte Yaşaması

Biz inanıyoruz ki: Yüce İslâm dini, ilahi dinlerin kâmili ve bu nedenle de gönderildiği andan itibaren artık bütün dünya insanları için geçerli yegâne "İlâhî resmî" dindir, ancak Müslümanlar, ister İslâm ülkesinde, ister başka ülkelerdeki bütün diğer semavî dinlerin mensuplarıyla barış içinde yaşamak ve barışçı münasebetlerde bulunmakla mükelleftirler; ama Müslümanlarla mücadeleye kalkışan ve İslâm'la savaşanlar bu kuralın dışında kalırlar:

Allah, sizinle din konusunda savaşmayan, sizi yurtlarınızdan sürüp çıkarmayanlara iyilik yapmanızdan ve onlara adaletli davranmanızdan sizi menetmez, çünkü Allah adaletle davrananları sever.³

1- Ahkaf / 35.

2- Ahzab / 40.

3- Mümtehine / 8.

Biz inanıyoruz ki: Mantık ve akla dayalı makul bahislerle İslâm'ın hakikat ve hükümlerini insanlara anlatıp açıklayabilmek pekâlâ mümkündür. İslâm, doğru anlatılması ve sahih usullerle açıklanması hâlinde insanlarca kolaylıkla kabul görecektir, bilhassa çağımız insanlığının İslâm'a duyduğu güçlü eğilim ve ilgi bunun en bariz göstergesidir.

Yine bu nedenledir ki biz, İslâm'ın zorla ve baskıyla başkalarına kabul ettirilmemesi gerektiği inancındayız:

Dinde zorlama ve baskı yoktur,¹ gerçek şu ki, doğru yol, doğru olmayan yoldan apaçık ayrılmış (ve ikisi de besbellî ortaya çıkıp anlaşılmış)tır artık.²

Biz inanıyoruz ki: Müslümanların, İslâm'ın emirlerine uygun bir yaşayış ve davranış sergilemeleri İslâm'ı tebliğ ve tanıtmanın en mükemmel yoludur, binaenaleyh zorlama ve baskıya gerek olmayacağı apaçık ortadadır.

14- Peygamberlerin Hayatları Boyunca Masum Olması

Biz inanıyoruz ki: Bütün peygamberler masum ve günah işlemezler. Yani ister peygamberlikle görevlendirilmeden önce, ister peygamberlikleri sırasında olsun, hayatları boyunca her nevi hata, yanlış ve günahattan beri ve uzaktırlar ve Allah Teâla'nın özel koruması altındadırlar. Aksi takdirde, onların bir tek hata veya günah işlemesi hâlinde insanların bir "peygamber" olarak onlara olan güven ve itimadı sarsılacak

---

1- İslâm veya hiçbir din, kimseye zorla kabul ettirilemez, ama her insan, kabul ettiği dinin ve bu cümleden olmak üzere her Müslüman da İslâm'ın bütün emirlerine uymak zorundadır. Zira kabulden sonra ahit vardır ki bu da bağlayıcıdır. Dinin kısmen kabulü sözkonusu edilemez, tamamına uyulmalıdır, bk. Ahzab / 36 - çev).

2- Bakara / 256.

ve Allah'la kendi aralarındaki bu iletişime güvenleri kalmayacak, onları bir ömür boyu kendilerine örnek alıp tartışılmaz kılavuzlar olarak kabullenemeyeceklerdir.

Bu nedenledir ki, Kur'ân'ın bazı ayetlerinde bazı peygamberler için serzeniş yollu ifadeler kullanılması ve onlara "hata veya günah" nispet edilmesinin nedeni, "terk-i evlâ" da bulunmaları; yani "iyi" olan iki şeyden "daha iyi"yi seçecekleri yerde "daha az iyi"yi seçmiş olmalarıdır. Ya da başka bir deyişle bu: *"İyilerin yaptığı iyi davranışlar (bazen) mukarrebler (yaklaştırılmış insanlar) için günah telakki edilir"*¹ sözüne dayalıdır; çünkü herkesin, kendi şanına uygun davranması beklenir.

15- Peygamberler Allah'ın İtaatkâr Kullarıdır

Biz inanıyoruz ki: Peygamberlerin en büyük iftiharları, Allah'a itaat eden ve O'nun emir ve nehiyelerine kesinlikle uyan kullar olmalarıydı. Bu nedenledir ki her gün, yevmiye namazlarımızda *"Şahadet ederim ki Muhammed (s.a.a) Allah'ın kulu ve elçisidir"* demekteyiz.

Biz, Allah'ın gönderdiği peygamberlerden hiçbirinin ilahlık iddiasına kalkışıp, insanları kendilerine tapınmaya davet etmediğine inanmaktayız:

Allah'ın kendisine Kitabı, hükmü ve peygamberliği vermiş olduğu hiç kimsenin, insanlara "Allah'ı, bırakıp, bana kulluk edin" demesi yakışmaz.²

Hız. İsa Mesih de (a.s) insanları kendisine tapmaya davet etmemiş ve kendisinin Allah'ın bir kulu ve O'nun elçisi olduğunu hatırlatmıştır daima:

1- Merhum Meclisi, Bihâru'l-Envar'da bu cümleyi bazı masumlardan aktarmış, ancak isim zikretmemiştir, bk. Bihâr, c: 25, s: 205.

2- Âl-i İmrân / 79.

Mesih de, Allah'a yakınlaştırılmış (yüksek derece sahibi) melekler de, Allah'a kul olmaktan asla çekinmediler.¹

Nitekim Hıristiyanlık tarihine ait belgelerde de itiraf edildiği üzere teslis (üçlü tanrı) inancı Hıristiyanlığın ilk yüzyılında yoktu, bu batıl inanç daha sonra türetilmiştir.

16- Mucizeler ve Gayb İlmi

Peygamberlerin seçkin birer "kul" olmaları, onların, Allah'ın izniyle geçmiş, gelecek ve şimdiki zamana ait bazı gaybî olaylardan haberdar olmalarına asla engel değildir:

Oysa, gaybı bilendir, kendi gaybını (görülmez bilgi hazinesini) kimseye açık tutmaz, ancak elçileri (peygamberleri) içinde razı olduğu (seçtiği) kimseler başka...²

Nitekim Hz. İsa Mesih'in (a.s) mucizelerinden biri de, insanlara bazı gizli şeyleri haber vermesiydi:

Yediklerinizi ve evlerinizde zahîre olarak sakladıklarınızı size haber veririm...³

Hız. Resul-ü Ekrem (s.a.a) efendimiz de Allah Teâla'nın izniyle birçok gizli olayı haber verip bildirmişlerdir:

(Ey Muhammed) bu sana vahyettiğimiz gayb haberlerindedir...⁴

Binaenaleyh Allah'ın elçileri ve resulleri olan peygamberler, yine Allah'ın izni ve O'nun bildirmesiyle (vahiy yoluyla) gerektiğinde pekâla gaybdan haberler verebilirler: **"De ki, size Allah'ın hazineleri benim yanımdadır demiyorum, gaybı da**

1- Nisâ / 172.

2- Cinn / 26- 27.

3- Âl-i İmrân / 49.

4- Yusuf / 102.

bilmiyorum ve ben size, bir melek olduğumu da söylemiyorum, ben, bana vahyedilenden başkasına uymam..."¹ gibi bazı ayetlerdeki beyanların nedeni ise "Peygamberin kendiliğinden gaybı bilemeyeceği"dir; ayetin devamında da vurgulandığı üzere peygamber, kendisine vahiyle bildirilmesi hâlinde gaybı elbette ki bilebilir. Bu arada Kur'ân ayetlerinin birbirini tefsir ettiğini ve açıkladığını da hemen hatırlatalım.

Binaenaleyh biz şuna inanıyoruz ki peygamberler, Allah Teâla'nın izniyle olağanüstü şeyler ve büyük mucizeler yapabiliyorlardı. Allah'ın izniyle böyle bir vakanın vuku bulabilmesi pekâla mümkün olup, bu yüce hakikate iman etmek de elbette ki şirk olmaz; peygamberlerin Allah'ın izniyle mucize göstermeleri onların bir kul olmasıyla çelişen bir olgu değildir. Nitekim bizzat Kur'ân'da da açıkça belirtildiği üzere Hz. İsa Mesih (a.s) Allah'ın izniyle ölüleri diriltiyor, çaresiz hastalıkları Allah'ın emriyle iyileştiriveriyordu:

...ve Allah'ın izniyle, doğuştan kör olanı, alaca hastalığına yakalananı iyileştirir ve ölüyü diriltirim...²

17- Peygamberlerin Şefaât Edebilmesi

Biz şuna inanıyoruz: Başta İslâm Peygamberi Hz. Resulullah (s.a.a) gelmek üzere, Allah'ın göndermiş olduğu peygamberler, şefaât makam ve derecesine sahiptirler ve bazı özel günahkârlar için Allah katında şefaatte bulunacaklardır; ancak, bu da yine Allah Teâla'nın izniyle mümkün olmaktadır elbette:

Allah Teâla'nın müsaadesi olmadıkça hiç kimse şefaâtçi olamaz...³

1- En'âm / 50.

2- Âl-i İmrân / 49.

3- Yunus / 3.

...İzni olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kim olabilir?...¹

"Ey iman edenler! Onda (mutluluk ve kurtuluşun parayla satın alınabileceği) hiçbir alış-verişin ve (yekdiğerini kurtarabilmek için) hiçbir dostluğun ve (Allah'ın izni olmaksızın) hiçbir şefaatin olmadığı gün gelip çatmadan size rızık olarak verdiklerimizden infak edin."² mealindeki ayette buyrulan da "Allah'ın izni olmaksızın ve kendiliğinden şefaatte bulunabilme gücü"dür, keza, şefaath liyakati taşımayanları kapsar, zira daha önce de belirttiğimiz üzere Kur'ân'daki ayetler yekdiğerinin açıklayıcısı ve müfessiridirler.

Biz inanıyoruz ki: Şefaath meselesi bireyleri eğitip yetiştirme, günahkârları doğru yola çevirme; dürüstlük, doğruluk, takva ve iyiliğe teşvik edip, onlara ümit aşılama yolunda pek önemli bir olaydır. Hem, şefaath, rasgele bir olay da değildir, sadece şefaatte layık olanları kapsar; yani kendilerine şefaatte bulunacak olanla irtibatlarının tamamen kopmasına yol açacak kadar haddi aşmamış olanlar içindir şefaath. Başka bir deyişle "şefaath" günah işleyenlere ciddi bir uyarıdır. "Arkanızdaki köprüleri büsbütün yıkmayın, bütün dalları kırmayın; geriye dönebileceğiniz bir köprü, tutunabileceğiniz bir dal bırakın ki size şefaatte bulunabilsin!" demektir günahkârlara.

18- Tevessül

Biz inanıyoruz ki: Tevessül konusu da şefaath konusu gibidir; maddi veya manevî bir sorunu olanlar, Allah'ın izniyle bu sorunlarının hallini Allah Teâla'dan istemeleri için Allah'ın velilerine müracaath ederler. Yani bir taraftan bizzath kendileri

---

1- Bakara / 255.

2- Bakara / 254.

Hakk'ın dergâhına yönelip yakarır, diğer taraftan da evliyaulahı aracı kılarlar:

...Onlar kendi nefislerine zulmettiklerinde şayet sana gelip Allah'tan bağışlanma dileselerdi ve peygamber de onlar için bağışlanma dileseydi elbette Allah'ı, "tövbeleri kabul eden ve esirgeyen" olarak bulurlardı.¹

Yine Kur'ânda Hz. Yusuf'la (a.s) kardeşleri anlatılırken şöyle geçer:

(Yusuf'un kardeşleri, babalarına tevessülde bulunup onu aracı kılarak) "Ey babamız, bizim için günahlarımızın bağışlanmasını dile. Biz gerçekten hataya düşenler idik" dediler. (İhtiyar babaları Hz. Yakup (a.s) onların bu dileğini kabul ederek) "İleride sizin için Rabbimden bağışlanma dilerim, çünkü O, bağışlayandır, esirgeyendir" dedi.²

Bu ayetler, geçmiş ümmetlerde de tevessülün bulunduğunu göstermektedir.

Ancak, Evliyaullah'a tevessülde bulunmanın haddi budur ve bu haddi aşmamak gerekir. Evliyaullah ancak Allah'ın izniyle vesile olurlar, onları bu hususta Allah'tan müstakil zannetmek kesinlikle "şirk" ve "küfür"dür.

Keza, tevessül, Evliyaullah'a ibadete de dönüşmemelidir; aksi takdirde bu da kesinlikle "küfür" ve "şirk" olacaktır. Zira onlar Allah Teâla'nın izni ve gücü olmaksızın herhangi bir zarar veya yarara malik değildirler:

De ki: Allah'ın dilemesi dışında kendim için yarardan ve zarardan (hiçbir şeye) malik değilim...³

1- Nisâ / 64.

2- Yusuf / 97-98.

3- A'râf / 188.

Ancak, bütün İslâm mezheplerinde, avam arasında tevessül meselesini ifrat veya tefrit noktalarına götürenler de çıkmaktadır ki, bunların şefkatle irşat ve hidayet edilmesi gerekir.

19- Bütün Peygamberlerin Davet Usulü Birdir

Biz inanıyoruz ki: Bütün peygamberlerin müşterek bir hedefi vardı: Allah'a, ahirete ve hesap gününe inanmak, sahih bir dinî eğitim ve terbiyeden geçirmek ve insan toplulukları arasında ahlakî prensipleri güçlendirmek yoluyla insanlığı saadete ve mutlu bir yaşama kavuşturmak! Bu nedenledir ki gönderilen bütün peygamberler bizim nazarımızda saygın ve muhteremdirler, hepsinin bütün insanlığın boynunda hakkı vardır ki bu hakikati bizzat Kur'ân'dan öğrenmekteyiz:

...Allah'ın peygamberleri arasında hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz.¹

Bu arada şunu da belirtmek gerekir ki zamanla insanoğlu ilerlemiş ve daha ileri eğitimlere hazır hale gelmiş olduğundan ilahi dinler de buna paralel şekilde giderek mükemmelleşmiş ve getirdikleri usul, prensip ve kurallar gittikçe daha ileri ve daha derin bir hal almış ve nihayet sıra en mükemmel, en son ve en ileri din olan İslâm'a gelmiştir:

...Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nime-timi tamamladım ve size (mükemmel ve kalıcı) din olarak İslâm'ı seçip beğendim.²

20- Geçmiş Peygamberlerin Getirdikleri Haberler

Biz inanıyoruz ki: Geçmiş peygamberlerin çoğu, kendilerinden sonra gelecek olan peygamberleri haber vermişler-

1- Bakara / 285.

2- Mâide / 3.

dir, bu cümleden olmak üzere Hz. Musa ve Hz. İsa Mesih de (Allah'ın selamı üzerlerine olsun) İslâm Peygamberi Hz. Resul-i Ekrem'in (s.a.a) geleceğini bildirmişlerdir ki bu haberlerin bir kısmı hâlâ bu dinlerin kitaplarında mevcuttur:

Ki onlar, yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de (geleceği) yazılı bulacakları (okuma yazması olmayan) ümmi (ama bilgili ve bilinçli) haber getirici (nebi) olan peygamber (Resul)e uyanlardır... Kurtuluşa erenler işte bunlardır.¹

Nitekim tarih bu hakikati şöyle kaydetmiştir: İslâm Peygamberi'nin (s.a.a) zuhurundan bir süre önce çok sayıda Yahudi Medine'ye gelip yerleşmiş ve sabırsızlıkla o hazretin zuhurunu beklemeye başlamışlardı. Çünkü kendi kitaplarından, onun bu diyarda (Medine'de) zuhur edeceğini anlamışlardı. Derken o hazret zuhur etti ve bekledikleri güneş olanca parlaklığıyla doğuverdi, ama onu bekleyenlerin sadece bir kısmı ona iman etti, şahsi çıkarlarını tehlikede gören bir diğer kısmıysa bile bile hakkı ayaklar altına alıp o hazrete karşı çıktı!

21- Peygamberler ve Yaşamın Bütün Boyutlarında Olumlu Değişim

Biz inanıyoruz ki: Allah'ın peygamberlerine nazil olan semavi dinler (bilhassa İslâm dini) sadece bireyin şahsî hayatını ıslah edip düzeltmekle veya sırf ahlakî ve manevî meselelerle sınırlı kalmamış; bilakis, bireyin ve toplum hayatının istisnasız bütün boyutlarının ıslahını hedeflemiş ve böyle bir yeterlilik ve kapsamla gönderilmişlerdir. Hatta insanlar, güncel yaşamlarında ihtiyaç duydukları birçok bilgi ve bilimi de onlardan öğrenmiştir ki bunların bir kısmına Kur'ân'da değinilmiştir.

1- A'râf / 157.

Biz inanıyoruz ki: Gönderilen peygamberlerin en önemli hedeflerinden biri, insanlığı adalete yöneltmektir:

Andolsun biz, peygamberlerimizi apaçık olan belgelerle gönderdik ve insanlar adaleti ayakta tutsunlar diye onlarla birlikte kitabı ve mizanı (hakkı batıldan ayırma kabiliyeti ve âdilâne kanunlar) indirdik.¹

22- Irkçılık, Kavim ve Kabile Ayrıcalığının Reddi

Biz inanıyoruz ki: Başta İslâm Peygamberi gelmek üzere, gönderilen peygamberlerden hiçbiri ırkçılık ve kavmiyetçiliği onaylamamış, bilakis bütün ırk, dil, kavim ve milletlere bir gözle bakmışlardır. Zira Kur'ân-ı Kerim'de de buyrulduğu üzere:

Ey insanlar! Gerçekten biz sizi bir erkek ve bir diğiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi halklar ve kabileler hâline getirdik (ama bunlar asla üstünlük sebebi değildir). Hiç şüphesiz Allah katında sizin en üstün olanınız, takvaca en ileri olanınızdır...²

Meşhur bir hadiste, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) bir hac merasimi sırasında Mina'da bir devenin üzerinde halka hitaben şöyle buyurduğu geçer:

"Ey insanlar! Biliniz ki hepinizin Allah'ı birdir, babası bir! Ne arabın aceme (arab olmayana) bir üstünlüğü vardır, ne de acemin araba! Ne siyah derilinin buğday tenliye bir üstünlüğü söz konusudur, ne buğday tenlinin siyah deriliye! Tek üstünlük takvadadır! Ey insanlar, bana emredileni size hakkıyla ıblâğ etmiş oldum mu?! (herkes "evet!" diye bağırınca) "Bu söylediklerimi duyanlar duymayanlara duyursun!"³

1- Hadid / 25.

2- Hucurat / 13.

3- Kurtubi Tefsiri, c: 9, s: 6162.

23- İslâm ve İnsan Fıtratı

Biz inanıyoruz ki: Ana hatlarıyla Allah'a, tevhide ve gönderilen nebilerin öğrettiği usul ve prensiplere inanmak ve uymak, her insanın yaratılışında varolan fitrî bir eğilimdir. İlahi peygamberler bu verimli tohumları vahiy nehriyle sulayıp şirk, küfür ve sapma şeklindeki zararlı otlardan temizlemişlerdir:

...Yüzünü, Allah'ı birleyen (bir hanif) olarak dine, Allah'ın o fitratına çevir ki, insanları bu (temiz fitrat) üzere yaratmıştır, Allah'ın yaratışında hiçbir değişiklik yoktur (ve bu fitrat bütün insanlarda sabittir). İşte hep kalıcı ve sapa sağlam din budur, ama insanların çoğu bilmez.¹

Bu nedenledir ki din, tarih boyunca daima insanlar arasında var olagelmiş ve büyük tarihçilerin de itiraf ettiği üzere dinsizlik ve inançsızlık her zaman bir istisna ve fantezi olmuştur. Hatta uzun yıllar boyunca en yoğun dinsizlik propagandalarına maruz bırakılıp, inançlarından vazgeçmeleri için en sert baskılara tabi tutulan milletler bile üzerlerindeki bu baskılar kalkıp da hürriyetlerine kavuşunca, inanılmaz bir süratle dine yönelmekte ve maneviyata koşmaktadırlar. Ancak, geçmiş kavimlerin birçoğunun kültür seviyesinin aşağı olması, dinî inanç ve kuralların türlü hurafe ve bâtil inançlarla karışıp bozulmasına yol açmış ve bu bozulmaların düzeltilip insan fıtratının kir ve paslardan temizlenmesi için çeşitli dönemlerde ilahî peygamberler gönderilmiştir.

3. Bölüm

KUR'ÂN VE SEMÂVÎ
KİTAPLAR

24- Semâvî Kitapların İniş Felsefesi

Biz inanıyoruz ki: İnsanoğlunun hidayeti bulup doğru yola yönelmesi için Allah Teâla nice mushaf ve kitaplar göndermiş; bu cümleden olmak üzere Hz. Nuh'la (a.s) İbrahim'e (a.s) mushaflarını, Hz. Musa'ya (a.s) Tevrat'ı, Hz. İsa'ya (a.s) İncil'i ve Hz. Resul-i Ekrem efendimize de (s.a.a) Kur'ân-ı Kerim'i nazil etmiştir. Bu kitaplar ve bu peygamberler gönderilmemiş olsa, insanlar Allah'ı tanıma ve O'na ibadette bulunma hususunda türlü hatalara kapılacak; takva, ahlâk, eğitim ve terbiye prensipleriyle; ihtiyacı olan sosyal kural ve prensiplerden uzak düşmüş olacaktı ki bu da insanlığın felaketi demektir.

Bu semâvî kitaplar, tıpkı rahmet bulutları gibi insanların gönül tarlasına yağarak takva, dürüstlük, Allah aşkı, ahlâk, ilim ve hikmet tohumlarının yeşerip, boy atmasına neden oldular:

Peygamber, kendisine Rabbinden indirilene iman etti, müminler de. (Müminlerin) Tümü, Allah'a, Meleklerine, Kitaplarına ve Peygamberlerine inandı...¹

Her ne kadar zaman aşımında ve cahillerle ehil olmayanların yersiz ve zararlı müdahaleleri sonucu, semâvî kitapların çoğu tahrif edilip, asıl ve orjinal hallerinden koparılarak batıl düşüncelerle kirlletildiyse de, son kitap olan Kur'ân-ı Kerim, ileride belgelerini de belirteceğimiz üzere bu tür tehlikelerden özel olarak korunmuş ve Allah Teâla'nın takdiriyle zerrece

---

1- Bakara / 285.

değişime uğramaksızın bütün asırlar ve bütün çağlara aydınlık saçan sönmez bir güneş misali parlamayı sürdürmüştür:

...Size Allah'tan bir nur ve apaçık bir kitap geldi. Allah, rızasına uyanları bununla kurtuluş yollarına ulaştırır ve onları kendi izniyle karanlıklardan nura çıkarır.¹

25- Kur'ân, İslâm Peygamberi'nin (s.a.a) En Üstün Mucizesi

Biz inanıyoruz ki: Kur'ân, Hz. Resulullah efendimizin (s.a.a) en önemli mucizesidir. Sadece fesahat ve belagatte bir edebiyat şaheseri olup kolay anlaşılır, akıcı ve çok cazip bir beyan tarzı taşıması değil, akait ve kelimelerinde tafsilatıyla geçen daha birçok özelliği nedeniyle de Kur'ân nice mucizeleri kapsayan istisna bir kitaptır.

Bu nedenle de şuna inanmaktayız: Kimse Kur'ân'ın bir benzerini, hatta ondaki surelerden birinin bir benzerini getirmeye kâdir değildir. Kur'ân, kendisinden şüpheye kapılanlara bunu defalarca meydan okumakta ve onlara bu hakikati süreklı hatırlatarak şöyle buyurmaktadır:

De ki: Eğer bütün insanlarla periler (cin ve ins) bu Kur'ân'ın bir benzerini getirmek üzere toplansa (onların bir kısmı bir kısmına destekçi olsa bile) onun bir benzerini getiremezler.²

Eğer kulumuza (Hz. Peygamber'e (s.a.a), indirdiğimizden (Kur'ân'dan) şüphedeyseniz, (en azından) ona benzer bir sure getirin ve eğer doğru sözlüler iseniz Allah'tan başka şahitlerinizi (kendilerine güvendiğiniz yardımcılarınızı) da çağırın.³

1- Mâide / 15, 16.

2- İsrâ / 88.

3- Bakara / 23.

Keza zaman geçtikçe Kur'ân'ın eskimeyeceğine, hatta onun şaşırtıcı özelliklerinin zamanla da net bir şekilde anlaşılıp, ortaya çıkacağına ve insanların Kur'ân'ın büyüklük ve azametini daha iyi anlayacağına inanmaktayız.

İmam Sadık (a.s) hazretlerinden ulaşan bir hadis-i şerifte şöyle buyrulmaktadır:

Yüce Allah Teâla, Kur'ân'ı belli bir zaman veya belli bir kesim için göndermiş değildir; bu nedenle de her zaman yepyeni ve kıyamete değin her kesim için taptazedir o.¹

26- Kur'ân'ın Tahrif Olmayışı

Biz inanıyoruz ki: Bugün dünya Müslümanlarının elinde bulunan Kur'ân, Hz. Resulullah'a (s.a.a) nazil olan Kur'ân'ın ta kendisi olup, zerrece ekleme veya eksiltmeye uğramamıştır.

Nazil olduğu ilk günlerden itibaren vahiy kâtipleri bütün ayetleri yazmış, bütün Müslümanlar bunları gece gündüz okumakla görevlendirilmiş ve günlük beş vakit namazlarda tekrarlamışlardır. Yine kalabalık bir hafızlar grubu bütün ayetleri muntazam bir şekilde ezberlemekte, Kur'ân hafız ve karileri (okuyanları) Müslüman topluluklar arasında özel bir itibar ve prestij görmekteydiler ki, bu durum bugün de geçerliliğini korumaktadır.

Bütün bunlar ve daha sayamadığımız nice tedbir ve etkenler, Kur'ân'ın zerrece tahrife uğramaksızın olduğu gibi günümüze kadar ulaşmasını sağlamıştır.

Bunlar bir yana, Alah Teâla hazretleri Kur'ân'ı kıyamete değin bizzat koruyacağını vaadetmiştir ki, bu garantiden sonra Kur'ân'da zerrece tahrif yaratmaya hiçbir gücün muktedir olamayacağı apaçık ortadadır:

1- Biharu'l Envar, c: 2 s: 280, 44. hadis.

Hiç şüphesiz Kur'ân'ı biz indirdik ve O'nu kesinlikle koruyacak olan da biziz!¹

İster Şia, ister Sünni olsun bütün büyük İslâm âlimleri, Kur'ân'ın zerrece tahrife uğramadan korunmuş olduğuna ve kıyamete kadar da böyle kalacağına inanırlar. Her iki grup arasında oldukça azınlık denilebilecek bir kesim birtakım uyduruk tahrif rivayetlerine kanmış, ancak her iki grubun da bilinçli ve aydın uleması bunun çirkin ve asılsız bir karalama olduğunu, bu tür rivayetlerin kesinlikle uydurulduğunu ya da bu rivayetlerdeki söz konusu tahrifin, ayetlerle ilgili olarak yapılan yanlış yorumlama ve tefsire yönelik olduğunu veyahut Kur'ân'ın açıklamasıyla ilgili tabirlerin Kur'ân'ın orjinal metni olarak algılanmasının birer örnekleri olduğunu sürekli hatırlatmışlardır. (Bu noktaya bilhassa dikkat edilmelidir.)

Şiâ ve Sünni kesimin büyük âlimleri tarafından sarahatle reddedilmiş olan Kur'ân'ın tahrifi, iddiası hangi kesim ve kim tarafından gelirse gelsin gerçekte Kur'ân'a bir saldırı sayılmakta ve o kesimlerin de içinde bulunduğu bütün bir İslâm ümmetine zarar vermekte ve bu tür kör taassuplar o yüce Kitab'ı sorular altında bırakarak Allah'ın dinine düşman olanların değirmenine su döküp, neticede onların ekmeğine yağ sürmekten başka hiçbir işe yaramamaktadır.

Hız. Peygamber (s.a.a) döneminden itibaren Kur'ân'ın derlenmesi ve toplanmasında gösterilen fevkalâde ihtimam, Kitab'ın korunması, tilaveti, nüsha yazımları ve özellikle ilk günden itibaren görevlendirilen vahiy kâtiplerinin vazifesi göz önünde bulundurulacak olursa, Kur'ân'ın tahrifinin gerçekten niçin imkansız olduğu kolayca anlaşılabilir olur.

Aynı şekilde, bugünkü maruf ve bilinen Kur'ân'dan başka bir Kur'ân'ın varlığı da sözkonusu değildir. Bunun nedeni

---

1- Hicr / 9.

gayet açık olup incelenmesi herkesçe mümkündür, çünkü bugün hemen hemen her Müslümanın evinde, işyerinde, kütüphanelerde ve bütün camilerde en azından bir Kur'ân vardır. Hatta asırlar önce yazılmış olan elyazması Kur'ân'lar da bugün müzelerde ihtimamla korunmaktadır. Bütün bunlardan da anlaşılacağı üzere, meselâ bizim ülkemizdeki bütün Kur'ân'larla diğer İslâm ülkelerindeki bütün Kur'ân'lar harfiyen aynı ve birdir. Geçmişte inceleme imkânları bunca kolay değildiyse de bugün yapılacak basit bir incelemeyle bu tür yakışsız iftiraların aslı astarı olmadığını kolaylıkla anlamak mümkündür.

Kullarıma müjde ver, ki onlar sözü işitirler ve en güzeline uyarlar. İşte onlar, Allah'ın kendilerini hidayete erdirdikleridir ve onlar temiz akıl sahipleridir.¹

Bugün bizim dinî-ilmîye medreselerimizde, Kur'ân bilimleri çok yaygın ve geniş bir şekilde öğretilmektedir. Bu derslerde öğretilen temel mevzulardan biri de Kur'ân'ın zerrece tahrif edilmediği ve esasen edilemeyeceğidir.

27- Kur'ân ve İnsanların Maddi ve Manevi İhtiyaçları

Biz inanıyoruz ki: İnsanlara bütün çağlarda maddi ve manevi ihtiyaçları için gerek duyacağı bütün hususlar, ana hatlarıyla Kur'ân'da beyan edilmiş ve gerekli yol gösterilmiştir. Devlet idaresi, siyasi meseleler, diğer toplumlar ve ülkelerle ilişkiler, birlikte yaşama ve uluslararası komşuluk ilişkileri, savaş, barış, yargı, ekonomi vb. hayatın bütün boyutlarının genel kural ve prensipleri Kur'ân'da mevcut olup, bunların uygulanması ve hayata geçirilmesi hâlinde bütün bir insanlığın saadet dolu bir yaşama kavuşacağı kesindir.

1- Zümer / 17, 18.

Biz Kitab'ı (Kur'ân'ı) sana her şeyin açıklayıcısı, Müslümanlara da bir hidayet, bir rahmet ve müjde olarak indirdik.¹

Yukarıdaki ayetin de açıkça ortaya koyduğu üzere biz, siyasetle dinin ayrı mütalaa edilemeyeceğine ve "İslâm"ın, "devlet ve siyaset"ten ayrılmasının imkânsız olduğuna inanmaktayız. İslâm, Müslümanlara kendi idare ve yöntemlerini kendilerinin kurmasını ve İslâm'ın yüce değerlerini bu devlet vasıtasıyla ihya edip, hayatın bütün boyutlarına geçirmesini ve İslâm toplumunda, dost-düşman herkesin adaleti bizzat duyup, bizzat yaşayacağı şekilde bir eğitim ve öğretime tabi tutulmasını emreder:

Ey iman edenler, adaleti tam uygulamaya koyulun, bizzat kendinizin, anne-babanızın ve yakınlarınızın aleyhine bile olsa, Allah için şahadette bulunun...²

Ey iman edenler, adaletli şahitler olarak Allah için hakkı ayakta tutanlar olun. Bir topluluğa olan düşmanlığınız sizi adaletten alıkoymasın, âdil davranın, bu, takvaya daha yakındır...³

28- Tilavet, Tefekkür, Amel

Biz şuna inanmaktayız: Kur'ân okumak ibadetlerin en üstünlerinden biri olup, bu seviyede yüce ibadet pek sayılıdır. Zira Kur'ân'ı tilavet etmek, gerçekte Kur'ân üzerinde tefekkürde bulunmaya ve bu yolda ilham almaya vesiledir; düşünce ve fikrin ulvileşmesini sağlamakta olup, salih amelin kaynağıdır.

Kur'ân-ı Kerim Hz. Resulullah'a (s.a.a) hitaben şöyle buyurmaktadır:

1- Nahl / 89

2- Nisâ / 135.

3- Mâide / 8.

Az bir kısmı hariç olmak üzere geceleyin kalk, (gecenin) yarısı kadar. Ya da, ondan da biraz eksilt veya üzerine ilave et. Ve Kur'ân'ı da belli bir düzen içinde (tertil üzere) oku.¹

Yine Kur'ân, bütün Müslümanlara hitaben ise şöyle buyurmaktadır:

...Kur'ân'dan kolay(ınıza) geleni (elinizden geldiğince) okuyun.²

Ancak, daha önce de belirttiğimiz üzere Kur'ân tilaveti, Kur'ân'ın anlamı üzerine tedebbür ve tefekkürde bulunmak ve onu anlamak için olmalıdır; tefekkür ve anlama ise ancak amelle sonuçlanması ve amele başlangıç teşkil etmesi hâlinde kıymet ifade eder:

Kur'ân'ı iyiden iyiye düşünmezler miydi? Yoksa kalplerine kilitler mi vurulmuş.³

Andolsun, biz Kur'ân'ı zikir (ile öğüt alıp düşünmek) için kolaylaştırdık. Fakat öğüt alıp düşünen (ve amel eden) var mı ?⁴

Bu indirdiğimiz mübarek ve bereketli bir kitaptır, şu hâlde ona uyun...⁵

Binaenaleyh Kur'ân'ın tilaveti veya hıfzıyla (ezber) yetinenler ve onun üzerinde tedebbür ve tefekkürde bulunup amel etmekten bihaber olanlar, her ne kadar üç asıldan birini yerine getirmiş sayılsalar da, çok daha önemli olan iki aslı kaybetmiş ve pek büyük bir hüsrana uğramışlar demektir.

1- Müzzemmil / 2- 4.

2- Müzzemmil / 20.

3- Muhammed / 24.

4- Kamer / 17.

5- En'âm / 155.

29- Saptırıcı Bahisler

Biz inanıyoruz ki: Müslümanların Kur'ân üzerinde tedebbür ve onunla amelde bulunmaması için öteden beri birtakım garazkâr eller komplolar kurmuşlardır. Nitekim daha ilk dönemlerde, Emeviler'le Abbasi halifeleri zamanında¹ Kalamullah'ın (Kur'ân'ın) "kadim mi yoksa hâdis mi?" olduğu şeklinde tutarsız tartışmaları gündeme getirdiler ve Müslümanları durup dururken ikiye parçalayıp, birbirinin canına düşürdüler, bu olaylarda çok kan döküldü. Oysaki bu tartışma, tamamen tutarsız ve anlamsızdır. Çünkü eğer Kalamullah'dan maksat, üzerinde ayetlerin yazılı olduğu kâğıt parçalarıysa, elbette ki bu hâdistir ve sonradan ortaya çıkmış bir mahlûktur, ama eğer Kitabullah denilen şey, o kitaptaki mevzuların Allah Teâla'nın ilmindeki anlam ve mefhumu demekse şüphesiz, Allah'ın ilmi de tıpkı yüce zâtı gibi kâdim ve ezelîdir. Ne yazık ki, zalim egemenler ve zalim halifeler, Müslüman ümmeti yıllarca böylesine boş ve anlamsız bir tartışmayla oyalayıp, nicelerinin kanına girdiler. Aynı şekilde bugün de benzeri ve başkaca daha nice yollarla Müslümanların Kur'ân etrafında tedebbür, tefekkür ve amelde bulunmasını önlemeye çalışmak için türlü komplolar düzen çağdaş şeytanlar vardır.

30- Kur'ân Tefsirinin Usul ve Kuralları

Kur'ân'daki sözleri yine onun örfî ve lügavî anlamlarıyla manalandırmak gerekir; ayetin zahir veya özünde başka bir manaya delalet eden aklî veya naklî bir karine ve belirti olmadığı sürece, okunurken anlaşıldığı normal hâliyle anlamak

---

1- Bazı tarih kitaplarında Abbasi halifesi Me'mun'un bir kâdının (hâkim) da yardımıyla "Kur'ân'ın mahluk olmadığına inananların devlet görevinden derhal uzaklaştırılması ve mahkemelerde böylelerinin şahitliklerinin kabul edilmemesi" yolunda ferman çıkardığını yazmışlardır. bk. Tarih-i Cem-i Kur'ân-ı Kerim, s: 260.

gerekir. Bu arada şüpheli karinelere dayanmaktan kesinlikle kaçınılması gerektiğini de hemen belirtelim; Kur'ân ayetlerini ihtimal ve zanla tefsir etmemek gerekir.

Meselâ, Kur'ân "**Kim dünyada kör ise, o, ahirette de kördür ve daha da sapmış durumdadır.**"¹ buyururken, ayette geçen "*kör*" kelimesinin fiziki anlamda bir körlük olmadığı, yani kör kelimesinin zahirî anlamından farklı bir bâtinî (örfte de var olduğu üzere) ve edebî anlam ifade ettiği apaçık ortadadır. Nitekim nice iyi ve büyük insanların gözlerinin kör olduğu bilinmektedir. Bu ayette geçen körlük, halk arasında da kullanıldığı hâliyle "*gönül gözü ve akıl gözü körlüğü*"dür. Bu ayette vardığımız sonucun nedeni "aklî karine"dir.

Bir diğer ayette ise, mesela, İslâm düşmanlarından belli bir kesim için "**Onlar sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler, bundan dolayı akıl erdiremezler.**"² buyrulmaktadır.

Bu ayette geçenlerin bilinen fiziki anlamda özürlü olmadıkları apaçık ortadadır; maksat, bir önceki ayette olduğu gibi onların bâtinî özellikleri ve ruhî sıfatlarıdır. (Bu ayeti bu şekilde tefsir etmemizin nedeni de eldeki geçmişe mevcut karinelere dir.)

Binaenaleyh, Kur'ânda Allah Teâla için "**O'nun iki eli de açıktır**"³ buyrulur veya "**Bizim gözlerimizin önünde gemiyi yap**" denilirken⁴ hiçbir zaman Allah Teâla'nın eli, gözü, kulağı vb. cismî âzaları olduğu gibi bir anlam kastedilmemektedir. Zira her cismin parçaları vardır; zaman, mekan ve yöne ihtiyacı vardır ve mutlaka bir de sonu vardır, yani yok olur gider. Allah Teâla ise bu tür sıfatlardan tamamen beri ve münez-

---

1- İsrâ / 72.

2- Bakara / 171.

3- Mâide / 64.

4- Hud / 37.

zehtir. O hâlde bu ayetlerde geçen "*Allah'ın eli*"nden maksat O'nun, bütün kâinatı egemenliği altında bulunduran mutlak ve sınırsız gücüdür; "*gözler*" den maksat da "*O'nun her şeyi bilmesi ve her şeye mutlak âlim olması*"dır.

Bu nedenledir ki yukarıda aktardığımız ayetlere yorumlar getirilmesine karşıyız; ister Allah Teâla'nın sıfatları, ister başka hususlarda olsun, bu tür ifadelere cismî anlamlar yüklenilemeyeceğine ve böyle ayetlerdeki aklî ve naklî karinelerin görmezden gelinemeyeceğine inanıyoruz. Nitekim dünyadaki bütün konuşmacıların sözlerinde bu tür karineler vardır ve Kur'ân da bu yöntemi resmen tanıdığını buyurmaktadır:

Biz hiçbir peygamberi kendi kavminin dilinden başkasıyla göndermedik ki onlara apaçık anlatsın.¹

Ancak, daha önce de belirttiğimiz gibi karinelerin (belirti ve ipuçlarının) net ve kesin olması gerekir.

31- Kendi Görüşüne Göre Tefsir Etmenin Tehlikeleri

Biz inanıyoruz ki: Reye göre (kendi görüşüne göre) Kur'ân'ı tefsir etmek, İslâm'î rivayetlerde de geçtiği üzere büyük günahlardan biri sayılan ve Allah Teâla'nın dergahından düşüşle sonuçlanan çok tehlikeli amellerden biridir. Bir hadis-i şerifte, Allah Teâla'nın şöyle buyurduğu geçer:

Benim sözümü kendi bildiğince (keyfinin çektiği şekilde) tefsir edip yorumlayan bana iman etmemiştir.²

Evet, Allah'a iman eden biri, O'nun kelamını gerçekte olduğu hâliyle kabul eder, kendi nefsinin temayüllerine uydurmaya çalışmaz onu.

1- İbrahim / 4.

2- Vesâil, c: 18, s: 28, hadis: 22.

Sahih-i Tirmizi, Nesâi ve Ebu Davud gibi Ehlisünnet'in tanınmış kaynak eserlerinde Hz. Resulullah'ın (s.a.a) şu hadis-i şerifleri geçer:

Kur'ân'ı kendi meyline göre tefsir eden veya onun hakkında bilmeden bir şey söyleyen, cehennemdeki mekanına yerleşmeye hazırlansın!¹

Kendi meyline ve reyine göre tefsirden maksat, hiçbir karine ve delil olmadığı hâlde Kur'ân'ı kendi görüş ve eğilimlerine veya mensubu olduğu grup veya kesimin eğilimlerine muhtabık görünecek şekilde tefsir edip yorumlamaktır. Böyle biri Kur'ân'a tâbi değildir; bilakis, Kur'ân'ı kendisine uydurmaya çalışmaktadır; Kur'ân'a gerçek anlamda iman etmiş birinin böyle bir şey kalkışması elbette ki düşünülemez.

Hiç şüphesiz herkes Kur'ân'ı kendi görüşüne göre açıklayıp, tefsir etmeye kalkışacak olursa, Kur'ân'ı Mecid itibar ve değerini tamamen yitirecek, şunun bunun görüşlerine kılıf edilecek ve nice batıl inançlar Kur'ân'a uygunmuşçasına takdim edilir olacaktır.

O hâlde kendi görüşüne göre tefsir demek; Arapça dil ve edebiyat kurallarının inceliklerine vakıf olmaksızın ve bu dille konuşanların anladığı doğrultuda hareket etmeksizin Kur'ân'ı tefsire kalkışmak ve şahsî bâtil görüşler ve grup eğilimleriyle Kur'ân'ı yorumlamaktır ki, bu da Kur'ân'ın manevî tahrifinden başka birşey değildir.

Reye göre tefsirin çeşitli türleri vardır. Bunların başında Kur'ân ayetlerinden işine geleni alıp işine gelmeyeni görmezden gelmektir. Mesela "şefaât", "tevhid", "imamet" vb. gibi hususlarda kimileri kendi şahsî görüşlerine uygun ayetlere

---

1- bk. Mebahisu fi Ulumi'l-Kur'ân: Menanu'l-Halil el-Kottan (Riyaz'ın tanınmış âlimlerinden) s: 304.

yaklaşmakta, konuya açıklık getirecek ve diğer ayetlerin tefsiri olabilecek ayetleri önemsememekte ve onları görmezden gelerek kolaylıkla teğet geçmektedir!

Kısaca özetlemek gerekirse; Kur'ân-ı Kerim'in kelimeleri üzerinde donuklaşarak muteber aklı görüşlere göre Kur'ân'ın tefsir edilmesi de bir sapma ve tahrif olup bunların her ikisi de Kur'ân'ın yüce değerleri ve öğretilerinden uzaklaşmaya sebep olur.

32- Sünnetin Kaynağı "Kur'ân"dır

Biz inanıyoruz ki: Hiç kimse "Bize Allah'ın kitabı yeter!" diyerek Kur'ân hakikatlerini açıklaması ve tefsiriyle nesih ve mensuh ayetlerini, genel ve özel nitelikli hitaplarını ve yine dinin usul ve furu'unu kavrayışla ilgili peygamber sünneti ve hadislerini bir kenara itemez. Zira Kur'ân-ı Kerim gayet net bir dille Hz. Resulullah'ın (s.a.a) söz ve amellerinin Müslümanlar için hüccet (kesin delil) olduğunu belirtmiş ve o hazretin sünnetinin, İslâm'ın anlaşılması ve İslâm hükümlerinin belirlenip, ortaya çıkmasını sağlayan bir kaynak olduğunu vurgulayarak Haşr suresinin 7. ayetinde şöyle buyurmuştur:

Peygamber size ne (emir) verirse alın (emre uyun ve uygulayın). Sizi neden sakındırırsa artık ondan sakının ve Allah'tan korkun...

Ahzab suresi 36. ayette açıkça şöyle buyrulmaktadır:

Allah ve Resulü bir işe hükmettiği zaman, mümin olan bir erkek ve mümin olan bir kadın için kendi işlerinde seçim hakları yoktur. Kim Allah'a ve Resulüne isyan ederse, artık gerçekten o, apaçık bir sapıklıkla sapmıştır.

Hız. Resul-i Ekrem'in (s.a.a) mübarek sünnetine önem vermeyenler, gerçekte bizzat Kur'ân'a önem vermemektedirler. Ancak, Hız. Resulullah'ın (s.a.a) sünneti de elbette muteber ve gü-

venilir yollarla belirlenmiş olmalıdır; o hazretin buyurduğu iddia edilen her sözün, hiçbir inceleme ve araştırmaya tabi tutulmaksızın hemen kabul edilemeyeceği de apaçık ortadadır.

Hz. Ali'nin (a.s) şu buyruğu bu konuya yeterince açıklık getirici niteliktedir:

Henüz Hz. Resulullah'ın (s.a.a) hayatta bulunduğu günlerde, o hazrete nice yalanlar isnat ettiler, o kadar ki, hazret bu hususta bir hutbe okumak zorunda kalarak "Bana, bile-rek yalan isnat edenler, ateşteki yerlerine hazırlansınlar!"¹

Aynı anlama yakın bir diğer hadis de Sahih-i Buhari'de nakledilmiştir.²

33- Ehlibeyt İmamları'nın Sünneti

Biz inanıyoruz ki: Bizzat Hz. Resulullah'ın (s.a.a) emretmiş olduğu üzere, Ehlibeyt'in (a.s) hadislerine uymak da farzdır. Zira her şeyden önce Ehlisünnet ve Şia'nın muteber kitaplarının pek çoğunda bulunan ve mütevatir derecesine ulaşmış olup, bizim de burada Sahih-i Tirmizi'den nakledeceğimiz meşhur "Sekaleyn Hadisi"nde Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) şöyle buyurmaktadırlar:

Ey insanlar! Aranızda iki emanet bırakıyorum; bu ikisine sarılırsanız asla sapmazsınız: Allah'ın Kitabı ve benim so-yum olan Ehlibeyt'imdir bunlar!³

İkincisi, Ehlibeyt (Allah'ın selamı onlara olsun) aktardıkları bütün hadisleri, cedleri Hz. Resulullah'ın (s.a.a) bizzat ken-

1- Nehcü'l-Belâğa, 210. hutbe.

2- Sahih-i Buhari, c:1, s:38, "Nebi'ye (s.a.a) yalan isnadında bulunma" bâbı.

3- Sahih-i Tirmizi, c:5, s:662; "Menâkıbu Ehlibeyti'n-Nebî (s.a.a) 3786 no'lu hadis. Bu hadisin senetleri, daha ileride değineceğimiz imamet konulu bahsimizde etraflıca verilecektir.

disinden nakletmiş olmalarıdır, *"Söylediklerimizin tamamı, babalarımız yoluyla bizzat dedemiz Hz. Resulullah'tan (s.a.a) bize ulaşmıştır."* buyurmuşlardır.

Evet, Allah Teâla'nın en sevgili kulu Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a) efendimiz Müslümanların geleceği ve karşılaşacakları temel sorunları ilâhî takdirle, çok iyi bildiğinden, günden güne artacak olan bu sorunların kıyamete dek yegâne çözüm yollarının Kitabullah'la Ehlibeyt-i Resulullah'ta bulunduğunu ve insanoglunun ancak bu ikisine sarılması hâlinde saadete kavuşacağını belirtmiştir.

Bu kadar önemli, nitelikçe buna zengin ve senet açısından da bu kadar sağlam ve sahih bir hadis-i şerifi hafife almak ve görmezden gelebilmek mümkün müdür gerçekten?

Bu nedenledir ki söz konusu hadis-i şerifte vurgulanan konuya, önem verilmiş olması hâlinde bugün akait, tefsir ve fikhî meselelerde Müslümanların karşı karşıya bulunduğu müşkülâtların hiçbirinin varolmayacağına inanmaktayız. Bugün Müslümanların yaşadığı ana müşkülâtların sırrı, bu hadis-i şerifin kaleme alınmamış ve asla önemsenmemiş olmasında gizlidir.

4. Bölüm

KIYAMET VE ÖLÜM
SONRASI HAYAT

34- Ahiretsiz Hayat Anlamsızdır

Biz inanıyoruz ki: Bütün insanlar, öldükten sonra belli bir günde diriltilecek ve dünyadaki amellerinin hesabını vereceklerdir. İyilerle salihler ölümsüz cennetlere yerleştirilecek, kötüler ve günahkârlar cehenneme gönderilecektir:

Eşsiz Allah'tan başka ilâh yoktur. Kendisinde hiç şüphe olmayan kıyamet gününde sizleri muhakkak toplayacaktır. Allah'tan daha doğru sözlü kimdir?¹

Artık kim taşkınlık edip azarsa ve dünya hayatını seçerse, hiç şüphesiz cehennem onun için bir barınma yeridir. Kim de Rabbinin (adalet) makamından korkar ve nefsi de havâ (istek ve tutkular)dan sakındırırsa, artık (şüphesiz cennet) onun için bir barınma yeridir.²

Biz inanıyoruz ki: Bu dünya tıpkı bir köprü gibidir. İnsanlar bu köprüden geçerek öte taraftaki ölümsüzlük beldesine ulaşacaklardır. Başka tabirlere göre de dünya bir öğretim yuvası, bir üniversite, bir ticaret yurdu veya diğer dünya için ekilmesi gereken bir tarladan ibarettir. İmam Ali'nin (a.s) dünya hakkındaki şu beyanları ne kadar da düşündürücüdür:

Dünya, kendisine sadakatle davranana karşı sadakat ve dürüstlük yurdu... Ondan azık alanlar için ihtiyaçsızlık ve müstağnilik diyarıdır, kendisinden öğüt alan kimse için

---

1- Nisâ / 87.

2- Naziat / 37- 41.

uyaniş ve bilinçlenme yeridir; Allah dostlarının secdegâhı, Yüce Yaraticının meleklerinin namazgâhı, ilahi vahyin nüzul mekânı ve Hak âşıklarının ticarethanesidir!¹

35- Ahiretin Delilleri Besbellidir

Biz inanıyoruz ki: Ahiretin delilleri apaçık ortada ve besbellidir. Zira bu dünyadaki hayatın gidişatı, bu dünyanın insanoglu için en son gaye ve nihaî hedef olamayacağını göstermektedir; insan birkaç günlüğüne buraya gelmekte, yığınlarca sorun arasında yaşamakta ve sonra her şey son bulmakta ve dünyevî açıdan yok olup gitmektedir:

Sizi boş bir amaç uğruna yarattığımızı ve sizin gerçekten döndürülüp bize getirilmeyeceğinizi mi sanmıştınız?²

Bütün bu kudsî buyruklardan da anlaşılacağı üzere ahiret hayatı olmasa, dünya hayatı tamamen boş ve bihude olacaktır.

İkincisi: Bu dünyada iyilerle kötüler birlikte yaşamakta, aynı konumları paylaşmakta, hatta kimi zaman kötülerin dünyadaki konumları iyilerden daha ileri olabilmektedir. İlahi adalet bunların yekdiğerinden ayrılmasını, her birinin kendine layık konumda tespit edilmesini ve her birinin kendi yaptıklarının sonucunu tatmasını gerekli kılmaktadır:

Yoksa, kötülöklere batıp günah işleyenler, kendilerini, iman edip salih amellerde bulunanlar gibi kılacağımızı mı sandılar? Hayatları ve ölümleri de bir mi olacak? Ne kötü hüküm veriyorlar!...³

Üçüncüsü: Allah Teâla'nın sonsuz rahmeti, O'nun feyz ve nimetlerinin öldükten sonra insandan kesilmemesini ve yete-

---

1- Nehcü'l-Belâğa, Kısa Sözler: 131.

2- Mü'minun / 115.

3- Câsiye / 21.

nek sahibi olan insanların tekâmül seyirlerinin kesintisiz olarak sürebilmesini gerekli kılmaktadır:

...Allah, rahmeti kendisine farz kıldı ve hepinizi, kendisinde hiç kuşku olmayan kıyamet gününde mutlaka toplayacaktır.¹

Kur'ân, ölümden sonra dirilişe inanmayan ve bundan kuşkuya kapılanlara şöyle demektedir:

Sizi ilk kez O yarattığı hâlde, sizi ölümden sonra yaratmayacağını nasıl düşünebilirsiniz? Sizi hiç yokken topraktan nasıl yarattıysa, öldükten sonra da yine öylece yeni bir hayata döndürecektir. Biz ilk yaratıştan acizmiydik ki sizi tekrar yaratmaktan da aciz olalım?! (Ama) bunca aşikâr bir delile rağmen (yine de onlar) yeniden yaratılacaklarından kuşku duymaktadırlar!²

Kendisinin nasıl yaratıldığını unutarak bize bir örnek verdi; dedi ki: Bu çürümüş (bozulmuş) kemikleri kim diriltecekmiş?! De ki: Onları ilk defa yaratıp inşa eden diriltecek. O, her yaratmayı bilir.³

Kaldı ki göklerin yaratılışı karşısında insanın yaratılışı elbette ki sözü dahi edilemeyecek kadar kolaydır. Bunca şaşırtıcı ve hayret verici yönleriyle böylesine uçsuz bucaksız bir kâinatı yaratmış olan, öldükten sonra insanları da pekâlâ yeniden yaratabilecektir:

Onlar görmüyorlar mı ki gökleri ve yeri yaratan ve onları yaratmaktan yorulmayan (Allah) ölüleri de diriltmeye güç yetirendir. Evet, gerçekten O, her şeye güç yetirendir.⁴

1- En'âm / 12.

2- Kaf / 15.

3- Yâsin / 78-79.

4- Ahkâf / 33.

36- Cismanî Mead (Maddî Diriliş)

Biz inanıyoruz ki: İnsanın sadece ruhu değil, ruhuyla birlikte maddî vücudu da dirilecek ve o dünyada yeni bir hayata başlayacaktır. Zira dünya hayatında insanoğlu yaptığı her şeyi, maddî vücudu ve ruhuyla birlikte yapmaktadır, bu nedenle de ödüllendirme veya cezalandırmaya da elbette ki her ikisinin birlikte katılması gerekir.

Kur'ân-ı Kerim'de mead ve yeniden dirilişle ilgili ayetlerde cismanî ve maddî diriliş de vurgulanmakta ve çürümüş kemiklerin nasıl dirileceğini soran inkârcılarla şüphelilerin hayretlerine karşılık şöyle buyrulmaktadır:

İnsanları ilk kez topraktan yaratan (Allah) bunu da yapmaya kadirdir.¹

İnsan, kemiklerini bizim kesin olarak bir araya getiremeyeceğimizi mi sanıyor? Evet, onun parmak uçları(ndaki çizgileri)ni bile derleyip düzenleyerek (tekrar eski hâline) getirmeye kadiriz biz.²

Bu ve benzeri daha birçok ayet, meadın cismanî yani insanın ruhuyla birlikte maddî vücudunun da diriltileceğini apaçık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Aynı şekilde, insanların kabirlerinden diriltilip, kaldırılacaklarını söz konusu eden ayetler de meadın cismanî olduğu hakikatini net bir şekilde açıklamaktadır.³

Esasen Kur'ân'da yeniden dirilişle ilgili ayetlerde daha fazla konunun aslı değil de meadın ruhanî ve cismanî oluşu yani ruhla fiziki vücudun birlikte dirilişi söz konusu edilip açıklanmaktadır.

1- Yâsin / 79.

2- Kıyamet / 3 ve 4.

3- Ör: Yasin / 51, 52. Kamer / 7 ve Mearic / 43.

37- Ölümünden Sonraki Şaşırtıcı Hayat

Biz inanıyoruz ki: Ölümünden sonraki hayat, kıyamet, cennet ve cehennemdeki vakalar, bu sınırlı dünya hayatında anlayamayacağımız kadar öte ve şaşırtıcıdır:

Artık hiçbir nefis, yapmakta olduklarına karşılık olmak üzere, onlar (iyiler) için gözler aydınlığı olarak nelerin saklandığını bilemez.¹

Meşhur nebevî hadiste şöyle geçer:

Salih kullarım için öyle nimetler hazırladım ki, hiçbir göz onları görmemiş, hiçbir kulak onları duymamış ve hiç kimsenin kalbinden öyle nimetler geçmemiştir!²

Bizim bu dünyadaki konumumuz aslında tıpkı annesinin rahmindeki sınırlı hayatı geride bırakmakta olan cenin gibidir. Ceninin aklı ve zekasının olduğu farz edilse dahi güneş, ay, rüzgar, alımlı çiçekler, denizdeki dalgaların kükreyişi gibi rahim dışındaki hayatın gerçeklerini anlayabilmesi, elbette ki mümkün olmayacaktır. Ahiret hayatına göre dünya hayatının konumu; tıpkı dünya hayatına göre ana rahmindeki ceninin konumu gibidir. (Bu hususa bilhassa dikkat ediniz.)

38- Ahiret ve Amel Dosyası

Biz inanıyoruz ki: Hesap gününde, işlediğimiz amellerin yazılı olduğu defter elimize verilecektir. İyilerin amel defteri sağ ellerine, kötülerinki de sol ellerine verilecektir. Salih müminler, amel defterlerini görünce pek sevinip mesut olacak, kötülere büyük bir endişe, üzüntü ve kaygı duyacaklardır. Kur'ân-ı Kerim'de de buyrulduğu üzere:

1- Secde / 17.

2- Buhari ve Müslim gibi tanınmış Ehlisünnet muhaddisleriyle Tabersî, Âlusî ve Kurtubî gibi meşhur müfessirleri bu hadis-i şerifi eserlerinde kaydetmişlerdir.

Artık, kitabı sağ eline verilen kişi (sevinçle mahşer ehline) "Alın, kitabımı okuyun" der, "Ben, amellerimin sonucuna kavuşacağımdan emindim!" Artık o, oldukça hoşnut bir yaşam sürer. Yüksek bir cennette. Devşirilecek meyve ve ürünleri (pek) yakındır. Geride kalan günlerde, peşin olarak sunduklarınıza karşılık olmak üzere afiyetle yiyin ve için. Kitabı sol eline verilen ise; o da der ki "Keşke kitabım bana verilmeseydi!"¹

Bu ve benzeri ayetlerde geçen amel defteri, dosya ve kitabın nasıl olduğu, nasıl yazıldığı, neden orada hiç kimsenin kendi amel defterindekileri inkâr edemediği vb. soruların cevabı, bizler için tam olarak anlaşılabilir şeyler değildir. Daha önce de belirttiğimiz gibi ahiret hayatının kendine mahsus birtakım özellikleri vardır ki, bunları tafsilatıyla kavrayabilmek, dünyalılar için ya çok zor veya imkânsızdır, ama ahiretin genel hatları tamamen belli ve malum olup, inkârı imkansızdır.

39- Kıyamette Şahit Olacaklar

Biz inanıyoruz ki: Kıyamette, Allah Teâla bütün amellerimize şahit olduğu gibi, şahadette bulunacak başka şahitler de çıkacaktır ortaya. Elimiz, ayağımız, derimiz, tenimiz, üzerinde yaşadığımız yeryüzü ve... Hepsi amellerimize şahitlikte bulunacaktır o gün:

Bugün (kıyamet günü) biz onların ağızlarını damgalarız; (günahtan ve sevaptan yana) kazanmakta olduklarını da elleri bize söylemekte, ayakları da şahitlik etmektedir.²

Kendi derilerine dediler ki: "Niye aleyhimizde şahitlik ettiniz?" Dediler ki: Her şeye nutku verip konuşuran Allah bizi konuştu (ve bu foyaları ortaya çıkarma görevini bize bahşetti!).³

1- Hakka / 19- 25.

2- Yâsin / 65.

3- Fussilet / 21.

O gün yer, haberlerini anlatacaktır. Çünkü senin Rabbin (bu görevi yerine getirmesini) ona vahyetmiştir.¹

40- Sırat ve Amellerin Mizanı

Biz, kıyamet günündeki "sırat" ve "ölçü"ye inanıyoruz. Sırat, herkesin üzerinden geçmesi gereken ve cehennemın üzerinde kurulmuş bulunan bir köprüdür. Evet, cennetin yolu, cehennemın üzerinden geçmektedir!

İçinizden cehenneme girmeyecek olan hiç kimse yoktur, Rabbinin kesin olarak bildiği bir şeydir bu. Sonra, takva sahiplerini kurtarırız; zalimleri ise diz çökmüş ve dize gelmiş bir hâlde orada bırakırız!²

Bu tehlikeli ve sarp geçitten geçebilmek, insanın kendi amellerine kalmış bir şeydir. Şu meşhur hadiste de buyrulduğu üzere:

Kimi yıldırım gibi geçer oradan, kimi doludizgin giden sü-ratli bir at gibi; kimi dört eli ayağı üzerinde, kimi yayalar gibi yürüyüverir; kimi de ondan (Sırat köprüsünden (sal-lanıp ona tutuna tutuna geçer; (bu sırada) cehennem ateşi bazen onlardan bir şeylerini alır, bazen de bırakır.³

"Mizan"a gelince; adından da anlaşılacağı üzere amelleri tartıp ölçmeye yarayan bir vesiledir. Evet, o gün insanların bütün amelleri ölçülüp tartılacak, işlenen her amelin değeri ve ağırlığı dosdoğru tespit edilecektir:

1- Zelzele / 4- 5.

2- Meryem / 71- 72.

3- Bu meşhur hadis, Ehlişünnet ve Şia kaynaklarının çoğunda, az farkla geçer, bk. Kenzu'l-Ummal, 39036 no'lu hadis, Kurtubî, c:6 s:4175'de Meryem, 71. ayetin tefsirinde; Şeyh Saduk da Emâli kitabında bu hadisi İmam Sadık hazretlerinden (a.s) aktarmıştır. Sahih-i Buhari'de de "Cehennem köprüsü: Sırat" başlıklı bir bab mevcuttur. bk. c:8, s: 146.

Kıyamet günü adalet terazilerini kurarız, kimseye zerrece haksızlık edilmez, hatta bir hardal tanesi ağırlığınca (iyi veya kötü bir ameli olmuş) da tartıya getirir (karşılığını verir)iz, bizim hesap görücü olmamız yeter.¹

Kimin tartıları ağır basarsa, artık o, hoşnut olunan bir hayat içindedir. Kimin de tartıları hafif kalırsa, artık onun da yeri cehennem uçurumudur.²

Evet, biz o dünyada insanların kurtuluşunun, istek ve zanlarına değil, bu dünyadaki amellerine bağlı olduğuna inanıyoruz, yani herkesin sonunu kendi amelleri tayin edecektir, takva ve dürüstlük olmaksızın bu işin üstesinden gelebilmek muhaldir:

Her nefis, kazanmakta olduklarına karşılık bir rehinedir.³

Teferruatlarından habersiz olsak da "Sırat"la "Terazi"nin genel hatlarının kısaca bundan ibaret olduğunu bilmekteyiz. Daha önce de belirttiğimiz gibi ahiret hayatı dünya hayatından çok ileri ve üstün bir hayat olduğundan, onunla ilgili mefhum ve anlamların tamamını kavrayabilmek, dünya kafesinin esirleri olan bizler için ya çok zor, ya da imkânsızdır.

41- Kıyamette Şefaât

Biz inanıyoruz ki: Peygamberler, masum imamlar ve Allah'ın has velileri, kıyamet günü bazı günahkârlara Allah'ın izniyle şefaatte bulunacak ve böylece onlar Allah'ın affına nail olacaktır. Ancak bunun, Allah ve O'nun has velileriyle irtibatlarını koparmamış ve bu ilişkisini kesmemiş olanlar için geçerli olacağını da hemen belirtelim. Yani şefaât asla kayıtsız şartsız bir af dileği ve aracılık değildir, o da aslında yine bizim amel ve niyetlerimize bağlı bir neticedir:

1- Enbiyâ / 47.

2- Kaaria / 6-9.

3- Müddessir / 38.

Onlar, Allah'ın, şefaata edilmesine razı olduğu kimselerden başkasına şefaata etmezler.¹

Daha önce de belirttiğimiz gibi, şefaata gerçekte insanın eğitilip yetişmesi, günaha dalıp gitmesinin engellenmesi ve Evliyaullah'la ilişkilerin büsbütün koparılmasının önlenmesi için öngörülmüş bir vesiledir. İnsanoğluna "Günaha bulaşmışsan, pişmanlık duy ve geri dön, artık daha fazla günaha bulaşma!" denilmektedir.

"En büyük şefaata" makamı Hz. Resulullah efendimize (s.a.a) aittir. O hazreti, diğer peygamberlerle masum imamlar izler; hatta ulema, şüheda, arif ve kâmil müminler ve hatta Kur'ân ve salih amel de kimileri için şefaataçı olacaktır.

İmam Cafer Sadık hazretleri (a.s) şöyle buyururlar:

Kıyamette Muhammed'in (s.a.a) şefaatine öncekilerden ve sonrakilerden muhtaç olmayacak hiç kimse yoktur!²

Kenzü'l-Ummal'da Resulullah'tan (saa) nakledilen bir hadiste de şöyle buyrulur:

Kıyamet günü beş şefaataçı vardır: Kur'ân, sıla-i rahim (akrabalara iyilikte bulunmak), emanet, sizin peygamberiniz ve onun Ehlibeyt'i!³

İmam Sadık hazretlerinden (a.s) ulaşan bir başka hadiste de şöyle buyrulmaktadır:

Kıyamet günü geldiğinde, Allah Teâla "âlim"le "âbid"i diriltir. Allah Teâla huzurunda hazır olduklarında, "âbid"e "Cennete doğru yürü" denilir, âlime "Sen kal, insanları iyi bir eğitmeden geçirip, iyi bir şekilde yetiştirmekle meşgul

---

1- Enbiyâ / 28.

2- Bihar, c:8, s:42.

3- Kenzu'l-Ummâl, 39041 no'lu hadis, c:14, s:390.

olduğun için şefaatte bulun!" diye buyrulur.¹

Bu hadiste, şefaatin felsefesine ve şefaatin ardında yatan gerçek nedene güzel bir şekilde işaret edilmiştir.

42- Berzah Âlemi

Biz inanıyoruz ki: Bu dünyayla ahiret hayatı arasında, kıyame- te değin bütün insanların ruhlarının orada bulunacağı "Ber- zah" adlı üçüncü bir "ölüm ve haşir arası" ara dönem vardır:

...Onların önünde (öldükten sonra) diriltilip kaldırılacakla- rı (kıyamet) güne kadar bir berzah (ara dönem) vardır..²

Berzah dünyası hakkında genel hatlar bildirilmişse de, de- taylarını bilmemekteyiz ve esasen bilmemiz de mümkün de- ğildir. Şu kadarını bilmekteyiz ki, tıpkı şehitlerin ruhları gibi yüksek derecelerde bulunan iyilerle salihlerin ruhları da o dünyada bol nimetlerle rızıklandırılmaktadırlar:

Allah yolunda öldürülenleri sakın "ölüler" saymayın; bila- kis, onlar Rableri katında diridirler ve rızıklanmaktadırlar.³

Aynı şekilde zalimlerin, tâğutların ve diğer kötülerin ruhları da o dünyada azap içindedir, Kur'ân'ın Firavun'la soyu için buyurduğu gibi:

Onların azabı (berzahta) ateştir, her sabah ve her akşam ona sunulurlar ve kıyamet günü geldiğinde (Allah Teâla şöyle buyurur:) Firavun'un soyuna azapların en şiddetli- sini tattırın!⁴

Ancak bir de günahları çok az olan 3. bir grup vardır ki ne

1- Bihar, c:8, s:56, hadis: 66.

2- Mü'minun / 100.

3- Âl-i İmrân / 169.

4- Mü'min / 26.

o sınıftandır, ne bu sınıftan; zalimlerin tadacakları azabı hak etmemişler. Bunlar berzah âleminde bir nevi uzun bir uykuya dalarcasına, bir hâlde olur ve kıyamet günü uyandırılırlar:

Kıyametin koptuğu gün suçlu (günahkâr)lar berzah âleminde birkaç saatten fazla bekletilmediklerine yemin ederler... Ama kendilerine ilim ve iman verilmiş olanlar (o suçlulara hitaben) şöyle derler: Sizler, Allah'ın emriyle kıyamete kadar (berzaha) bekletildiniz, bugün kıyamet ve yeniden dirilme günüdür işte, ama siz bilmiyordunuz!¹

Hadis kitaplarında Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a) efendimizin şöyle buyurduğu nakledilmiştir:

Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçe, ya da cehennem kuyularından bir kuyudur.²

43- Manevi ve Maddi Ödüller

Biz inanıyoruz ki: Kıyamet ödülleri hem maddidir, hem manevi; çünkü mead ve diriliş de hem madden, hem ruhen diriliştir.

Kur'ân-ı Kerim ve İslâmî rivayetlerde, ağaçlarının altından suların aktığı cennet bahçelerinden söz edilirken (ör: "**Orada temelli kalacakları altından ırmaklar akan cennetler...**"³) ve meyveleriyle gölgelerinin ölümsüz olduğu bahçeler anlatılırken (..."**Yemişleri ve gölgelikleri süreklidir.**"⁴) ve iman sahipleri için tertemiz cennetlik eşlerin olacağı hatırlatılırken⁵

1- Rum / 55- 56.

2- Sahih-i Tirmizî c:4, Sıfatu'l-Kıyamet kitabı, bab: 26, hadis: 246. Şia kaynaklarında da bu hadis hem Müminlerin emiri Hz. Ali'den (a.s) hem Hz. İmam Zeynelâbidin'den (a.s) nakledilir, bk. Bihâru'l-Envar, c:6, s:214-218.

3- Tevbe / 89.

4- Ra'd / 35.

5- Âl-i İmrân,15.

ve aynı şekilde cehennemın yakıcı ateşıyla oradaki acı azaplardan bahsedilirken, o dünyadaki ceza ve ödüllerin maddi yönleri anlatılmaktadır.

Ancak bütün bunlardan daha da önemlisi ilahî irfanın nurları, Allah Teâla'ya ruhanî yakınlık kazanmak, O'nun Celal ve Cemal cilveleri vb. manevi ödüllerdır ki, bu ödülleri kelimelerle ifade edebilmek mümkün değildir.

Kur'ân'da bazı ayetlerde ter-ü taze bahçeler, tertemiz evler ve eşler gibi cennetin maddi nimetlerinin yanı sıra şu nimetlerden de bahsedilir:

Allah'ın rızası ve hoşnutluğu ise bütün bunlardan daha üstündür! İşte büyük kurtuluş ve mutluluk budur!¹

Evet, insanın yegâne Rabbi tarafından kabul edildiği ve O'nun rızasını kazanmış olduğunu öğrenmesinden daha büyük bir zevk ve tat tasavvur edilemez, en büyük zafer ve en büyük başarıdır bu! İmam Zeynelâbidin hazretlerinden (a.s) ulaşan bir hadiste şöyle buyrulur:

Allah Teâla onlara şöyle buyurur: "Benim sizden razı olmam ve sizi sevmem, içinde bulunduğunuz nimetlerden daha iyi ve daha üstündür sizin için!" Onlar bu sözü duyar ve hep birlikte tasdik ederler.²

Evet, insanın böyle bir ayete muhatap olmasından daha büyük bir zevk ve tat düşünülebilir mi sahi:

Ey huzura kavuşmuş olan ruh! Sen Rabbi'nden, Rabbin de senden razı olmuş bir şekilde Rabbine dön, kullarımın arasına katıl ve cennetime gir.³

1- Tevbe / 72.

2- Tefsiru'l-Ayyâşî, Tevbe Suresi 72. ayetin tefsirinde, el-Mizan'ın 9. cildinden naklen.

3- Fecr / 27- 30.

5. Bölüm

İMAMET

44- Her Zaman, Bir İmam Vardır

Biz inanıyoruz ki: Allah Teâla'nın hikmeti, insanların hidayeti için nasıl peygamberler gönderilmesini gerektiriyorsa, aynı şekilde peygamberlerden sonra da her asır ve zamanda insanların hidayetini sağlayacak bir imam ve liderin Allah Teâla tarafından belirlenip, vazifelendirilmesini de gerekli kılmaktadır. Böylece bu imam ve liderler, peygamberlerin getirmiş olduğu şeriat ve ilahi hükümlerin tahrif olup, zamanla büsbütün ortadan kaldırılmasını önleyecek, her çağın kendine has gereklerini belirleyip gösterecek, insanları Allah'a yönelmeye ve peygamberlerin yolunda yürümeye davet edecektir. Aksi takdirde insanoğlunun tekâmül ve saadete kavuşması olan "yaradılışın gayesi" peygamberlerden sonra kesintiye uğrayıp akîm olacak, insanoğlu hidayet yolunu bulamayacak, enbiyanın şeriatı zâyi olacak ve insanlar ne yapacaklarını bilemez bir hâlde kalacaklardır.

Bu nedenle inanıyoruz ki, her peygamber gibi yüce İslâm Peygamberi Hz. Resulullah efendimizden sonra da her çağ ve zamanda bir imam varolmuştur:

Ey iman edenler! Allah'tan sakının ve sadık (doğru) olanlarla birlikte olun.¹

Arapça dil kurallarının da apaçık ortaya koyduğu gibi bu ayet, belli bir zamanla sınırlı değildir; ayetteki hükmün süre-

---

1- Tevbe / 119.

li olması ve "kayıtsız şartsız sadıklarla birlikte olunması"nın emredilmesi; her zaman ve her çağda kendisine kayıtsız şartsız uyulması ve itaat edilmesi gereken masum imamlar ve ilâhî liderlerin var olduğunu göstermektedir. Nitekim Ehlisünnet ve Şia müfessirlerinin pek çoğu kendi tefsir kitaplarında bu konuya değinmişlerdir.¹

45- İmamet'in Hakikati

Biz inanıyoruz ki: İmamet sadece zahirî bir iktidar ve yönetim makamından ibaret değildir, bilakis, pek ulvî bir manevî ve ruhanî bir makamdır da. Binaenaleyh "İmam" İslâm devletini yönetmenin yanı sıra, insanların din ve dünya işlerinin de tamamını yönetmek ve idare etmek durumundadır. O, insanların düşünce, fikir ve ruhlarını hidayet eder ve İslâm Peygamberi'nin (s.a.a) şariat ve sünnetini her türlü sapma ve bozulmadan koruyarak Hz. Resulullah'ın (s.a.a) peygamberlikle görevlendiriliş nedeni olan ilahi gaye ve ülküleri gerçekleştirir.

Hz. İbrahim Halil (a.s) nübüvvet ve peygamberlik yolunu kat edip, çeşitli özel sınavları başarıyla geride bıraktıktan sonra Allah Teâla kendisine yüce "İmamet" makamını bağışlamakta, Hz. İbrahim (a.s) bu büyük makamın kendi so-

---

1- Fahr-i Râzî bu ayetin tefsiriyle ilgili detaylı açıklamalardan sonra şöyle demektedir: Bu ayet, masum olmayan ve "hata edebilir" olanların, masum olan "hatasızlar"a uymalarının farz olduğunu göstermektedir ki, bu masumlar "sâdık ve doğru"lar olarak tanımlanıyor. Binaenaleyh bu ayetteki hüküm gereğince, "hata edebilir" olanlar "hata işlemez" olan masumlara uymalı ve onlarla olmalıdırlar ki, masumlar onları hata işlemekten korusun. Bu hükmün belli bir zamana mahsus olmayıp, bütün zaman ve çağları kapsaması, her çağ ve zamanda bir masum ve "hata işlemez bir velî"nin var olduğunu göstermektedir. (Tefsir-i Kebîr, c:16, s:221)

yundan gelen evlatlarına da lütfedilmesini dilediğinde, "bu büyük makama zalimlerle günahkârların erişemeyeceği" kendisine hatırlatılmıştır.

Hani Rabbi, İbrahim'i birtakım türlü sınavlardan geçirmişti, o da bunları tam olarak yerine getirmişti. (O zaman Allah, İbrahim'e:) "Seni, şüphesiz, insanlara imam kıla-cağım!" demişti. İbrahim "ya soyundan olanlar?" deyince (Allah:) "Benim ahdim (bu imamet makamı) zalimlere erişmez. (Senin soyundan, ancak masum olanlar erişebilecektir bu makama.)"¹

Böyle bir makam ve derecenin zahiri hükümetle (bilinen anlamda siyasi bir devlet kurup, iktidarın başına geçmekle) hü-lasa edilemeyeceği ve sadece bundan ibaret olmayacağı apa-çık ortadadır. İmamet, daha önce de açıkladığımız şekliyle tefsir edilip, anlaşılmaması hâlinde yukarıdaki ayet net bir anlam ifade etmeyecektir.

Biz inanıyoruz ki: Ululazm olan peygamberlerin tamamı, imamet makamına sahipti; tebliğle görevlendirilmiş oldukları şeyleri sadece tebliğ edip, bildirmekle kalmamış, aynı zaman-da bunları fiili sahada da uygulamaya koyarak uygulamış ve fiilen tahakkukunu da sağlamış, insanların hem maddi, hem manevi önderi olmuşlardır. Bilhassa Hz. Resul-i Ekrem efendimiz (s.a.a) peygamberliğinin başlangıcından itibaren yüce imamet makamı ve ilâhî liderlik mevkiini de taşımaktaydı; yani onun yaptığı şey Allah'ın emirlerini sadece iblağ edip ge-risine karışmamak değildi.

Biz inanıyoruz ki: İmamet çizgisi Hz. Resulullah efendimiz-den (s.a.a) sonra da onun soyundan masum olanlar vasıtasıyla sürmüş ve ilahî hidayet asla kesintiye uğramamıştır.

1- Bakara / 124.

Daha önce de imamet meselesinde verdiğimiz tarif ve tanımdan da anlaşılacağı üzere bu makama ulaşabilmenin oldukça ağır şartları vardır. Hem takva açısından (ki bu takva hiçbir günaha bulaşmayacak ve asla günah işlemeyecek, yani masumluğunu tamamen koruyacak ölçüde olmalıdır) hem ilim ve bilgi açısından, dinin bütün emir ve bütün hükümlerine eksiksiz şekilde vakıf olacak, bütün zaman, mekân ve şartlarda insanların mesele ve sorunlarına vakıf olup, bu sorunlara Allah'ın hükümleri çerçevesinde en mükemmel çözümleri getirebilecek birisi olmalı ve bu şartları taşıyabilmelidir. (Bu noktaya bilhassa dikkat edilmesi gerektiğini hatırlatırız.)

46- İmam, Günah ve Hata İşlemez

Biz inanıyoruz ki: İmamın her nevi günah ve hatadan masum olması gerekir; zira yukarıdaki ayetin tefsirinde bildirilen gerçeğe ilaveten, masum olmayan birinin "kesinlikle ve hiç şüphesiz güvenilir" de olamayacağı ortadadır. Böyle birinden dinin değişmez usulleri ve furuatı tam bir güvenle (yüzde yüz doğru olduğundan emin olunarak) elde edilemeyecektir. Bu nedendir ki, fiilleri ve takrirleri gibi İmam'ın sözlerinin de şer'i hüccet ve delil olduğuna inanmaktayız.

(Takrir; İmam'ın yanında yapılan bir davranış veya söylenen bir söze sükût ederek onu onayladığını göstermesidir.)

47- İmam Şeriatin Bekçisidir

Biz inanmaktayız ki: İmam asla yeni bir şeriat ve İslâm'da olmayan yeni bir kural getirmez, bilakis, onun vazifesi İslâm şeriatı ve İslâm Peygamberi'nin (s.a.a) sünnetini korumak ve bu mukaddes dinin tebliğ ve talimiyle uğraşarak insanları bu dine hidayet etmektir.

48- İmam, İslâm'ı En İyi Bilendir

Biz imamın, İslâm'ın usul ve furuatının tamamına, İslâm hüküm ve prensiplerine, Kur'ân'ın anlam ve tefsirine tam anlamıyla vakıf olması gerektiğine inanıyoruz; onun bu ilimlere olan vukufunun ilahî bir boyutu vardır, zira bütün bunlar sevgili İslâm Peygamberi'nden (s.a.a) ona ulaşmıştır.

Evet, insanlar işte böyle bir ilme ve böyle bir imama tamamen güven duyabilir ve İslâm'ın hakikatlerini anlayabilmek için tam bir teslimiyetle ona müracaat edip meselelerinin çözümü için ona dayanabilirler.

49- İmam Nasla Belirlenir

Biz imam (ve tabiatıyla peygamberin vasisi) olan zatın mensus olması gerektiğine inanıyoruz; yani bizzat Hz. Peygamber'in (s.a.a) nassı ve tasrihiyle ve kendisinden önceki imamın da bunu tasrihiyle tayin edilmesi gerektiğine inanıyoruz. Başka bir deyişle: İmam da tıpkı peygamber gibi (ve bizzat peygamber vasıtasıyla) Allah tarafından tayin ve mensup edilir. Hz. İbrahim'in (a.s) imametiyile ilgili ayette de belirtildiği üzere "İmam"ı bizzat Allah Teâla tayin etmektedir:

Şüphesiz, seni insanlara imam kılacağım!¹

Zaten bir insanın masumluk derecesine varacak kadar takvalı olup olmadığını ve İslâm hüküm ve prensiplerini hiç yanılmadan ve hiç hataya kapılmadan bütün detaylarıyla tam ve eksiksiz olarak bilip bilmediğini Allah ve Resulünden (s.a.a) başka kimsenin teşhis edebilmesi mümkün değildir.

Bu sarih nedenler dolayısıyladır ki, biz masum imamın bir grup insan veya halk tarafından seçilmek suretiyle tayin edilemeyeceğine inanmaktayız.

1- Bakara,124.

50- İmamlar, Allah'ın Emri Üzere Hz. Resulullah Tarafından Tayin Edildiler

Biz inanıyoruz ki: Sevgili İslâm Peygamberi (s.a.a) kendisinden sonraki imamları Allah'ın emriyle tayin edip belirlemiştir. Bugün bütün Müslümanlarca bilinen meşhur "Sekaleyn Hadisi"nde Hz. Resulullah efendimiz (s.a.a) genel olarak imamları belirlemiş ve ilâhî tayini insanlara açıklamıştır. Sahih-i Müslim c:4 s: 1873'te şöyle geçer:

Hz. Peygamber-i Ekrem (s.a.a) Mekke'yle Medine arasındaki "Hum" denilen yerde insanlara bir hutbe okudu, sonra da *"Ben yakında aranızdan ayrılacağım"* diyerek şöyle buyurdu: *"Aranızda ağır ve pek değerli iki emanet bırakıyorum: Birincisi Allah'ın kitabıdır ki onda nur ve hidayet vardır... Diğeri Ehlibeyt'imdir. Ehlibeyt'im hakkında Allah'ı unutmanızı size tavsiye ederim."* (Hazret, bu cümleyi üç kez tekrarladılar)".

Aynı içerik Sahih-i Tirmizi'de de sarahatle şöyle geçmektedir:

...Bu ikisine sıkıca sarılırsanız asla yolunuzu yitirmez, sapmazsınız.¹

Sünen-i Daremî,² Hasâis-i Nesâî,³ Müsned-i Ahmed⁴ ve diğer önemli kaynakların tamamına yakın bir ekseriyetinde bu hadis geçmekte, sahihliğinde şüphe bulunmamakta ve hiçbir Müslüman tarafından reddedilmesi mümkün olmayan "mütevattir" haddinde naklolunmaktadır. Üstelik, bu rivayetlerden de anlaşılacağı üzere sevgili İslâm Peygamberi Hz. Resul-i Ekrem efendimiz (s.a.a) bir kez değil, çeşitli mekânlarda ve çeşitli münasebetlerde bu hadis-i şerifi defalarca tekrar buyurmuşlardır.

1- Sahih-i Tirmizi, c:5, s:662.

2- Sünen-i Dâremî, c:2, s:432.

3- Hasais-i Nesai, s:20.

4- Müsned-i Ahmed, c:5, s:182 ve Kenzu'l-Ummâl, c:1, s:185.

Hız. Peygamber-i Ekrem'in (s.a.a) Ehlibeyt'inin tamamının Kur'ân'ın yanında (ve onunla omuz omuza olacak şekilde) böylesine büyük bir derece ve makama sahip olamayacağı, hadiste buyrulanlar, sadece Hız. Resulullah'ın (s.a.a) mutahhar soyundan gelenler arasındaki "masum imamlar" olabileceği apaçık ortadadır. (Zayıf ve şüpheli bazı rivayetlerde "Ehlibeytim" yerine "sünnetim" kelimesi geçmektedir. Sahih ve mütevatir olanı "Ehlibeyt'im"dir).

Bu hususta bir başka meşhur bir hadisi daha aktarmayı faydalı buluyoruz. Sahih-i Buhari, Sahih-i Müslim, Sahih-i Tirmizi, Sahih-i Ebu Davud, Müsned-i Hanbel ve diğer büyük kaynaklarda şu hadis-i şerif geçer:

Tamamı Kureyş'ten olan 12 halife sizi yönetene ve kıyamet oluncaya kadar İslâm dini bâki kalacaktır.¹

Biz bu sarîh hadislerin, İmamiye Şiası'nın imamet hakkındaki akidevî görüşlerinde açıklanan "On İki Ehlibeyt İmamları" inancından başka bir şeyle açıklanmasının mümkün olamayacağı inancındayız; yukarıdaki hadisleri ve ilgili belgeleri dikkatle inceleyen herkes kolaylıkla bunun farkına varacaktır.

51- Hız. Ali'nin (a.s) Hız. Resulullah (s.a.a) Tarafından Tayini

Biz inanıyoruz ki: Sevgili İslâm Peygamberi, fahr-i kâinat efendimiz Hız. Muhammed-i Mustafa (s.a.a) Hak Teâla'nın emri gereğince Hız. Ali'yi (a.s) kendi vâsisi olarak açıklamış ve bu ilahî tayin emrini çeşitli münasebetlerle defalarca tekrarlamıştır. Bunların en meşhur olanı, Veda Haccı dönüşünde

---

1- Bu hadis Sahih-i Müslim, c:3, s:1453'de Cabir b. Semure tarafından Hız. Resulullah'tan (s.a.a) nakledilir. Çok az bir farkla Sahih-i Buharî c:3 s:101, Sahih-i Tirmizi, c:4, s:501 ve Sahih-i Ebi Davud, c:4, Kitabu'l-Mehdi'de de geçmektedir.

Cuhfe yakınlarındaki "Gadir-i Humm" denilen konaklama kavşağında, hacdan dönmekte olan kalabalık bir sahabe topluluğuna verdiği hutbedeki şu mübarek buyruğudur:

"Ey insanlar! Ben size kendinizden daha evlâ değil miyim?!"
 (Herkes yüksek sesle 'Evet ya Resulallah!' diye tasdikleyince şöyle buyurdular: "O hâlde şunu biliniz ki ben kime kendisinden daha evlâ ve onun mevlâsı (lideri) isem, aynı şekilde Ali de ona kendisinden daha evlâ ve onun mevlâsı (lideri ve imamı)dır!"¹

Elinizdeki eserin amacı; sadece İslâm okulları arasında doğru bir aşinalık oluşturup, inançlarımızı ana hatlarıyla sadece ifade etmek olduğundan, bu amacı aşmayacak ve meselenin ispatıyla ilgili deliller sunmayacağız burada. Nitekim dipnotta da belirttiğimiz üzere böyle bir incelemede bulunmak isteyenlerin hangi kaynaklara başvurabileceği özetle gösterildi. Biz bu tür tartışmalara girmektense gerekli incelemeyi okurun kendisine bırakıyor ve buraya kadar aktardığımız hadislerin hiç de basit mevzular olmadığını ve bilhassa "mevlâ" hadisindeki "mevla"nın salt dostluk ve sevgi değil, aynı zamanda bu ahlâki ifadeden çok daha geniş siyasi bir mana da içerip "liderlik ve imamlık" manasını kapsadığını, aksi takdirde Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sırf Hz. Ali'ye (a.s) olan sevgisini göstermek için onca protokol ve meşakkatli mukaddimelere girip, onca Müslümanı da sırf böyle bir şeyi ifade edebilmek için (bilhassa Gadir-i Humm gibi yerde ve o dayanılmaz sıcağın altında) o kadar zahmete asla sokmayacağını hatırlatmakla yetiniyoruz.

1- Bu hadis birçok yerde ve farklı kanallarla Hz. Peygamber'den (s.a.a) nakledilmiş olup hadisi rivayet edenler arasında 110 sahabe ve 84 tabiinin adı geçer ki bu da 360 adet tanınmış kaynaklarda kayıtlıdır! Burada daha etraflı açıklama imkanı olmadığından, dileyenler daha etraflı bilgi için Peyam-ı Kur'ân c:9'un s:181'den sonraki bölümüne müracaat edebilirler.

Bu; İbn Esîr'in "Kâmil" adlı eserinde de belirtmiş olduğu üzere **"Akrabalarını ve yakınlarını topla ve sana bildirdiğimizi onlara tebliğ et"** buyruğunun gelmesi üzerine Hz. Resulullah'ın (s.a.a) tebliğinin daha ilk günlerinde akrabalarını toplayıp, İslâm'ı onlara anlattığı ve *"Şimdi aranızdan beni bu işte desketleyecek kim çıkarsa o benim kardeşim, vasîm ve aranızdan benim halifem olacaktır!"* buyurduğunda Hz. Ali'den (a.s) başka hiç kimsenin "Ya Resulullah! Ben bu işte sizin vezir ve yardımcınız olurum!" diyerek kendisine olumlu cevap vermediği ve bunun üzerine Hz. Resul-i Ekrem'in (s.a.a) Hz. Ali'yi (a.s) göstererek *"Şahit olunuz ki şu genç delikanlı, aranızda benim halifem, vekilim, vasîm ve kardeşimdir!"* buyurduğu hadisindeki hakikatle tamamen aynı değil midir?!¹

Sahih-i Buhari'de geçen çok ilginç bir hadisede de yine aynı mevzunun vurgulandığını ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) hasta yatağında mübarek ömrünün son saatlerine yaklaşırken *"Bana kâğıt kalem getirin, size bir şey yazayım da benden sonra ihtilafa düşüp sapmayasınız!"* buyurduğu hâlde bazılarının Hz. Resulullah'ın (s.a.a) bu emrine hemen muhalefette bulunduğunu, hatta bazılarının o hazrete karşı çok çirkin ifadeler kullanılarak böyle bir metnin yazılmasını engellediğini bilmiyor muyuz gerçekten?²

Daha önce de belirttiğimiz gibi amacımız bu tür istidlallere girip, gerekli delilleri ard arda sıralamak değil; aksi takdirde daha bir yığın delil ve belgelerle bu mevzu zenginleştirilebilir,

1- İbn Esir'in Kâmil'i, c:2, s:63, Beyrut basımı, Daru's-Sadır. Aynı mesele çok az bir deyiş farkıyla Müsned-i Ahmed b. Hanbel'de geçer, bk. c:1, s:11 ve İbn Ebi'l-Hadid: Şerhu Nehci'l-Belâğa, c:3, s:210'da ve daha birçok ana kaynaklarda bu mazmunla ilgili yüzlerce hadis ve rivayet vardır.

2- Buhari, "Marazu'n-Nebi "babı, s:11, 5. cüz'de ve Sahih-i Müslim, c:3, s:1259'da bu mesele teferruatlı bir şekilde kayıtlıdır.

ancak biz, sadece kısa delillerle akaidin beyanını amaçladığımızdan, bu bahsi daha fazla genişletmiyor ve bu kadarının yeterli olacağına inanıyoruz.

52- Her İmamın Kendisinden Sonraki İmamı Belirtip Tanıtması

Biz inanıyoruz ki: Her imam, kendisinden önceki imam tarafından tanıtılmış ve açıklanmıştır. Ehlibeyt İmamları'nın ilki İmam Ali b. Ebu Talib (a.s) olup diğer 11'i sırayla şunlardır:

- İmam Hasan Mücteba (a.s)
- İmam Hüseyin b. Ali Seyyidu'ş-Şüheda (a.s)
- İmam Ali b. Hüseyin (a.s)
- İmam Muhamed Bâkır b. Ali (a.s)
- İmam Cafer Sadık b. Muhammed (a.s)
- İmam Musa b. Cafer (a.s)
- İmam Ali Rıza b. Musa (a.s)
- İmam Muhammed Taki b. Ali (a.s)
- İmam Ali Naki b. Muhammed (a.s)
- İmam Hasan Askerî b. Ali (a.s)

12. ve sonuncusu da hâlâ hayatta bulunan ve bütün dünyaya adaleti yayacak olan İmam Muhammed Mehdî b. Hasan'dır. (Allah'ın selamı hepsine olsun).

Zulüm ve kötülükle dolduğu gibi, bütün dünyayı adaletle dolduracak olan Hz. Mehdi'nin (a.s) zuhuru inancı, (Allah onun zuhurunu çabuklaştırsın inşaallah) belli bir gruba değil, bütün Müslümanlara ait bir inançtır ki Ehlibeyt uleması, Hz. Mehdi aleyh'is-selam hakkındaki rivayetlerin mütevatir olduğunu ispatlayan müstakil kitaplar yazmışlardır. Hatta birkaç yıl önce Rabitatu'l-Âlemi'l-İslâmî'den bu hususta sorulan soruya verilen cevapta Hz. Mehdi'nin (a.s) zuhur edeceği hususunda hiç şüphe bulunmadığı, bunun kesin ve net ko-

nulardan olduğu bildirilmiş ve bununla ilgili basılan bir kitapçıkta muteber ana kaynaklardan iktibasla Hz. Resulullah'a (s.a.a) ulaşan birçok sahih belge ve hadis kaydedilmiştir.¹

Yegâne fark, Hz. Mehdi'nin (a.s) ahir zamanda dünyaya geleceğine inanan bazılarına karşı bizim, o hazretin Allah'ın izni ve emriyle 12. imam olup, hâlâ hayatta bulunduğu, Allah Teâla tarafından görevlendirildiğinde zulüm ve kötülüğün kökünü kazıyıp, bütün dünyaya egemen bir ilâhî adalet devleti kurmak üzere kıyam edeceğine inanmamızdır.

53- Hz. Ali (a.s) Sahabenin En Üstünü

Biz inanıyoruz ki: Sahabenin en faziletlisi Hz. Ali (a.s) idi ve Hz. Resul-i Ekrem'den (s.a.a) sonra İslâm ümmetinin en ef-daliydi. Ancak, bu inancın abartılması ve sevgide aşırıya gidilerek hak haddin aşılmasını da haram bilmekte ve o hazrete (neuzibillah) peygamberlik, uluhiyet vb. yakıştırmalarda bulunanların yüce İslâm dininden çıktıklarına ve böylelerinin kesinlikle kafir sayılması gerektiğine inanmaktayız. Şiânın isminin kimilerince bilerek veya bilmeyerek bu aşırıycılar tatifesiyle birlikte anılmasını kesinlikle yanlış bulmakta ve Şia imamiye ulemasının kaynak kitaplarında bu güruhun daima "mürtet" olarak anıldığını hatırlatmayı faydalı bulmaktayız.

54- Tarih ve Akıl Hakemliğinde Sahabe

Biz inanıyoruz ki: Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sahabeti arasında fedakâr ve sağlam şahsiyetli büyük insanlar vardı ki, bunlar hakkında hadisler buyrulmuş ve ayetler nazil olmuştur. Ancak bu, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sahabetinin

---

1- Hk. 24 Şevval 1396'da "Rabîtu'l-Âlemi'l-İslâmî"nin "İdaretu Mecma'i'l-Fıkhî'l-İslâmî" bölümünün müdürü: Muhammed Muntasır el-Ketânî imzalı yayınına bakınız.

tamamının böyle olduğu şeklinde de anlaşılmalıdır. Sahabenin hepsi elbette ki masum değildi, hepsinin ameli elbette ki "yanlışsız ve dosdoğru" değildi, her zaman ve her grup gibi onlar için de yegâne ölçü "sahabe" olup olmamak değil, "takva"lı olup olmamaktı ki, kim olursa olsun bütün insanların Hak Teâla indindeki konumunu belirleyen ölçü sadece ve daima "takva"dır. Nitekim Kur'ân'da birçok yerde (ör: Tevbe, Nur, Münâfikun vb. sureler) şiddetle kınanmakta olan "münafıklar", bizzat sahabedendirler, sahabe-den olan bu adamlar ikiyüzlü oldukları için Kur'ân'da en sert ifadelerle anılmaktadırlar.

Aynı şekilde Hz. Resulullah'tan (s.a.a) sonra Müslümanlar arasında savaş ateşini tutuşturup, dönemin imam ve halife-siyle yaptıkları biati çiğneyen ve on binlerce Müslüman'ın kanının dökülmesine neden olanlar da sahabe ve tabiinden müteşekkil insanlar değiller miydi? Bu durumda kalkıp da "yaptıkları her şeye rağmen" sahabenin tamamını temize çıkarmaya çalışmak ve " ne olursa olsun, sahabe olan herkes mümin ve tertemizdir!" demek ve iyisine kötüsüne bakmadan tamamen körü körüne temize çıkarmaya çabalamak "ne tür bir İslâm"a hizmettir gerçekten?!

Başka bir deyişle, birbirine kılıç çekip savaşan (ör: Sıffin ve Cemel savaşında) tarafların her ikisinin de doğru ve haklı olduğunu söyleyebilmek şer'an ve aklen mümkün müdür? Bu büyük bir çelişki olup bizce "kabul edilebilir" hiçbir tarafı yoktur. Böyle bir vakayı "içtihat" bahanesiyle temize çıkarmaya ve "efendim, onların hepsi de müçtehid ve içtihatlarına göre davranmış oldular; bu nedenle taraflardan biri haklıydı, ama diğeri sadece içtihadında yanlış yapmış oldu, bu nedenle de hem mazurdur, hem de sevap dahi kazanmıştır!" diyerek işin içinden sıyrılmayı İslâmî hassasiyete yakışır bir davranış bulmamaktayız.

İçtihat bahanesiyle Hz. Resulullah'ın (s.a.a) halifesi ve vekili-ne olan biat çiğnenebilir mi? Bu bahaneyle savaş çıkarıp, suçsuz yere insanların kanı dökülebilir mi? Bütün bunları içtihat bahanesiyle mazur görebildikten sonra, mazur görülemeyecek ne kalır ortada sahi?!

Daha açık bir deyişle, biz bütün insanların olduğu gibi Hz. Peygamber'in (s.a.a) sahabelerinin de amellerine göre ölçüleceklerine ve hesap vereceklerine inanmaktayız. Hucurat sure-sinin 13. ayetindeki "**Allah katında en üstün olanınız takvaca en ileri olanınızdır!**" hükmü herkes gibi, elbette ki sahabe için de geçerlidir. O hâlde onların durumunu belirleyecek ölçü ve kıstas yine kendi amelleri olacaktır. Binaenaleyh şer'an ve aklen şu hükmü unutmamak gerekir: Hz. Resulullah'ın (s.a.a) döneminde ihlaslı sahabelerden olan ve o hazretten sonra da İslâm'ı korumak için çaba sarf edip, Kur'ân'la olan ahitlerine sadık kalan Müslümanlar elbette ki hürmete şayân ve değerlidirler.

Ancak, Hz. Resulullah (s.a.a) döneminde münafıkların safında olup, o hazretin mübarek gönlünü incitecek şeyler yapmaktan çekinmeyenlerle, o hazretin irtihalinden sonra çizgisini de-ğiştirip sapan, İslâm'a ve Müslümanlara zarar verecek şeyler yapanlara saygılı davranmamız ve onları sevmemiz mümkün değildir. Zira bizim tavırlarımızı belirlemede ölçü ve kıstası-mız olan yüce Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

...Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiçbir kavim bu-lamazsın ki onlar, Allah'a ve Resulüne karşı başkaldıran kimselerle bir sevgi ve dostluk bağı kurmuş olsunlar; bun-lar, ister babaları, ister çocukları, ister kardeşleri, isterse kendi aşiretleri (soyları) olsa dahi! Onlar öyle kimselerdir ki (Allah (onların kalplerine iman yazmış ve onları ken-dinden bir ruh ile desteklemiştir...¹

Evet; hayatında veya irtihalinden sonra Hz. Resulullah'ı incitenlere sevgi ve saygı beslememiz mümkün değildir bizim.

Bu arada nice sahabe de vardır ki İslâm'ın tealisi için büyük mücahedelerde bulunmuş, Allah ve Resulünün (s.a.a) övgü ve takdirine mazhar olmuştur. Onlardan sonra gelmiş ve gelecek olanların da onların yolunu izlemesi hâlinde söz konusu övgü ve takdiri hak kazanacağı apaçık ortadadır:

Öne geçen muhacirlerle ensar ve onlara güzellikle uyanlar; Allah onlardan hoşnut olmuştur, onlar da O'ndan hoşnut olmuşlardır...¹

Sahabe hakkında görüşümüz özetle bundan ibarettir.

55- Ehlîbeyt İmamları İlimlerini Hz. Resulullah'tan (s.a.a) Almışlardır

Biz inanıyoruz ki: Hidayetten ayrılmamız için Kur'ân ve Ehlîbeyt'e sıkıca sarılmamız gerektiği yolundaki mütevatir hadis-i şerife ve Ehlîbeyt İmamları'nın masumiyetine istinaden onların söz, amel, davranış ve takrirleri (yanlarında yapılan bir şey veya söylenen bir söze müdahale etmeyerek onu zımnen onaylamaları) biz Müslümanlar için senet ve hüccet durumundadır. Binaenaleyh Kur'ân ve sünnetten sonra bir diğer fıkıh kaynağımız Hz. Resulullah'ın (s.a.a) mutahhar Ehlîbeyt'inden imamların söz, fiil ve takrirleridir.

Aynı şekilde, Ehlîbeyt İmamları'nın (a.s) *"Söyledikleri her şeyin babaları vasıtasıyla cedleri Hz. Resulullah'tan (s.a.a) kendilerine ulaşmış olduğu"* yolundaki muteber ve müteaddit beyanlarına binaen onların rivayeti aslında Hz. Resulullah'ın (s.a.a) rivayetidir. Sikat ve güvenilir birinin Hz. Peygamber-i Ekrem'den

(s.a.a) aktardığı hadis ve rivayetin bütün İslâm ulemasınca sahih ve mutmain kabul edildiği de herkesçe bilinmektedir.

İmam Muhammed Bâkır (a.s) Cabir'e şöyle buyurmuşlardır:

Ey Cabir! Eğer biz kendi hevâ ve hevesimize göre (arzu ve tutkularımıza dayalı keyfi şekilde) hadis uydurup size aktarmaya kalkışırsak "helâk olacaklar"dan oluruz; bizim size aktardığımız bütün hadisler bizzat Hz. Resulullah'tan (s.a.a) bize ulaşır, tıpkı değerli bir hazine gibi sizler için sakladığımız şeylerdir.¹

İmam Cafer Sadık hazretlerinden (a.s) ulaşan bir diğer hadiste şöyle nakledilmiştir:

Biri, İmam'dan bir soru sordu, İmam da cevapladı. Ama adam, İmam'ın görüşünü değiştirmek için tartışmaya ve bazı gerekçeler öne sürmeye başladı. İmam *"Bu sözleri bir kenara bırak"* buyurdu, *"Sana hangi konuda bir cevap verdiysem bil ki, bizzat Hz. Resulullah'ın (s.a.a) kendisinden ulaşmıştır o (ve tartışma götürmez)."*²

Bir diğer önemli nokta; bizim "Kâfi", "Tehzib", "İstibsâr", "Men lâyahzuruhu'l Fakih" vb. gibi önemli muteber hadis kitaplarımız olmasıdır. Ama bu kitapların bizce "muteber" olması demek, onlarda yazılan bütün rivayetlerin mutlaka sahih ve doğru olduğunu kabul ettiğimiz anlamına da gelmez. Bu rivayet ve hadis kitaplarının yanı sıra, onları rivayet eden ravilerin bütün senetlerdeki ahvali, biyografisi ve durumunun teferruatıyla kayıtlı olduğu rical kitaplarımız da vardır bizim. Binaenaleyh sadece bütün senetlerdeki ravi ve şahısların emin, güvenilir ve sikat olduğu rivayet ve hadisler bizim nazarımızda sahih ve doğru kabul edilmektedir. Yani bu muteber ve ta-

1- Câmiu Ahadisî'ş- Şia, c:1, Mukaddemat'tan s:18, 116 no'lu hadis.

2- Usul-u Kâfi, c:1, s:58 hadis- 121.

nınmış kitaplarda bulunup da söz konusu ölçü ve kıstasa uymayan hadis ve rivayetler, bizce sahih ve güvenilir değildir.

Kaldı ki senediyet açısından doğru olduğu hâlde, tâ ilk baştan bu yana bütün âlimlerimizin bilhassa görmezden geldiği ve itibar etmediği rivayetler de vardır. Çünkü senetleri doğru olsa bile, başka açılardan bunları problemlili bulmuşlardır. Biz bu tür rivayetleri "mu'razun anhâ" adıyla adlandırmakta ve geçersiz saymaktayız.

Yukarıdaki nokta, bizim önemli kitaplarımızdaki hadis ve rivayetlerin senediyetine bakmadan ve gerekli ön incelemelerde bulunmadan salt bu rivayetlerden bazısına istinatla bizim inanç ve akidelerimiz hakkında fikir yürütenlerin nasıl yanılabilirlerini apaçık gözler önüne sermeye yeterlidir.

Başka bir deyişle bazı tanınmış İslâm mezheplerinde "Sihah" denilen kitaplar vardır ki, yazarları bu kitaplarda yazılı her şeyin kesinlikle "sahih" olduğunu söylemiş ve diğerleri de bunu olduğu gibi tasdiklemişlerdir. Ancak, bizim "muteber kitaplarımız" böyle değildir, bu kitapların yazarları her ne kadar tanınmış âlimlerimizden müteşekkilsen de, kitaplarındaki rivayetlerin istisnasız tamamının doğru olduğu gibi bir iddia söz konusu olmayıp, bu kitaplardaki hadis ve rivayetlerin senetlerinin sahih olup olmadığı ancak rical ilminin kayıtlı olduğu rical kitaplarına müracaatla anlaşılabilir niteliktedir.

Bu noktaya dikkat edilmesi hâlinde Şia inançlarıyla ilgili birçok nokta kolaylıkla anlaşılacak ve böyle bir dikkatin gösterilmemesi, birçok yanlış tespitlere ve hatalara kaynak olacaktır.

Özetlemek gerekirse: Kur'ân ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) hadislerinden sonra, o hazretin Ehlibeyt'inin (a.s) söz, hadis ve rivayetleri bizim için muteber ve belge niteliğindedir (ve tabii ki, daha önce de belirttiğimiz gibi, bu hadis ve sözlerin Ehlibeyt İmamları'ndan (a.s) sâdır olduğunun ispatlanması, gerekli senediyet ve rical eleğinden geçebilmesi şartıyla!)

6. Bölüm

ÇEŞİTLİ KONULAR

Buraya kadar ki bahislerimizde, İslâmi konularla ilgili temel inançlarımızı ana hatlarıyla özetlemeye çalıştık; burada, çeşitli meselelerle ilgili diğer inançlarımızın özelliklerini de aktarmayı faydalı buluyoruz, böylelikle hiçbir müphem nokta kalmamış olacaktır.

56- Akli İyi ve Kötü

Biz inanıyoruz ki: İnsan akli nesnelere çoğunun iyi ve kötü yanını teşhis ve idrak edebilir niteliktedir ki bu, Allah Teâla'nın insana lütfetmiş olduğu "iyi ve kötüyü tanıma bilgisi (marifeti)" sayesinde. Binaenaleyh semâvi şeriatlar inmeden önce de insan bazı meseleleri akıyla kavrayabilmekteydi; adalet ve iyiliğin iyi şeyler olduğunu, zulüm ve kötülüğün kötü şeyler olduğunu; doğru sözlülük, emanete sadakat, cesaret, cömertlik vb. vasıfların iyi olduğunu; yalan, ihanet, cimrilik vb. vasıflarınsa kötü olduğunu insan akli kavramakta, idrak edebilmekte ve anlayabilmektedir. Ancak akıl, bütün nesnelere bütün iyi ve kötü yanlarını idrak edebilmeye kadir olmadığından ve insanoğlunun malumat, bilgi ve becerisi kısıtlı olduğundan bu husustaki eksikliği gidermek için Allah Teâla peygamberleri ve onlarla birlikte semavi kitapları göndermiştir. Böylece peygamberler ve semavi kitaplar hem akli idrak ve kavrayışları onaylamış, hem aklın kavrayamadığı ve idrakinde yetersiz kaldığı karanlık noktalara ışık tutarak insanoğlunun tamamen aydınlanmasını sağlamışlardır.

Hakikatleri kavrama hususunda aklın bağımsızlığını bütünü inkâr etmek tevhid, Allah'ı tanıma, peygamberler ve semavi dinlerin gönderilişini de inkar etmek demektir; zira Allah'ın varlığı ve peygamberlerin davetinin hak olduğu ancak akıl sayesinde ispatlanabilmektedir. Şeriat kurallarının, ancak bu iki aslın (Allah'ın bir olduğu ve peygamberlerin hak olduğu aslının) aklî delillerle ispatlanabilmesi hâlinde kabul edilebilir olduğu şüphe götürmez bir gerçektir, bu iki mevzunun sadece şer'i delille ispatı mümkün değildir.

57- Adl-i İlâhî (İlâhî Adalet)

Bu nedenledir ki biz ilahi adalete inanmakta ve Allah Teâlâ'nın kullarına asla zulmetmeyeceğini, kimseyi gereksiz yere cezalandırmayacağını ve kimseyi nedensiz yere affetmeyeceğini, Allah'ın ahdine vefasızlıkta bulunmasının mümkün olmadığını, salih ve dürüst olmayan ve hata işleyen birini kendi elçisi olarak peygamberlikle görevlendirmeyeceğini ve böyle birini mucizelerle donatmasının düşünlenebileceğini söylemekteyiz.

Yine inanmaktayız ki saadet yolunu kat etmesi için yarattığı kullarını bir an olsun kılavuzsuz ve öndersiz bırakması mümkün değildir. Zira böyle bir şey kötü, yakışsız ve çirkin; oysa ki yüceler yücesi Allah Teâlâ hazretleri bütün kötülüklerden, hatalardan; zulüm, çirkinlik ve haksızlıklardan beri ve münezzehtir.

58- İnsanın Hürriyeti

İşte bu nedenledir ki yüceler yücesi münezzehe Hak Teâlâ'nın insanı hür yarattığına inanmaktayız. İnsanoğlunun fiil ve davranışları onun kendi irade ve ihtiyarından (yetisinden) kaynaklanır. Zira aksi takdirde; yani insanoğlunun davranışlarında "mecbur" olduğu şeklindeki bir "cebriye" inancı-

na kapılmamız hâlinde kötülerin cezalandırılması apaçık bir adaletsizlik ve zulüm sayılacak ve iyilikte bulunanların ödüllendirilmesini anlamsız ve bihude bir davranış olarak kabul etmemiz gerekecektir. Böyle bir şeyi Allah Teâla'ya yakıştırmak ise zulüm ve muhaldir.

Özetle, şunu söylemekteyiz: İnsan akıl ve zekâsının, birçok hakikati anlama ve birçok iyiyle kötüyü ayırt etme hususunda hür ve bağımsız olduğunu kabul etmek, din ve şeriatın ana temelini oluşturup semavi kitaplarla ilahi peygamberlerin hakkaniyetine inanmanın aslı demektir. Ancak, insanın idrak ve bilgi kapasitesinin belli bir sınırı olduğunu da kabul etmekteyiz; saadet ve tekâmülü için gerekli bütün hakikatleri sırf bununla elde edebilmesi elbette ki imkânsızdır ve esasen sırf bu nedendir ki semavî kitaplar ve ilahi peygamberlerin kılavuzluk ve yol göstericiliğine ihtiyacı vardır.

59- Fıkıh Kaynaklarından Biri de Aklî Delildir

Buraya kadar anlattıklarımızdan da anlaşılacağı üzere İslâm dininin temel kaynaklarından biri aklî delildir. Buradaki "akli delil"den maksat, aklın bir şeyi kesin ve tam olarak idrak edip kavraması ve onun hakkında kesin bir hükme varmasıdır. Yani mesela zulüm, ihanet, yalan, haksız yere adam öldürmek, hırsızlık, başkalarının haklarına tecavüzde bulunma gibi konularda Kur'ân ve sünnette hiçbir hüküm gelmemiş olsaydı bile biz aklımız aracılığıyla bunları yine kınayıp yasaklayacak, Âlim ve Hekim Allah Teâla'nın bunları haram ettiğinden emin olacak ve O yüceler yücesi'nin böylesi şeylere asla razı olmayacağını kavrayıp anlayabilecektik ki bu da başı başına Allah'ın bir hücceti sayılmaktadır insan için.

Kur'ân ayetleri, aklın ve aklî delillerin önemini vurgulayan tabirlerle doludur.

Tevhid yolunu kat edebilmeleri için, Kur'ân, akıl sahiplerini Allah Teâlâ'nın yeryüzü ve göklerdeki ayetleri üzerinde düşünüp incelemede bulunmaya davet etmektedir:

Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında, geceyle gündüzün ardarda gelişinde temiz akıl sahipleri için gerçekten ayetler vardır.¹

Yine Kur'ân, ilâhî ayetleri beyan etmekle insanların akıl, düşünce ve idrakini artırmak istediğini açıkça söylemektedir:

...Bak, iyice kavrayıp anlamaları için ayetleri nasıl çeşitli biçimlerde açıklamaktayız?!²

Yine Kur'ân insanları, iyiyle kötüyü birbirinden ayırt etmeye ve bu konuda aklını çalıştırıp düşünce gücünü kullanmaya çağırmaktadır:

...De ki: Kör olanla (cahille) gören (bilgili) bir olur mu? Yine de düşünmeyecek misiniz?!³

Kur'ân nazarında canlıların en kötüsü gözünü kulağını ve dilini kullanamayan ve aklından istifade edip düşünemeyendir:

...Gerçek şu ki, Allah katında canlıların en kötüsü, bir türlü akıl erdirmez olan sağır ve dilsizlerdir.⁴

Akıl ve düşünce konusunda daha nice ayetler vardır...

Bu durumda İslâm'ın usul, prensip ve furuu (detayları) konusunda akıl, düşünce, zekâ ve tefekkürün taşıdığı önem nasıl görmezden gelinebilir?

1- Âl-i İmrân / 190.

2- En'âm / 65.

3- En'âm / 50.

4- Enfâl / 22.

60- Yine Adl-i İlâhi

Daha önce de vurguladığımız üzere biz Allah Teâla'nın âdil olduğuna ve hiçbir kuluna kesinlikle zulmetmeyeceğine inanmaktayız; çünkü zulüm, çirkin ve kötü bir şeydir, Yüce Allah ise çirkin ve kötü şeylerden tamamen berî ve münezzehtir:

Rabbin hiç kimseye zulmetmez.¹

Eğer dünya ve ahirette bazı insanlar cezalandırılıyorlarsa, bunun nedeni bizzat kendileridir:

...Demek ki Allah onlara (Allah'ın azabına yakalanan geçmiş kavimlere) zulmediyor değildi, onlar kendi kendilerine zulmetmedilerdi.²

Sadece insanlar değil, kâinattaki hiçbir varlık Allah'tan zulüm görmez:

Allah, hiçbir zaman âlemlere zulüm istemez.³

Bütün bu ayetler, gerçekte insanı aklının idrak ettiği şeye yöneltmekte ve onun hükmünü vurgulamaktadır. Bu nedenle biz inanıyoruz ki Allah Teâla kimseye kapasitesi dışında yüklemmez:

Allah, hiç kimseye güç yetireceğinden fazlasını yüklemmez.⁴

61- Acı Felaketlerin Felsefesi

Yukarıda vurgulanan gerçekler nedeniyle şuna inanmaktayız ki deprem, doğal felaketler, belalar vb. gibi, dünyada vuku bulan acı olaylar ve felaketlerin nedeni kimi zaman (Lut kavminde olduğu gibi) Allah'ın cezalandırmasıdır.

1- Kehf / 49.

2- Tevbe / 70.

3- Âl-i İmrân / 108.

4- Bakara / 286.

(Azab konusunda) emrimiz geldiği zaman onların şehirlerinin altını üstüne çevirdik ve üzerlerine istif edilmiş taşlar yağdırdık.¹

Nankör ve isyankâr Seba halkı için "**Onlar Allah'a itaatten yüz çevirdiler, biz de yıkıcı seli gönderdik onlara**" buyrulur.

Bu tür hadiselerin bir kısmı da insanların ibret alıp uyanması ve hak yola geri dönmesi içindir:

İnsanların kendi ellerinin kazandığı dolayısıyla karada ve denizde fesat ortaya çıktı. Umulur ki dönerler diye, (Allah) onlara, yapmakta olduklarının bir kısmını kendilerine tattırmaktadır.²

O hâlde bu acı felaketlerin bir kısmı gerçekte Allah'ın bir lütfudur.

Bir kısım belalar da insanın kendi eliyle kendi başına açtığı belalardır; başka bir deyişle insanın kendi cahilliklerinin neticesidir:

Gerçekten Allah, kendileri kendilerini değiştirmedikçe bir toplumda olanı değiştirmez.³

İyilikten yana sana ne gelirse Allah'tandır; kötülükten yana sana ne gelirse, o da senin kendindedir.⁴

62- Kâinat, En Mükemmel Sistemdir

Biz inanıyoruz ki: Yaratılış âlemi en mükemmel sistem sahnesidir. Yani bugün kâinatta mevcut bulunan sistem ve düzen, kâinatta varolması gereken en mükemmel sistem ve düzen-

---

1- Hud / 82.

2- Rum / 41.

3- Ra'd / 11.

4- Nisâ / 79.

dir. Bu muazzam sistemde her şey dakik bir şekilde hesaplanmış olup belli bir düzen ve program üzere yürümektedir; hakka, adalete ve iyiliğe aykırı hiçbir şey yoktur bu yaratılış sisteminde. İnsan topluluklarında görülen kötülükler tamamen insanın kendi ürünü olup yine ona aittir.

Tekrar diyoruz ki biz, İlahi adaleti İslâm dünya görüşünün ana temellerinden biri olarak kabul etmekteyiz. Altını çizerek şunu söylüyoruz: İlahi adalet olmazsa tevhid, nübüvvet ve ahiret meselesi tehlikeye girer.

Bir hadiste, İmam Sadık hazretlerinin (a.s) dinin temelinin tevhid ve adalet olduğunu vurguladıktan sonra şöyle buyurduğu geçer:

Tevhid, senin kendine reva olanı, Rabbine reva görmemendir (ve O'nu mümkünât sıfatlarının tamamından münezze hilmendir); adalete gelince: Kendin yapman hâlinde seni kınayacağı bir şeyi Allah'a nispet vermemen ve O'nun böyle bir şeyi yapacağını düşünmemendir.¹

63- Fıkhın Dört Temel Kaynağı

Daha önce de değindiğimiz gibi biz fıkhıta dört temel kaynağı tanımaktayız:

- 1) Kitabullah: İslâm ilim ve hükümlerinin ana kitabı ve en ileri belgesidir.
- 2) Hz. Resulullah (s.a.a) ve masum Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) sünneti.
- 3) Masumun görüşünde kenetlenecek bir ulema ittifak ve icması (yani bu icma, masumun görüşünü ortaya çıkarabilecek nitelikte olmalıdır).

1- Biharu'l-Envar, c:5, s:17, 23. hadis

4) Aklî delil: Maksat kat'i olan akli delildir. Kıyas ve istihsan gibi zanni akıl delilleri hiçbir fıkhi meselede bizce geçerli değildir. Bu nedenle de bir fakih, kitap ve sünnette hükmü açık belirtilmemiş olan bir konuda kendi görüş ve fikrine göre bir maslahata karar verecek olursa bu kararı "ilâhî hüküm (şeriat hükmü) olarak ilan edemez (çünkü bu, Allah'ın değil onun kendi görüşüdür).

Aynı şekilde şeriat hükümlerini bulabilmek (keşif) için zannî kıyaslar ve benzeri (salt mantıklama ve ihtimallere dayalı) yöntemler bizde caiz değildir. Ama insanda mutlak anlamda yakîn hâsıl olursa, yani mesela zulmün kötü olduğundan; yalanın, hırsızlığın ve ihanetin kötü ve çirkin olduğundan emin olma ve bunlarda yakine varma gibi bir yakın ve emin olma durumu hâsıl ederse işte ancak o zaman bu "muteber akıl" hükmünde olur ve "**Aklın hükmettiği her şeye, şeriatta hükmeder**" hükmü gereğince şeriat hükmü sayılır.

Gerçekten ibadi, siyasi, iktisadi ve içtimaî mevzularda mükelleflerin ihtiyaç duyacağı hükümler için elimizde Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a) ve Ehlibeyt İmamları'ndan (a.s) yeterince hadis ve rivayet mevcut olup o tür "*zannî deliller*" e sığınmamıza hiç gerek yoktur. Hatta "mustahdese" meselelerde, yani zaman geçtikçe insanoğlunun hayatında boy gösteren mevzularla (çağdaş konularla) ilgili hükümlerin çıkarılması için gerekli genel hüküm ve usullerin Kitapta ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sünnetiyle masum Ehlibeyt İmamları'nın (a.s) kelimelerinde mevcut olduğuna ve bu nedenle de bizim zannî delillere yönelmemizin hiç gereği olmadığına inanmaktayız. Yani o genel hükümlere müracaat edildiğinde "mustahdese" (zamanla ortaya çıkan çağdaş) konularla ilgili hükümler kolayca çıkarılabilmektedir. Bununla ilgili detaylı açıklamalar için başvurulabilecek kaynak eserler mevcuttur.¹

1- bk. el-Mesâilu'l-Mustahdese: Ayetullah Mekarim Şîrâzî.

t.me/caferilikcom

<https://t.me/caferilikcom>

www.caferilik.com

64- İctihad Kapısı Daima Açıktır

Biz inanıyoruz ki: İctihat kapısı şeriat meselelerinin tamamı için açıktır ve görüş sahibi bütün fakihler, fıkıhın dört kaynağından istifadeyle ilahi hükümleri çıkararak istinbat gücü ve imkânı olmayanlara sunabilirler. Bu durumda vardıkları görüşün ve elde ettikleri istinbat ve çıkardıkları hükmün bazı konularda geçmiş fakihlerden bazı farklılıklar taşıması pekâlâ mümkündür.

Keza; fıkihta uzman ve görüş sahibi olmayanların, fıkihta uzman ve görüş sahibi olup yaşadığı çağ ve mekânın yeni gelişme ve meselelerine vakıf bulunan diri fakihlere uyması ve fikhî tabiriyle onları taklit etmesinin gerekli olduğuna inanmakta ve "fikhî bilmeyenlerin fikhî bilenlere müracaatlarının lüzumunu bedihiyattan (tartışma götürmez apaçık konulardan) saymaktayız.

Biz bu fikhî uzmanlarına "taklit merci"leri diyoruz. Bu nedenle de hayatta bulunmayan bir fakihe birinci dereceden müracaat ve taklidi caiz görmemekteyiz. Fıkıhın bütün çağ ve mekânlarda dirilik ve tazeliğini koruması ve böylelikle kendi tekâmül seyrini takip etmesi için, sürekli ve kesintisiz bir şekilde hareket hâlinde olması ve mukallit olanların mutlaka hayatta bulunan bir fakihe başvurması gerektiği inancındayız.

65- Hüküm ve Kural Boşluğu Yoktur

Biz inanıyoruz ki: İslâm'da hüküm, kural ve kanun boşluğu ve eksikliği yoktur. Yani insanların kıyamet gününe değin ihtiyaç duyabileceği hüküm ve prensiplerin tamamı İslâm'ın potansiyelinde mevcut olup kesinlikle beyan edilmiştir ki bu beyan kimi zaman apaçık mevzuuyla ortada olup, kimi zaman da genel bir hükmün çerçevesinde beyan edilip öngörülmüş durumdadır. Bu nedenle fakihlerin yeni bir "kanun

koyuculuk" yetki ve hakları yoktur; bilakis onlar, fıkıhın dört temel kaynağına müracaatla gerekli bütün hükümleri bulup çıkarmak ve umumun hizmetine sunmakla yükümlü ve mükelleftirler. Nitekim Hz. Resul-i Ekrem efendimize (s.a.a) nazil olan en son sure veya en son surelerden biri olan Mâide 3'de şöyle buyrulmaktadır:

Bugün size dininizi kemale erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve size din olarak İslâm'ı seçip beğendim.

Yukarıdaki ayetten de anlaşılacağı üzere, bütün çağlar ve mekânlar için gerekli fıkhi hükümleri taşımayan ve bu açıdan mükemmel olmayan bir dinin Allah Teâla tarafından "kemale erdirilip tamamlandığı"nın söylenmesi mümkün değildir. Bu sarih ayete binaen İslâm ve hükümleri her zaman ve mekân için "tam, mükemmel ve en uygun olan din"dir. Nitekim Hz. Resulullah'ın (s.a.a) Veda Haccı'ndaki şu buyruğu herkesçe bilinmektedir:

Ey insanlar! Cennete yaklaştırdığınız cehennem ateşinden uzaklaştıracak her şeyi size emrettim; cehennem ateşine yaklaştırdığınız cennetten uzaklaşmanıza sebep olacak her şeyi de size yasakladım (gerekli emir ve yasakların tamamını böylece size iletmış bulunuyorum artık).¹

İmam Sadık hazretlerinin (a.s) şu meşhur sözlerinde de aynı gerçek vurgulanmaktadır:

Hz. Ali'nin (a.s) bizzat Hz. Resulullah'ın (s.a.a) emri ve imlasıyla kaleme alıp yazmadığı bir tek İslâm hükmü kalmadı; bir insanın vücuduna düşecek küçük bir sıyrığın bile diyeti yazılıp kaydedilmiştir!²

1- Usul-u Kâfi, c:2, s:74, Biharul-Envâr, c:67, s:96.

2- Câmiu'l-Ahâdis, c:1, s:18, hadis: 127. Bu eserde, konuyla ilgili daha birçok hadis geçmektedir. Biz sadece bunlarla yetindik.

İslâm, bütün hükümleri böylesine detaylarıyla belirlediğine göre zannî delillerle kıyas ve istihsan gibi yollara başvurmaya gerek kalmaz.

66- Takiyye ve Felsefesi

Kişinin fikrini belirtmesi hâlinde can güvenliği vb. tehlikeyle karşılaşacağı bir ortamda olması ve mesela böyle bir tepki gösterecek mantıksız, cahil ve kör taassuba sahip insanların arasında bulunması, üstelik öyle bir ortamda fikrini ve inancını belirtmesinin önemli bir hayra da vesile olmayacağını görmesi hâlinde fikrini ve inancını gizleyip düşüncesini açıklamaması ve kanının boş yere dökülmesine sebebiyet vermesi farzdır. Adına "takiyye" dediğimiz bu ameli aşağıdaki iki ayetten ve akli delilden çıkarmaktayız:

Firavun ailesinden olup imanını gizlemekte olan mümin bir adam (Musa'yı savunmak için) dedi ki: "Siz, 'Rabbim Allah'tır' diyen bir adamı mı öldürüyorsunuz?! Oysa o, size Rabbinizden apaçık belgelerle gelmiş bulunmaktadır!..."¹

Görüldüğü gibi bu ayette açıkça "*imanını gizlemekte olan*" buyrulmaktadır; öyle bir ortamda Firavun ailesinden olan o müminin imanını açıklayıp hayatını tehlikeye düşürmesinin kayda değer hiçbir faydasının olmayacağı apaçık ortadadır.

Yine Kur'ân-ı Kerim; sadr-ı İslâm Müslümanlarından olup inatçı ve yobaz müşriklerin eline düşen bazı mücahit müminlere takiyye emri vermekte ve şöyle buyurmaktadır:

Müminler, müminleri bırakıp da kâfirleri veliler edinmesinler. Kim böyle yaparsa Allah'tan kopmuş demektir; ancak, onlardan korunma gayesiyle sakınmanız ve takiyyede bulunmanız başka.²

1- Mü'min / 28.

2- Âl-i İmrân / 28.

Binaenaleyh takiyye, yani insanın inancını gizlemesi olayı, yobaz ve tutucu düşmanlar karşısında ırz, namus, can ve malın korunması için gerekli ve geçerli bir durumdur. İncanın açıklanmasının hiçbir hayır ve fayda sağlamayacağı böyle yerlerde insanların hayatını tehlikeye düşürmenin anlamsız olduğu ortadadır, gerekli anlar için Müslümanın nefsi korunmalıdır. Bu nedenledir ki İmam Sadık hazretleri (a.s) şöyle buyurmaktadırlar: *"Takiyye, müminin savunma kalkanıdır."*¹

Bu rivayetteki "kalkan" tabiri, takiyye için kullanılabilecek en mükemmel tabirdir ki takiyyenin savunma aracı olduğunu göstermektedir.

Keza, Ammar-ı Yasir'in (r.a) müşriklere karşı takiyyede bulunması ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) onun bu davranışlarını onaylaması, bütün Müslümanlarca bilinen ve takiyyenin yeri ve şartlarını gösteren en güzel örneklerden biridir.²

Savaşlarda orduların uyguladığı kamuflej taktikleri, savaş sırlarının gizli tutulması... vb. uygulamalar insan hayatında takiyyenin bariz örnekleri sayılır. Çünkü takiyye, açıklanmasının hiçbir fayda sağlamayacağı gibi, zarar ve tehlikeye de yol açabileceği bir gerçeğin açıklanmamasından ibarettir. Sadece Şia'ya mahsus değil, bütün dünya Müslümanları, hatta akl-ı selim sahibi herkes için apaçık geçerli bir akıl ve mantık hükmüdür.

Bu açık gerçeğe rağmen kimi garazkâr ellerin bunu Şia'ya mahsus bir hüküm gibi lanse etmesi, hatta hem Kur'ân'da

---

1- Vesâil, c:11, s:461, hadis: 6, bâb: 24. Bazı rivayetlerde "Yeryüzünde Allah'ın kalkanı" tabiri geçer.

2- Tanınmış müfessirlerin büyük çoğunluğu bu hadiseyi aktarmışlardır. bk. Esbabu'n-Nüzul: Vâhidî. Taberi, Kurtubî, Zemaşeri, Fahr-i Râzi, Beyzâvî ve Nişâburî'nin tefsirlerinde Nahl Suresi'nin 106. ayetinin tefsiri kısmında da bu hadis aktarılmaktadır.

hem hadiste açıkça hükmü bulunan ve hem bizzat Hz. Resulullah (s.a.a) hem sahabesi ve hem de akl-ı selim sahibi herkesçe uygulanan ve uygulanması lazım gelen böylesine sarıh bir hükmü ve şer'i taktiği âdeti "olumsuz bir davranış ve menfi bir tutum(!)" muşçasına göstermeye çalışması bir hayli düşündürücüdür!

67- Takiyyenin Haram Olduğu Durumlar

Biz inanıyoruz ki: Bütün bu suizan ve yanlış düşüncelerin nedeni, bugüne kadar Şia hakkındaki araştırmaların maa-lesef samimiyetle ve kaynağından yapılmamış olması veya Şia inançları hakkında düşmanların fısıltılarına kulak verilegelmiş olmasıdır. Yukarıdaki kısa, ama öz açıklamadan sonra takiyye mevzuunun aslı-astarının yeterince anlaşılmasını ummaktayız.

Burada şunu da hemen hatırlatalım ki takiyyenin haram olduğu yerler de vardır; yüce İslâm dini ve aziz Kur'ân'ın veya İslâmi nizamların ciddi bir tehlikeye düşmesi hâlinde takiyye etmek haramdır, bu durumda insanın canına mal olsa dahi gerçeği söylemesi, fikrini ve inancını belirtmesi gerekir. Nitekim Aşura günü İmam Hüseyin'in Kerbela'da gerçekleştirdiği şanlı kıyam bunun en çarpıcı örneğidir. Ümeyyeoğulları İslâm'ın esasını tehlikeye düşürmüş olduklarından, Hz. İmam Hüseyin (a.s) kendi canı ve en azizlerinin canı, kanı ve esareti pahasına, duruma müdahale ederek Emevilerin gerçek yüzünün görünmesini sağlamış ve uçurumun ağzına kadar getirilmiş olan Rabbinin yüce emaneti olan İslâm'ın kurtulmasına vesile olmuştur.

68- İslâmi İbadetler

Biz, İslâm'ın esasları olan Kur'ân ve sünnetin buyurmuş ve farz kılmış olduğu bütün ibadetlerle mükellef bilmekteyiz kendimizi; bunların başında gelen, Allah'la kul arasındaki en

önemli irtibat köprüsü olan günlük beş vakit namazla; imanı takviye etmenin en mükemmel yolu ve nefsin kötülüklerden arıtılarak tezkiye ve tehzib edilip takvaya ulaşmasında en etkili araç olan mübarek Ramazan orucu gelir.

Takvanın etkin vesilesi olup Müslümanlar arasında dostluk, ünsiyet ve kardeşliği güçlendiren Beytullah'ı hacetme farızasını, şer'an öngörülen şartlara haiz her Müslümanın ömründe bir kez yerine getirmekle mükellef olduğuna inanmakta; malın zekatını, humsu, iyiyi emredip kötüden menetmeyi (emr-bi'l maruf ve nehy-i ani'l münker), İslâm ve Müslümanlara taarruzda bulunan herkes ve her güce karşı cihadı da bütün Müslümanlara farz bilmekteyiz.

Tabii ki bunlarla ilgili fer'i (detay) bazı hususlarda İslâm mezhepleri arasında bir takım farklılıklar vardır ki dört Ehlisünnet mezhebi arasında da bu tür detay farklılıkları elbette ki mevcuttur.

69- Namazda Cem Etme Olayı

Bu farklılıklardan biri şudur: Yevmiye namazlarının tam vakitinde ve ayrı olarak beş vakitte kılınmasının daha iyi olduğuna, bunun efdal sayıldığına, ama öğlenle ilkindi ve akşamla yatsının cemedilmesinin de caiz olduğuna inanmaktayız. Cem izni, zahmetli durumda olanlar için bizzat Hz. Resulullah (s.a.a) tarafından verilmiştir.

Sahih-i Tirmizi'de İbn Abbas'tan şöyle naklolunur:

Hz. Resul-i Ekrem efendimiz (s.a.a) Medine'de buldukları hâlde bir gün öğleyle ilkindi ve akşamla yatsı namazlarını cem ettiler, bu sırada ne korkulacak bir durum vardı, ne de yağmur yağmadaydı. İbn Abbas'tan, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) bu iki namazı neden cem ettiğini sordular, "ümmeti zahmete düşürmek istemedi" şeklinde cevap verdi (yani:

"Ayrı kılmak zahmet verici olacaksa, bu şekilde cemedebileceğini göstermek istedi" denilmektedir.)¹

Burada şu noktaya bilhassa dikkat çekmek faydalı olacaktır: Özellikle sanayi kompleksleri ve faal üretim merkezleriyle fabrikalarda sosyal yaşamın karmaşık bir ilişkiler yumağında yürüdüğü günümüzde yevmiye namazların mutlaka beş vakitte kılınması gerektiği şeklindeki bir "olmazsa olmaz" zannı birçok insanın namazı büsbütün terk etmesine neden olmuştur. Hz. Resulullah'ın (s.a.a) bilfiil sünnetiyle göstermiş olduğu bu terhis ve cemetme, namaz konusunun günümüz sosyal yapısında daha kolaylıkla ciddiye alınmasına ve namaz kılmak isteyenlerin bu yüce ibadette samimiyetle sebat göstermelerine yardımcı olacaktır.

70- Toprağa Secde

Biz namazda secde ederken toprağa veya yeryüzünün diğer parçalarına ya da en azından yenilmeyen ve giyilmeyen şeyler dışında bütün ağaç ve bitkilerin yaprak veya ahşaplarına secde edilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Bu nedenle, mesela halıya secdeyi caiz bilmiyor ve secde için bilhassa toprağı tercih ediyoruz. Bu nedenledir ki çoğu Şia, taşınması ve bulundurması kolay olsun diye temiz topraktan kalıp hâlinde "mühür" denilen küçük toprak kalıpları temin eder ve secdede buna baş koyarlar; böylece secde ettikleri yerin hem toprak, hem temiz olduğundan emin olmuş olurlar.

Bu hususta bizim istinat ettiğimiz dayanak "*Yeryüzü bana secde mahalli (mescid) ve temiz kılınmıştır*" hadis-i şerifidir. Sihah ve diğer önemli kitapların çoğunda bu hadis mevcuttur.²

1- Sünen-i Tirmizi, c:1, s:354, bab: 138 ve: Sünen-i Beyhâkî, c:3, s: 167.

2- bk. Sahih-i Buhari'de Cabir b. Abdullah Ensari'den "Teyemmüm

Burada kimileri hadiste "mescit" tabiriyle geçen kelimededen anlamın "secde edilen yer ve mahal" değil, namaz kılınan yer (Türkçede: cami) olduğunu zannedebilirler; ama bu hadiste geçen Arapça "tehurâ" tabiri "teyemmüm edilen temiz toprak anlamında kullanıldığından, "mescit" terimi de cami değil "secdegâh, secde edilen yer" anlamına gelmektedir; yani hadisin mazmunu şudur:

Yeryüzünün toprağı hem temiz, hem secdegâhtır.

Ayrıca, Ehlibeyt İmamları'ndan (a.s) secdede başın konulduğu yerin toprak veya taş vb. olması gerektiği yolunda çeşitli rivayetler ulaşmıştır.

71- Peygamberler ve Masum İmamların Türbelerini Ziyaret

Biz, Hz. Resulullah'la (s.a.a) diğer peygamberler (a.s), Ehlibeyt İmamları (a.s) ve büyük İslâm âlimleriyle evliya ve şühedâ'nın mezarlarının ziyaret edilmesinin önemle vurgulanan bir müstehap amel olduğuna inanmaktayız.

Bu hususta Ehlisünnet'in muteber ana kaynaklarında, bilhassa Hz. Resulullah'ın (s.a.a) mübarek makberinin ziyaretine dair sayısız rivayetler vardır ki Şia kaynaklarında da aynı mazmun-da birçok hadis ve rivayete rastlamak mümkün olup bu hadis ve rivayetler başlı başına bir kitap olacak kadar fazladır da.¹

Tarih boyunca büyük İslâm âlimleri ve Müslüman kitleler buna önem vermiş ve Hz. Resulullah'ın (s.a.a) veya diğer İslâm büyüklerinin makberlerini ziyaret hususunda yığınlar-

---

bâbı'nda, c:1, s:91 ve Nesâ'nin Sahih'inde aynı senetle aynı adlı kısımda geçer. Ahmed'in Müsned'inde İbn Abbas'tan, c:1 s:301 ve Şia kaynaklarında da muhtelif yollarla Hz. Resulullah'tan- s.a.a- nakledilmiştir.

1- Bu rivayetler ve mevzuyla ilgili geniş bilgi için bk. el-Gadir, c:5, s:93-207.

ca kitap yazılmıştır.¹ Bu konu, bütün Müslümanların icma ve ittifak ettiği önemli konulardan biridir.

Bu arada ziyaretin ibadet sanılmaması gerektiğini de hemen hatırlatalım; ibadet sadece ve sadece Allah'a mahsusdur; ziyaretse İslâm büyüklerini saygıyla anma ve onlardan Allah indinde şefaath talebinde bulunmadır. Hatta bizzat Hz Resulullah'da (s.a.a) kabir ehlini ziyaret eder, Bakıy mezarlığına gider ve ölümlere selam ve duada bulunurdu.²

Binaenaleyh hiçbir Müslüman bu amelin meşruluğundan şüphelenemez ve bu hususta tartışmaya giremez.

72- Ağıt, Yas Tutmak ve Felsefesi

Biz, İslâm şehitleri için ağıtın ve bilhassa Kerbela şehitlerine yas tutmanın onların anısını yaşatacağına, İslâm'ın bekâsı ve devamı için onların yaptıkları fedakarlığın unutulmamasını sağlayacağına inanıyoruz. Bu nedenle de söz konusu günler ve yıldönümlerinde, bilhassa cennet gençlerinin efendisi,³ Müminlerin Emiri Hz. Ali'nin (a.s) ve yüce İslâm Peygamberi'nin biricik kızı ve Kevser suresinin mazharı, müminlerin annesi Hz. Fâtımâ'nın (s.a) sevgili yavrusunun ve yarenlerinin şehadetine rastlayan Muharrem ayının ilk on günü olan "Aşura Günleri"nde yas tutmakta, bu yas program-

1- Büyüklerin bu ziyaretlerle ilgili tavsiye ve durumları için daha önce verdiğimiz kaynaklara bakılabilir.

2- Sahih-i Müslim, Ebu Davud, Nesâi, Müsned-i Ahmed, Sahih-i Tirmizi ve Sünen-i Beyhâki.

3- "Hasan'la Hüseyin cennet gençlerinin efendisidirler." bk. Sahih-i Tirmizi'de Ebu Said Hudri ve Huzeyfe'den naklen, c:2, s:306-307 ve Sahih-i İbn Mâce'de "Ashab-ı Resul'ün (s.a.a) Faziletleri" babında ve Müstedreku's-Sahihayn, Hilyetu'l-Evliya, Tarih-i Bağdad, İbn Hacer'in "İsabe" kitabı, Kenzu'l-Ummal, Zehairu'l-Ukba ve diğer kaynaklarda bu hadis sıkça geçer.

larında onların yaşamlarını anlatıp İslâm yolunda yaptıkları feragat ve giriştikleri büyük işleri gündeme getirip analiz etmekte, yüce hedeflerini hatırlatmakta ve onların büyük ruhlarını saygı ve rahmetle anmaktayız.

Biz Emevilerin İslâm için çok tehlikeli bir devlet kurduklarını, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sünnetlerinin çoğunu değiştirdiklerini, sayısız bidatler çıkardıklarını ve İslâmi değerleri yok edebilmek için azmettiklerini görmekteyiz.

İmam Hüseyin hazretleri (a.s) hicretin 61. yılında, İslâmî bir yaşantıyla uzaktan yakından hiçbir alâkası bulunmayan, günahlar işleyen ve laubalilikleriyle ünlü olan ve ne yazık ki babası Muaviye tarafından hilafet tahtına oturtulmuş bulunan Yezid'e karşı emr-i maruf ve nehy-i münkerde bulunmak için kıyam etti; bu şanlı kıyamda İmam Hüseyin'le evlatları ve yarenleri şehit düşüp Ehlibeyt'in bütün kadınlarıyla çocukları esir oldularsa da onların kanları Müslüman ümmetin kurumakta olan din damarına yepyeni ve taptaze bir kan pompalamış oldu; İslâm beldelerinin dört bir yanından zalim Emevî iktidarına karşı isyanlar ve kıyاملar başladı ve Ümeyyeoğullarının sarayının temelleri sarsılır oldu ve derken bu zulüm defteri de çok geçmeden dürüliverdi.

Dikkate değer nokta, Kerbela kıyamından sonra Emevi iktidarına karşı baş gösteren bütün kıyاملarın "Hz. Muhammed'in (s.a.a) evlatlarını hoşnut etmek ve Hz. Hüseyin'in (a.s) kanını almak için" vuku bulmuş olmasıdır. Hatta Abbasilerin keyfi iktidarları boyunca baş gösteren kıyاملarda da yer yer aynı şiar ve slogana rastlanır .¹

1- Emevilerin kökünü kurutan Horasanlı Ebu Müslim "*Muhammedoğullarının Rızası*" sloganıyla Müslümanları arkasına almıştır. bk. İbn Esir'in Kâmil'i, c:5, s:372. Tevvâbin'in kıyamu "*Ey Hüseyin'in Kanı!*" şiarıyla gerçekleşmiştir. bk. Ae, c:4, s:175. Muhtar b. Ebi Ubeyde

İmam Hüseyin'in (a.s) kanlı kıyamı bugün biz Ehlîbeyt taraftarları için her nevi zulüm ve zorbalığa karşı direniş programı ve mukavemet stratejisi konumundadır. Onun Yezit iktidarına karşı haykırdığı "*Biz zillate asla eğilmeyiz!*" feryadı ve "*Hayat; inanmak ve inancı uğruna cihad etmektir!*" şiarı kanlı Kerbela tarihinin en anlamlı ve en çarpıcı mesajları olup tarih boyunca zulüm ve zorbalığa karşı Hüseyinî kan ve kıyamdan aldığımız güçle direnmemize ve hakkın küfre galibiyetini en çarpıcı şekilde gözler önüne sermemize yaramıştır ki bunun en son örneği olan İran İslâm Cumhuriyeti İnkılabı'nda da Müslüman kitleler aynı slogan ve aynı inancın heyecanıyla harekete geçmişlerdir.

Kısacası başta Kerbela şehitleri gelmek üzere, İslâm uğrunda şehit olanların anısını tazelemek, iman ve inanç yolunda canından geçip yiğitçe şehadeti kucaklama aşkı kazandırmaktadır bize; zulme eğilmeden ve daima başı dik yaşamanın ancak bu yolla mümkün olduğunu öğretmekte, zulme ve zorbalığa karşı takınmamız gereken tavrı netleştirmektedir. Bizim her yıl bu şehitlerin anısını tazeleyip onların yasına oturmamızın ana felsefesi bundan ibarettir işte.

Kimileri bizim bu tür yas merasimlerinde ne yaptığımızı anlamayabilir ve meselenin tarihte olup bitmiş bir olay olduğunu ve üzeri küllenmiş bir hadiseyi hatırlayıp durduğumuzu zannedebilir. Ama olay salt bir tarihi vakadan ibaret olmayıp tamamen mektebîdir; bu anma merasimlerinin geçmiş, bugünkü ve gelecek tarihimizdeki yapıcı rolü olanca çarpıcılığıyla ortadadır zaten.

Sakafi'nin kıyamı da aynı sloganla gerçekleşti, Ae, c:4, s:288. Aynı şekilde, Abbasilere karşı kıyam eden Fahh olayının sahibi Hüseyin b. Ali de Müslümanları "Muhammed (s.a.a) evlatlarının rızasını kazanmaya" davetle kıyamını başlatmıştır. bk. Mekâtîlu't-Talibiyyin, s:299, Taberi Tarihi, c:8, s:194.

Uhud Gazvesi'nden sonra Hz. Resulullah'la (s.a.a) Müslümanların; bu gazvede şehit düşen Seyyidu's-Şüheda Hz. Hamza'ya nasıl yas merasimi tuttuğu bütün muteber kaynaklarda kayıtlıdır: Hz. Resul-i Ekrem (s.a.a) ensardan birinin evi önünden geçerken ağıt ve ağlama sesleri duydu; mübarek gözleri yaşla dolarak "*Hamza'ya yas tutan kimse yok!*" buyurdu. Sa'd b. Muaz bunu duyunca "Benî Abdüleşhel" boyundan olanlara giderek bu boyun kadınlarının Hz. Resulullah'ın (s.a.a) sevgili amcası Hz. Seyyidu's-Şüheda Hamza'nın (a.s) evine giderek orada Hz. Hamza için yas tutmalarını istedi.¹

Bunun Hz. Hamza Seyyidu's-Şüheda'ya mahsus olmadığını ve İslâm uğruna şehit düşenlerin anısının gelecek nesillerde canlı tutulması gerektiğini bilmekteyiz; böylelikle Müslüman nesillerin damarlarında daima taptaze şüheda kanı bulunacak ve onların anısını sürekli hissedebileceklerdir.

İlginç bir tesadüf; bu satırların kaleme alındığı şu sırada hk. 1417 Muharrem'inin 10'u, yani Aşura Günü olmasıdır. Şia dünyası gerçekten baştanbaşa şevk ve heyecan içinde bugün. Çocuklardan yaşlılara varıncaya kadar herkes karalar giymiş Hz. İmam Hüseyin'le (a.s) Kerbela'da şehit düşen yarenlerinin yasını tutmada ve yekvücut bir hâlde bütün Şia dünyası onların anısını tazelemede bugün. Bu yaşlı milyonluk kitleler tepeden tırnağa öylesine bir Hüseyinî şevk ve şehadet sevdasına tutulmuş ki, İslâm düşmanlarına karşı çağrılacak bir savaşa derhal koşmaya ve aziz İslâm için bir çırpıda silaha sarılıp can-u gönülden şehadete lebbeyk demeye hazır hâlde... Onlar bu muazzam günde sevgili İmamları Hz. Hüseyin'le (a.s) onun yiğit yarenlerini adeta Kerbela'da çarpışırken görmekte ve o muazzam sahneleri âdeta yaşamaktadırlar.

1- İbn Esir'in Kamil'i c:2 s:163 ve İbn Hişam'ın Siyeri, c:3, s:104.

Bu Hüseyinî merasimlerde istikbar ve sömürüyü reddedici, her nevi zulüm ve zorbalığı kınayıcı, zilletle yaşamaktansa izzetle ölümü teşvik edici şiir ve makaleler okunmakta ve bu mazmun-da ağıtlar yakılıp müminlerin bilinçlenmesi sağlanmaktadır.

Biz bu tür merasimleri, özenle korunması gereken büyük sermayeler olarak görüyoruz; İslâm, iman ve takva ruhunun canlı tutulması yolunda en etkili bilinçlenme yollarından biri olarak kabul ediyoruz.

73- Geçici Nikâh

İslâm fıkhında meşru bir nikâh da fıkhıdaki adına "mut'a" denilen "sadece belli bir süre için kıyılan" geçici nikâhtır. Binaenaleyh iki nikâh vardır: Süresi sınırsız olan daimi nikâh, süresi eşler tarafından belirlenen süreli nikâh.

Kimileri, mut'ayı çok farklı bir nikâh zannederler, bu zannın tam tersine, mut'a nikâhı çoğu yönden daimi nikâhla aynıdır. Mihriye, kadının nikâha engel teşkil edecek durumlarda olmaması, dünyaya gelecek çocukların şer'i ve nesebi haklarının mahfuz olması gibi konular tıpkı daimi nikâhtaki gibidir; keza, daimi nikâhta olduğu gibi bu nikâhta da ayrıldıktan sonra mutlaka iddet tutulması gerekmektedir. Evet, mut'a nikâhının bu şer'i ölçüler çerçevesinde meşru olduğunu bilmekte, bunun da kendine has özellikler taşıyan bir nikâh olduğunu kabul etmekteyiz.

Mut'a nikâhıyla daimi nikâh arasında bazı farklılıklar da vardır ki bunları şöylece sıralamak mümkündür: Mut'a nikâhında erkek, kadının nafakasını vermekle yükümlü olmaz ve eşlere birbirlerinden miras düşmez. Ama çocukları hem anne - babalarından, hem birbirlerinden miras alırlar.

Mut'a nikâhının hükmü, Kur'ân-ı Kerim'de Nisâ, 24'te sarih bir beyanla şöyle buyrulmaktadır:

Mut'a ettiğiniz kadınların mihrini ödeyin (yararlandığınız kadınlara ücret (mehirlerini, tespit edildiği miktarıyla ödeyin).

Büyük müfessirlerle önde gelen muhaddislerin büyük bir ekseriyeti bu ayetin mut'a nikâhı hakkında indiğini kaydetmişlerdir.

Ehlişünnet kitapları içinde Taberi Tefsiri'nde bu ayetin mut'a nikâhına ait olduğu geçmekte ve birçok sahabenin buna şahadetini gösteren yığınlarca rivayet nakledilmektedir.¹

ed-Dürrü'l-Mensûr'la Sünen-i Beyhâki'de de aynı konuda pek çok rivayet vardır.²

Sahih-i Buhari, Müsned-i Ahmed ve Sahih-i Müslim ve diğer önemli kaynakların tamamında Hz. Resulullah (s.a.a) döneminde mut'anın uygulanmakta olduğuna dair (kimi yerde de buna muhalif) çeşitli rivayetler vardır.³

Bazı Ehlişünnet âlimleri mut'anın Hz. Resulullah (s.a.a) döneminde olduğunu ve sonra bu hükmün neshedildiğini öne sürerken önemli bir ulema kesimi de bu hükmün Hz. Resulullah (s.a.a) döneminde uygulanmakta olup daha sonra Ömer tarafından neshedilmiş olduğuna inanmaktadır.

Ömer'in bizzat şu sözleri, meseleyi yeterince aydınlığa kavuşturucu niteliktedir:

Peygamber zamanında iki mut'a vardı ve ben bunların ikisini de haram ediyorum, buna uymayanı da cezalandırırım: Biri kadınların mut'ası, biri de hac mut'asıdır (bir çeşit hac) !⁴

1- Taberi Tefsiri, c.5, s.9.

2- ed-Dürrü'l-Mensûr, c.2, s.140; Sünen-i Beyhâki, c.7, s.206.

3- Müsned-i Ahmed, c:4, s:436, Sahih-i Buhari, c:7, s:16 ve Sahih-i Müslim, c:2, s:1022'de "mut'a nikahı babı"nda ilgiliri vayetler pek fazladır.

4- Sünen-i Beyhâki, c:7, s:206'yla birçok başka eserde buna yakın ifade-

İslâm'ın diğer birçok hükmünde olduğu gibi bu hükmü hususunda da Ehlisünnet ravileri arasında görüş farklılıkları vardır; kimine göre Hz. Peygamber (s.a.a) zamanında, kimine göre Ömer zamanında neshedilmiştir; kimi de sayıları az da olsa meseleyi büsbütün inkâr etmektedir! Bu tür ihtilaflar Ehlisünnet fıkhında vardır; ancak, Şia fakihleri mut'anın meşruluğu hususunda müttelik ve görüş birliği içindedirler; Şia uleması bu hükmün Hz. Resulullah (s.a.a) döneminde kesinlikle neshedilmediğine göre, o hazretin irtihalinden sonra da hiç kimsenin Kur'ân ve sünnet hükmünü değiştirme yetkisi bulunmadığı görüşündedir.

Biz şuna inanıyoruz ki: Suistimal edilmemesi ve kötüye kullanılmaması hâlinde (ki bütün hükümler için aynı ihanet tehlikesi söz konusudur (çev-) daimi nikâhla evlenme imkânı olmayan gençlerle ticarî, iktisadî, tahsil vb. gibi çeşitli nedenlerle ailesinden ayrı düşen ve uzun yolculuklarda bulunma zarureti taşıyanlar için olduğu gibi çeşitli sosyal meselelerin bir kısmına cevap verici bir nitelik taşıyan mut'anın engellenmesi hâlinde en azından sıraladığımız konumdaki insanların fuhuş ve zinaya düşme tehlikesi artacaktır. Özellikle evlenme yaşının çeşitli nedenlerle yükseldiği ve bu yetmezmiş gibi şehvetleri tahrik edici faktörlerin de giderek artmaya devam ettiği çağımızda mut'a yolunun tıkanması hâlinde fuhuş yolunun açılacağı muhakkaktır.

Bir kez daha altını çizerek vurguluyoruz: Biz mut'anın şehvet düşkünlerinin oyunağı olmasına ve bu İslâmî hükmün

---

lerle geçer. Ayrıca mut'anın Hz. Resulullah (s.a.a), 1. halife Ebubekir ve 2. halife Ömer'in hilafetinin belli bir dönemine kadar helal olup uygulanmakta olduğuna ve Ömer'in ömrünün son yıllarında bunu haram ilan ettiğine dair el-Gadir'de Sihah ve Sünen'lerden 25 hadis ve rivayet nakledilir. bk. el-Gadir c:3, s:332.

kadınları kötü yollara düşürme gibi çirkin amellere vasıta edilmesine kesinlikle karşıyız; ancak bir kanunun bazılarınca suistimal edilmesi o kanunun kaldırılmasını değil, suistimalerin önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını icap ettirir.

74- Şiiliğin Tarihi

Şiilik Hz. Resulullah (s.a.a) döneminde varolmuş ve bizzat o hazretin hadisleriyle şekil bulmuştur ki bu hususta çok sarih deliller vardır:

Bu cümleden olmak üzere müfessirlerin çoğu, Beyyine suresinin 7. ayetindeki **"İman edip salih amellerde bulunanlar ise; işte onlar yaratılmışların en hayırlılarıdır"** buyruğunda geçenlerin kimler olduğu hususunda Hz. Resulullah'tan (s.a.a) şu hadis-i şerifi nakletmektedirler: *"Maksat, Ali'yle (a.s) onun Şiası (ona uyanlardır)."*

Ehlisünnet'in tanınmış müfessiri Siyuti meşhur tefsiri "ed-Dürrü'l-Mensûr"da İbn Asakir yoluyla Cabir b. Abdullah'tan şöyle nakleder: "Hz. Resulullah'ın (s.a.a) yanındaydık, o sırada Ali (a.s) geldi, Resulullah (s.a.a) onu görünce *"Canımı elinde bulundurana yemin olsun ki bu ve Şiası (ona uyan, onun izinden gidenler) kıyamet günü kurtulacak olanlardır"* buyurarak Ali'yi (a.s) gösterdiler; bu sırada Beyyine suresinin şu ayeti nazil oldu:

...İman edip salih amellerde bulunanlar ise, işte onlar yaratılmışların en hayırlılarıdır.

Bu olaydan sonra Ali (a.s) ne zaman ashabın bulunduğu bir topluluğa gelecek olsa sahabe hep bir ağızdan "Yaratılmışların en hayırlısı geldi!" diye söylerlerdi."¹

1- ed-Dürrü'l-Mensûr, c:6, s:379.

Çok az farklı deyişlerle aynı hadisi İbn Abbas, Ebu Baraze, İbn Mürdeveyh ve Atıyye-i Avfi de nakletmişlerdir.¹

Görüldüğü gibi "Şia" ve "Şii" adı bizzat Hz. Resulullah (s.a.a) tarafından Hz. Ali'yle (a.s) yakın irtibatı bulunup onunla dost olan Müslümanlar için kullanılmıştır. Bu hadis-i şerif, "Şia" adının halifeler döneminde Hz. Ali (a.s) taraftarlarına verildiği veya Şiiliğin Safeviler döneminde ortaya çıktığı vb. diğer bütün iddiaları çürütmektedir.

Biz, diğer İslâm mezheplerine mensup Müslümanlara saygı duymakta, onlarla aynı safta namaza durmakta, aynı kibleye yönelmekte, aynı zaman ve mekanda haccetmekte ve bütün İslâmî ülkü ve hedeflerin tahakkuku için samimiyetle elbirliği ve işbirliğinde bulunmaktayız; bunun yanı sıra Hz. Ali'yi (a.s) imam kabul edip ona uyanların bazı önemli özellikler taşıdığına ve bu nedenle Hz. Resulullah'ın (s.a.a) özel ilgi ve teveccühünü kazandıklarına da inandığımızdan Hz. Ali'nin (a.s) okulunu izlemeyi tercih etmiş bulunmaktayız.

Evet, Şiiliğin ve "Şia"nın bütün tarihi özetle budur.

Bu yalın gerçeğe rağmen bazıları kör bir muhalefet taassubunu bırakmamakta ve Siiliği Abdullah İbn Seba gibi şeylerle irtibatlandırmaya çalışarak "Şiilik, bir Yahudi dönmesi olan Abdullah b. Seba'nın çıkardığı bir mezheptir" demektedirler. İşin ilginç tarafı Şiiliğin böyle bir isimle hiçbir ilgisinin olmaması ve Şia rical kitaplarının tamamında Abdullah İbn Seba'nın sapmış biri olarak tanıtılması ve yine bazı rivayetlere göre mürtet olduğu için Hz. Ali (a.s) tarafından katline ferman verilmiş olmasıdır.²

1- Daha etraflı bilgi için bk. Peyam-ı Kur'ân, c:9, s:259 ve sonrası.

2- Tenkiyhu'l-Makaal fi İlmi'r-Ricâl, Abdullah b. Seba kelimesi ve diğer büyük Şia rical kitaplarında.

Bütün bunlar bir tarafa, mesele daha dikkatle incelendiğinde Abdullah b. Seba diye birinin tarihte yaşamamış olduğu hayretle görülecektir! Birçok ciddi araştırmacı bu ismin tamamen uyduruk olduğunu ve Hz. Ali'yle (a.s) onun Şiasını karalamak isteyenlerin kurduğu çirkin bir senaryonun bir parçasını teşkil ettiğini ispatlamışlardır bugün.¹ Her hâlükârda bu isim bir düzmece değildir diyenlerin de bu ismin Şia tarafından en azından sapık ve mürtet bilindiğini hatırlamasında fayda vardır.

75- Şia Mezhebinin Coğrafyası

Bu da pek çoklarınca yanlış bilinen konulardan biridir; çoğu kimsenin sandığının tam tersine Şiiliğin merkezi öteden beri İran olmamıştır; bilakis sadr-ı İslâm dönemi ve ona yakın yıllarda Şiiliğin birçok merkezi olmuştur ki bunların en başta geleni bizzat Medine, Kufe ve Yemen'di. Hatta Emevilerin onca zehirli propagandalarına rağmen (Irak'takiler kadar olmasa da) Şam'da da pek çok Şia vardır.

Geniş Mısır topraklarında da öteden beri Şia Müslümanlar yaşamıştır; hatta Fatımiler döneminde Mısır, Şiiler tarafından yönetilmiştir.²

1- bk. Bir Yalancının Düzmeceleri: Abdullah İbn Seba: Allame Askeri, Türkçesi: A. Gölpınarlı.

2- Şia'nın Medine'den bu bölgelere yayılmasının da pek mazlum bir tarihi vardır. Hem Emeviler, hem Abbasiler döneminde olmadık katliam, baskı ve eziyetlere maruz kalan Şiilerin önemli bir kısmı bu iki dönemde zindanlarda ve sürgünlerde can vermiştir. Neticede kimi mağribe, kimi de maşrike (doğuya) gitmek zorunda kaldı. İdris b. Abdullah b. Hasan Mısır'a gidenlerden biridir. Oradan Fas'a (Mağrib'e) geçerek Fas'ta İdrisoğulları Devleti'ni kurdu. Hicri 2. yy'a kadar süren İdrisoğulları'ndan sonra Mısır'da da bir Şia devleti kuruldu. Kendilerini İmam Hüseyin'in (a.s) ve Hz. Fatıma'nın (a.s) oğulla-

Bugün de çok sayıda Şia Müslümanının yaşadığı ülkelerden biri de Suudi Arabistan'dır, burada "Mıntika-i Şarkiyye" bir Şia yerleşim bölgesidir. İslâm düşmanlarının çeşitli mezheplere mensup Müslümanları birbirine düşürebilme gayesiyle sergilediği türlü oyunlar ve desiselere rağmen buradaki Müslümanlar yekdiğeriyle barış içinde yaşamaktadırlar.

Billhassa İslâm'ın doğu ve batı maddeci güçleri karşısında bir alternatif olarak dikilip bu iki okuldan ümidini iyice kesmiş olan dünya milletlerinin süratle dikkatini çekmeye başladığı çağımızda, İslâm düşmanlarının bu yüce dini tezyif edip yenilgiye uğratma yolunda büyük ümitler beslediği en şeytanî yöntem, Müslümanlar arasında mezhep kavgaları çıkararak onları birbirine düşürmektir ki, Müslümanların bilinçli ve uyanık davranması hâlinde bu oyun ve entrikaların tamamı suya düşmeye mahkûmdur.

Ehlisünnet gibi Şia'nın da çeşitli fırkaları vardır, ancak bunların en önemlisi bugün dünya Şia nüfusunun büyük bir çoğunluğunu oluşturan "Şia-i İsna Aşeriyye=Oniki İmam Şiası"dır.

Bugün dünya Şia nüfusunun dakik bir istatistiği yapılmamış olmakla beraber, bu rakamın 200-300 milyon olduğu sanılmaktadır ki bu da yaklaşık, Müslüman nüfusun ¼'ünü teşkil eder.

---

rı olarak gören bu grup, Mısır Şiilerinin yardımıyla burada bir Şia devleti kurdular, bugünkü Kahire şehrini de bu Şiiler kurmuşlardır. Resmen hk. 4. yy'da varlığını ilan eden Fatimiler Devleti'nin toplam 14 halifesi olmuş, bunların 10'u Mısır'da ve Afrika'nın ona yakın diğer bölgelerinde hüküm sürdürmüşlerdir. Bugünkü el-Ezher Camii'yle el-Ezher Üniversitesi'nin ilk kurucusu olan Fatimiler adlarını Hz. Fatıma'dan(a.s- almışlardır. (bk. Dairetu'l-Maarif-i Dehkoda, Dairetu'l-Maarif-i Ferid Vecdî, ve el-Muncid fi'l-A'lam'da "Feteme" ve "Zehere" kelimeleri.)

76- Ehlibeyt'in Mirası

Şia okulunun izleyicileri, Ehlibeyt İmamları (a.s) vasıtasıyla Hz. Resulullah'tan (s.a.a) çok çeşitli konularda pek zengin hadisler nakletmiş, yine Hz. Ali (a.s) ve diğer İmamlardan (a.s) da birçok hadis ve rivayet aktarılmıştır ki bunlar bugün Şia maarif ve fıkhnın temel kaynağı durumundadırlar. Bu değerli birikimlerin en maruf olanları bugün "Kutub-u Erbaa" (dört kitap) adıyla tanınan "*Kâfi*", "*Men Lâ Yahzuruhu'l-Fakiyh*", "*Tehzîb*" ve "*İstibsâr*"dır. Ancak, daha önce de kısaca belirttiğimiz gibi bu dört kitap veya diğer muteber bilinen kaynaklardaki her hadis ve rivayetin de "kesinlikle muteber" olduğu gibi bir zanna kapılmaması gerektiğini de hemen hatırlatalım. Her hadisin bir senetler zinciri vardır, bu senetlerin her birinin ricali, rical kitaplarında ayrı ayrı incelenir, senedin bütün ricalleri emin ve güvenilir çıkarsa o hadis ve rivayet "sahih" kabul edilir; aksi takdirde "zayıf" veya "şüpheli" demektir. Bu da çok karmaşık ve dakik bir ilim ve araştırma ister ki ilgili dallarda uzman olan hadis ve rical âlimlerinin çalışma sahasına girmektedir.

Binaenaleyh Ehlisünnet âlimleriyle Şia âlimlerinin ünlü hadis kitaplarında hadis ve rivayetleri toplama yöntemleri birbirinden çok farklıdır. Sıhahlarda; bilhassa Sahih-i Buhari'yle Sahih-i Müslim'de kitaba alınmış olan hadisler sadece yazarın, yani Buhari'yle Müslim'in görüşüne göre sahih olan hadislerdir ve yazarları, bu kitaplarda kayıtlı bütün hadisleri sahih saymakta ve bunlar, Ehlisünnet'in inançları için ölçü ve kıstas kabul edilebilmektedirler.¹ Şia hadis âlimleri ise Ehlibeyt (aleyhimu's-selam)a ait olduğu söylenen bütün hadisleri kaynak kitaplarında toplamış ve bunların hangisinin sahih olup

1- Sahih-i Müslim'in mukaddemesiyle; Fethu'l-Bâri fî Şerh-i Sahih-i Buhârî'ye bakınız.

hangisinin sahih olmadığını ise rical âlimlerinin gerekli incelemesine havale etmiştir ki bu da çok önemli bir noktadır.

77- İki Büyük Kitap

Bugün Şianın en önemli kaynaklarından sayılan bir eser de merhum Şerif Razi'nin yaklaşık 1000 yıl önce, Hz. Ali'nin (a.s) "*hutbeler, mektuplar ve vecizeler*" şeklinde üç ana başlıkta derleyip tanzim ettiği "**Nehcü'l-Belâğa**" adlı eseridir. Hem anlam, hem edebî çarpıcılığı açısından eşsiz bir şaheser olan bu kitabı okuyup da etkilenmemek mümkün değildir. Müslümanlar bir tarafa, Müslüman olmayanların da bu kitabı incelemesi hâlinde İslâm'ın Allah, tevhid, ahiret, yaratılış, siyaset, ahlak ve sosyal konulardaki muazzam beyan ve görüşleriyle tanışmaması ve neticede bu yüce dine hayranlık duymaması mümkün değildir.

Şia'ya ulaşan bu büyük miraslardan biri de **Sahife-i Seccadiye'**dir ki en güzel ve en içerikli dualardan müteşekkil muazzam bir külliyattır. Son derece yüce ve ulvî anlamlar içeren ve fevkalade eğitici ve öğretici olan bu eşsiz dualar demeti, gerçekte Nehcü'l-Belâğa'nın bıraktığı tesiri bırakmakta, ancak, bunu daha değişik bir yolla (dua ve Allah'a yakarıp O'na tazarruda bulunma yoluyla) gerçekleştirmektedir. Bu duaların her cümlesi insana yepyeni bir ders öğretmekte ve gerçek bir kulun, sevgili Yaratıcısı'na nasıl yönelmesi gerektiğini en mükemmel hâliyle göstermekte, insanın ruhunu ve canını nurla boğarak bütün varlığıyla Rabbine yönelmesini sağlamaktadır.

Adından da anlaşılacağı üzere bu muazzam dualar demeti, Hz. Resulullah'ın (s.a.a) ikinci göbekten torunu ve Ehlibeyt'in dördüncü imamı olan "Seccad" adıyla maruf İmam Ali b. Hüseyin b. Ali b. Ebu Talib'e (a.s) aittir; duanın bütün ruhumuza işlemesini, Yüce Yaratıcımız'ın zâtının aşkıyla varlığımızın kavrulmasını ve O yüceler yücesinin dergahına elimizle birlikte

kalbimiz ve bütünüyle ruhumuzun da açılmasını istediğimiz anlarda bu muhteşem duayla kucaklaşmakta ve bahar yağmurlarıyla taptaze bir teravete ve can bulan taze filizler gibi bu duanın doyumsuz pınarından kana kana içmekteyiz.

Şia'nın onbinlerceye varan hadislerinin en önemli kısmı Ehlibeyt-i Resulullah'ın (s.a.a) beşinci ve altıncı imamları olan İmam Muhammed Bâkır b. Ali ile İmam Cafer Sâdık b. Muhammed'den (Allah'ın selamı üzerlerine olsun) rivayet edilmiş ve yine önemli bir bölümü de sekizinci imam Ali Rıza b. Musa hazretlerinden (a.s) naklolunmuştur. Bu üç imam döneminde Emevilerle Abbasilerin Ehlibeyt (a.s) taraftarları üzerindeki baskısı kısmen de olsa azaldığından, söz konusu üç imam; İslâm fıkıh ve maarifinin bütün dallarıyla ilgili çok önemli ve açıklayıcı hadisleri, babaları vasıtasıyla dedeleri Hz. Resulullah'tan (s.a.a) Müslümanlara aktarabilme fırsatı bulmuş ve böylece İslâm dünyasına muazzam bir defineyi miras bırakmışlardır.

Bugün Şia mezhebinin Caferî mezhebi adıyla anılmasının nedeni Şia'nın en fazla rivayetinin altıncı İmam Cafer Sadık b. Muhammed (a.s) hazretlerinden ulaşılmış bulunmasıdır. Emevilerin çöküş devrini yaşadığı, Abbasilerin de halka baskıda bulunabilecek kadar iktidara henüz musallat olmadığı bir geçiş döneminde yaşadığı için eğitim ve tebliğ faaliyetlerini yürütme imkânı bulan İmam Cafer Sadık (a.s) hazretlerinin hadis, maarif ve fıkıh dallarında 4000'i aşkın öğrenci yetiştirdiği bilinmektedir.

Hanefi mezhebinin reisi Ebu Hanife İmam Cafer Sadık'la (a.s) ilgili olarak şöyle diyor:

Cafer b. Muhammed (a.s) hazretlerinden daha fakih kimse görmedim!¹

1- Tezkiretu'l-Huffaz, Zehebî, c.1, s.166.

Malikî mezhebinin imamı Malik b. Enes bir konuşmasında şöyle der:

Cafer b. Muhammed'in (a.s) yanına bir süre gidip geldim, bu müddet zarfında onu daima şu üç hâlden birinde gördüm: Ya namazdaydı, ya oruçluydu, ya da Kur'ân tilavet etmedeydi. Bence ilim ve ibadette Cafer Sadık b. Muhammed'den (a.s) daha faziletli birini kimse ne duymuş, ne de görmüş değildir!¹

Bu kitapta mümkün mertebe özet yoluna gittiğimizden, Ehlibeyt İmamları (a.s) hakkında diğer İslâm âlimlerinin görüşünü okuyucunun kendi mütalaasına bırakıyoruz.

78- İslâmî Bilimlerde Şia'nın Rolü

Biz, İslâmî bilimlerin oluşması ve ilerlemesinde Şia'nın önemli bir rol oynadığı inancındayız. Bazı araştırmacılar İslâmî bilimlerin Şia'dan kaynaklandığı inancındadır, bu hususta epeser de kaleme alınmış olmakla beraber biz, Şia'nın bu bilimlerin temelini oluşmasında en önemli etken olduğu kanaatindeyiz ki bunun en bariz delilleri, çeşitli İslâmî bilim dallarında Şia bilginlerinden günümüze kadar ulaşmış bulunan temel kitaplardır. Fıkıh ve usul dallarında yazdıkları binlerce eserin önemli bir bölümü bir hayli zengin bir muhtevaya sahip olup kendi dalında bir şaheserdir. Tefsir ve Kur'ân bilimleri üzerine yazılmış binlerce eser, akaid ve kelam ilmi konusunda binlerce eser ve diğer İslâmî bilimlerle ilgili binlerce eser... Bunların bir kısmı bugün Şia kütüphanelerinde, bir kısmı da yurtdışında tanınmış kütüphane veya müzelerde umuma açıktır. Bu mekânların müşahedesi hâlinde durum kolaylıkla açığa çıkar.

1- Tehzibu't-Tehzib, c.2, s.104; Esed Haydar'ın "Kitabu'l-İmam Sadık"ından naklen, c.1, s, 53.

Tanınmış bir Şia bilgini bu kitapların bir listesini çıkarmış ve bu listenin sadece fihristi 26 büyük cilt hâlinde yayınlanmıştır.¹

Söz konusu fihrist kaynakça onlarca yıl önce hazırlanmıştır. O tarihten bu yana, geçmiş Şia âlimlerinin eserlerini derleme, elyazı ve basma orjinalleri tespit etme ve henüz sayısı belli olmayan yeni kitapların tasnif ve telifi vb. çalışmaların aralıksız sürdüğü göz önünde bulundurulacak olursa mezkur rakama binlerce yeni kitabın eklenmesi gerektiği kolayca anlaşılır.

79- [Dürüstlük ve Sadakat]

Biz, dürüstlük ve sadakatin, İslâm'ın vazgeçilmez prensiplerinden olduğuna inanmaktayız. Kur'ân-ı Kerim şöyle buyurmaktadır çünkü:

Allah dedi ki: Bu, doğrulara (sadık olanlara) doğru söylemelerinin yarar sağladığı gündür.²

Hatta bazı ayetlerde, kıyamet gününün asıl ödülünün dürüstlük, doğruluk ve sadakat karşılığında verilecek ödül olduğu geçer; imanda, Allah'a verdiği sözleri tutmada, ahdini yerine getirmede ve hayatın bütün boyutları ve safhalarında dürüst olup sadakat göstermektir bu:

...Allah (sözüne bağlı kalıp doğru olan) sadıkları, sadakatlere dolaylı mükâfatlandıracaktır...³

Daha önce de belirttiğimiz gibi biz Müslümanlar, Kur'ân'ın sarih hükmü gereğince günahkâr olmayan masumlar ve doğrularla birlikte olmakla mükellefiz:

1- Bu kitabın adı "ez-Zeriatu ilâ Tesânifi'ş-Şia" olup tanınmış müfessir ve muhaddis Şeyh Ağa Bozorg Tahranî tarafından yazılmıştır. Yazarın bütün özellikleriyle bu kaynakçaya aldığı eserlerin sayısı 68 bini aşkındır.

2- Mâide / 119.

3- Ahzab / 24.

Ey iman edenler, Allah'tan sakının ve doğrularla (sadıklar-la) birlikte olun.¹

Bu nokta o kadar önemlidir ki Allah Teâla Resulüne "her işe sadakatle başlayıp her işten sadakatle çıkmayı dilemesini" buyurmaktadır:

Ve de ki: Rabbim, beni (girilecek yere) doğru (sadık) bir girişle girdir ve çıkarılacak yerden de doğru (sadık) bir çıkışla çıkar ve katından bana yardımcı bir kuvvet ver.²

İşte bu nedenledir ki İslâmî rivayetlerde, Allah tarafından gönderilen bütün peygamberlerin ana ilke ve prensiplerinin sadakat, doğruluk ve ister iyinin, ister facirin olsun, hiçbir durumda emanete ihanet etmeme gibi sıfatlar olduğu geçer.³

Bu ayet ve rivayetler ışığında biz de, elinizdeki kitapta elimizden geldiğince meseleleri dürüstçe, samimiyetle ve sadakatle anlatmaya çaba gösterdik, bilgiyi emanet olarak algılayıp sadakatle sunduk ve her şeye rağmen hakkı ve hakikati olduğu gibi beyan etmeyi tercih ettik, umarız bu vazifeyi yerine getirme, hakkı ve hakikati söyleme hususunda Rabbimiz bizi başarıya kavuşturmuş olur: *Tevfik ve başarı elbette ki Allah'ın elindedir.*

80- Son Söz

Elinizdeki kitapta Ehlibeyt'in (Allah'ın selamı onlara olsun) izleyicisi olan Şia okulunun İslâm usul ve furuu hususundaki akaid ve inançları zerrece değişim ve tahrif olmaksızın özetle aktarıldı ve bu inançlarla ilgili Kur'ân, sünnet ve ilgili İslâm ulemasının ana kaynaklarından belge ve gerekçelere kısaca

1- Tevbe / 119.

2- İsrâ / 80.

3- bk. Bihar'da İmam Sadık'tan (a.s) naklen, c.68, s.2 ve c.2, s.104.

işaret edildi. Meseleleri çok kısa ve özetle belirtmeyi amaçladığımızdan ilgili bütün belge ve kaynakları tafsilatıyla aktarma yoluna gitmedik tabii.

Buraya kadar ki bütün bahsimizin, özü itibariyle aşağıdaki neticeleri verdiği inancındayız:

1) Elinizdeki kitap, Şia inanç ve akaidini gayet öz bir şekilde, kolay anlaşılır bir üslup ve nitelikte açıklamakta, beyan etmektedir. Çok kısa ve öz bilgiler ve kaynaklarla elinizdeki hacme indirgenmiş olan bu küçük kitap, aslında son derece yoğun ve hacimli bir ekip çalışmasının ürünü olup diğer İslâm mezheplerine mensup Müslümanlarca, hatta Şia üzerine araştırmada bulunmak isteyen gayri müslimlerce Şiiliği kaynağından tanıma imkânını yaratmakta ve bunun için uzun ve yorucu mütalaalara gerek bırakmamaktadır.

2) Bu özlü kitapçığın; inançlarımız hakkında eksik veya yanlış kanaatler taşıyan, bilmeden hakkımızda haksız yargılarda bulunan veya bizi, ilmen muteber ve emin olmayan şahıs, kitap ve kaynaklardan duyup öğrenmiş bulunan samimi ve dürüst kardeşlerimiz (ve araştırmacılar) için bir hüccet-i ilâhi olabileceği ve meselenin bütün açıklığıyla anlaşılması için hiçbir gerekçeye yer bırakmamış olacağı inancındayız.

3) Bu kitapçık mütalaa edildiğinde, Şia okuluyla diğer İslâm fırkaları arasındaki farklılıkların, vahdet, el ve gönül birliği içinde olmayı engelleyecek nitelikte olmadığı kolayca anlaşılacaktır. Zira esasen bütün İslâm mezhepleri arasındaki müşterekler (farklı noktalarla kıyaslanamayacak kadar) fazladır, İslâm düşmanlarıysa müşterek düşman olup bütün İslâm mezheplerini tehdit etmektedir.

4) **Biz inanıyoruz ki:** Müslümanlar arasındaki belli bazı farklılıkları büyütmeye çalışarak ihtilaf yaratıp onları birbirine düşürmeye, kanlı savaşlar çıkarıp Müslümanları birbirine kır-

dırmaya azmeden meşum eller vardır; dünya coğrafyasında hızla yayılan ve giderek yeryüzü küresinin önemli bir bölümüne güneş gibi ışımaya başlayarak komünizmin çöküşünü başta kapitalizm gelmek üzere bütün maddî ve beşerî ekollerin çıkmazlara girip iflas ettiği çağımızda, İslâmî şahlanışı zayıflatmak ve İslâm'ın bu muazzam ilerleyişini durdurmak isteyen malum ellerdir bunlar.

Müslümanlar onlara bu fırsatı tanımamak ve İslâm'ın dünya çapında tanınması için mükemmel bir ortamın oluştuğu bu şartları en iyi şekilde değerlendirmekle yükümlüler.

5) Biz şuna can-u gönülden inanıyoruz ki İslâm mezheplerinin uleması bir araya gelerek samimiyet ve takvayla yekdiğerini kucaklayıp kör taassup ve inattan tamamen uzaklaşmış bir ortamda ihtilaf ve farklılıkları inceleyecek ve bunları ciddiyle elekten geçirecek olursa aradaki ihtilaf ve farklılıklar çok önemli ölçüde azalacaktır. Evet, bütün ihtilaflar bir çırpıda giderilmeyebilir ama bu tür ihlaslı bir yaklaşımın mevcut ihtilafları çok asgarî bir seviyeye indireceğini ve İslâm düşmanlarının birçok tehlikeli oyunlarının böylelikle bozulacağını da unutmamak gerekir; nitekim şu son günlerde bir grup Ehlisünnet ulemasıyla Şia âlimlerinin İran'ın Zahidan kentinde bir araya gelerek çeşitli oturumlardan sonra bu ihtilaf mevzularının önemli bir kısmına son vermiş olması, Allah Teâla'nın hepimize emaneti olan yüce İslâm namına son derece değerli, sevindirici, ihlaslı ve övgüye değer bir girişimdir.¹

Sözlerimizi, Rabbu'l-Âlemin hazretlerinin hepimize öğretip bildirmiş olduğu şu duayla noktalıyoruz:

1- Konuları çok özet aldığımızdan, elinizdeki kitabın hacmini artırmamak için bu oturumları burada aktarmıyoruz, ancak, isteyenler Kum Dinî İlmiye havzasının çıkardığı "Peyam Dergisi"nden bu oturumlar da konuşulanları bulabilirler.

... Rabbimiz! Bizi ve iman ile daha önce bizi geçmiş olan kardeşlerimizi bağışla ve kalplerimizde iman etmiş olanlara karşı bir kin bırakma. Rabbimiz; gerçekten sen çok şefkatlisin, çok esirgeyicisin.¹

1- Haşr / 10.